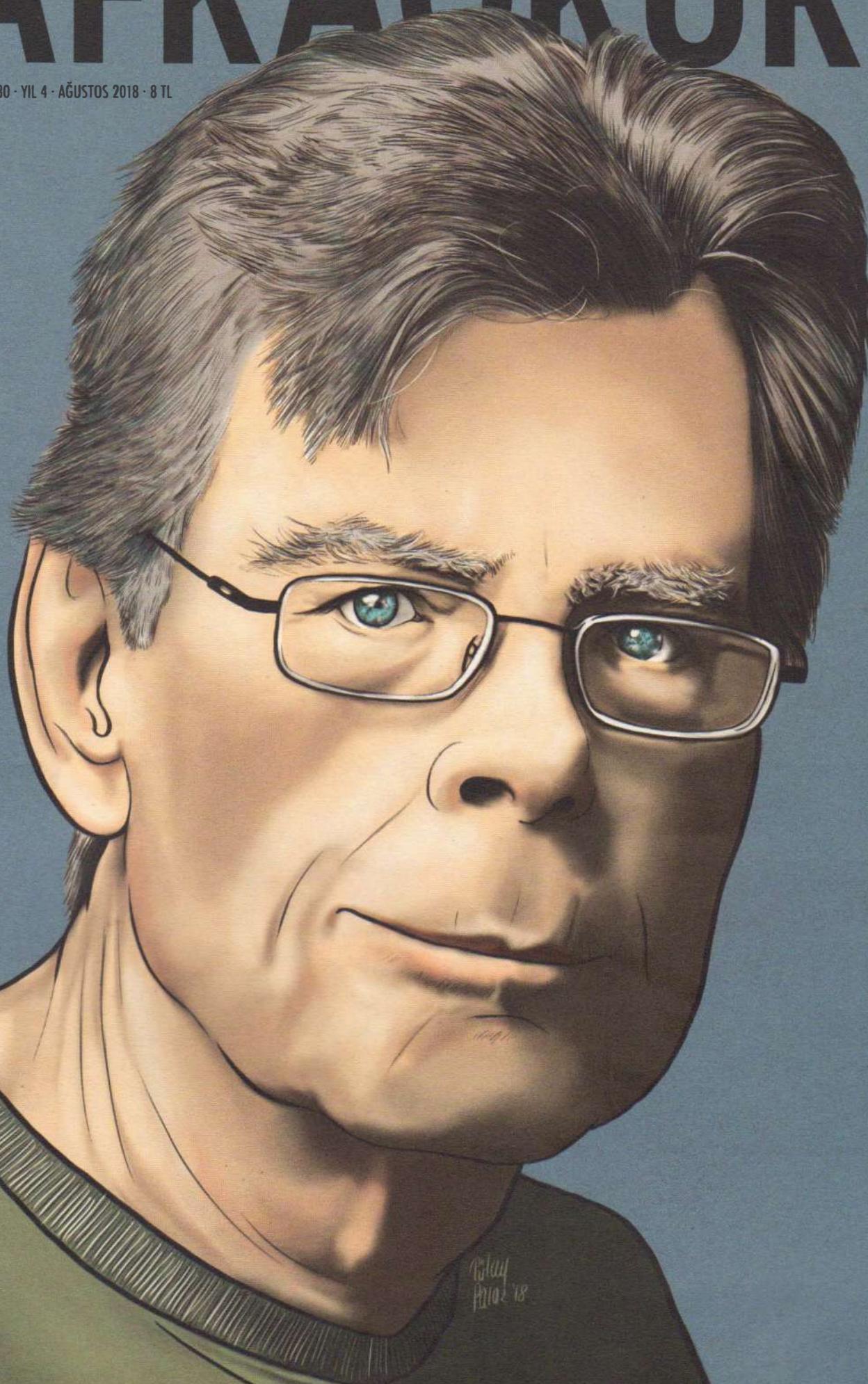

Fikir Sanat ve Edebiyat Dergisi

KAFKAOKUR*

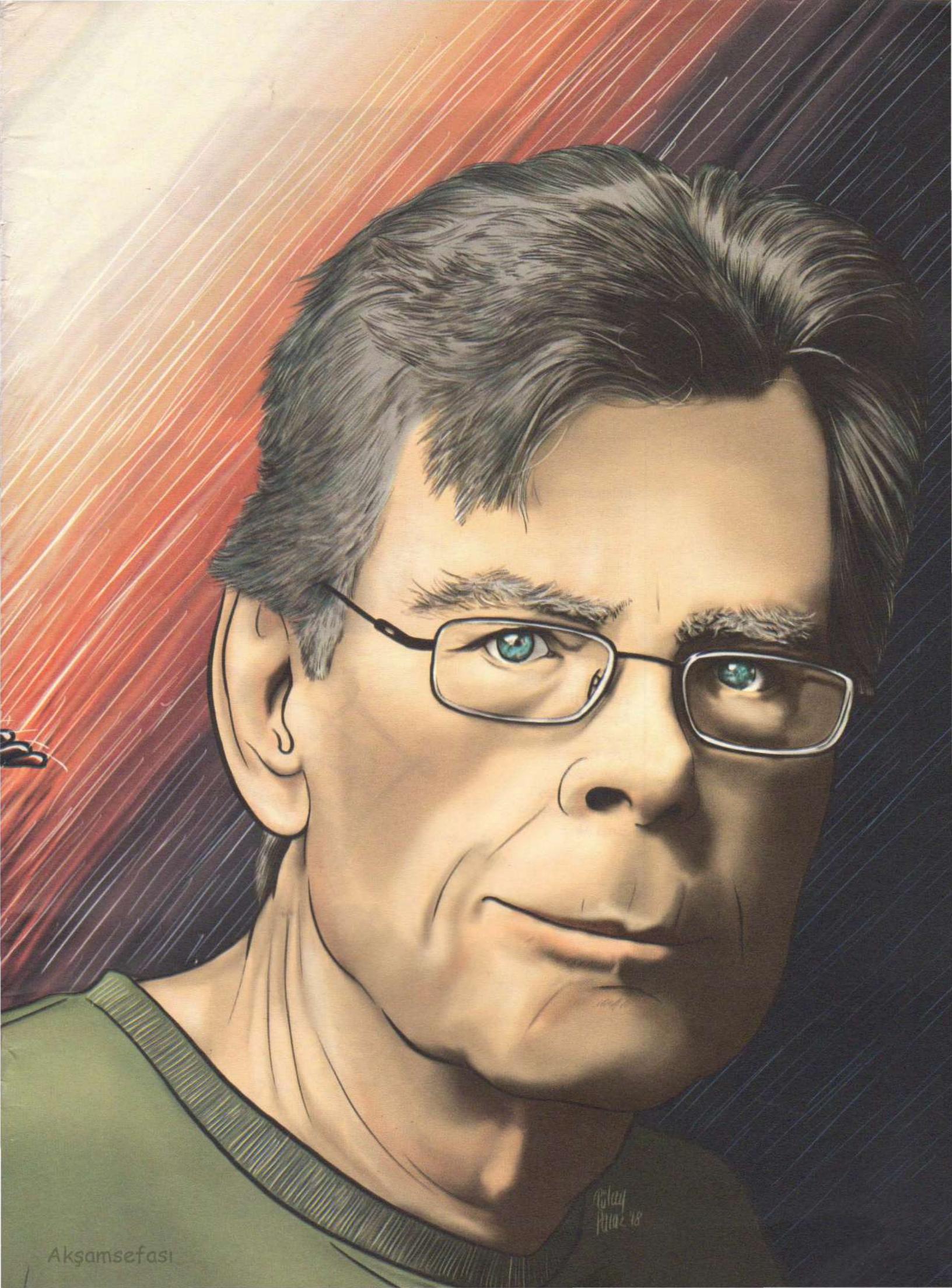
AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ · SAYI 30 · YIL 4 · AĞUSTOS 2018 · 8 TL

*...ben edebiyattan ibaretim.

9 782148 682004
ISSN 1308-6824

KAFKAKUR**Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi**

“...ben edebiyattan ibaretim.”

Franz Kafka

Aylık Edebiyat Dergisi

Sayı 30 - Ağustos 2018 - 8 TL

www.kafkaokur.com

✉ kafkaokur

✉ kafkaokurdergi

İmtiyaz Sahibi

Gökhan Demir

Yayın Yönetmeni

Gökhan Demir

Editör

Merve Özdalap

Sanat Yönetmeni

Rabia Gençer

Kapak Resmi

Tülay Palaz

Düzeltileri

Fatih Cerrahoğlu

Yayın Danışmanı

Baran Güzel

İletişim

okurtemsilcisi@kafkaokur.com

Online Satış

kafkadukkan.com

bilgi@kafkadukkan.com

+90 530 727 15 23

Adres

Firuzağa Mah. Yeni Çarşı Cad.

Adan Apt. 39/1

Beyoğlu, İstanbul

ISSN

2148-6824

Yayın Türü

Yerel, Süreli Yayın

Baskı

İmak Ofset Basım Yayın

Tic. ve San. Ltd. Şti.

Merkez Mah. Atatürk Cad. Göl Sok.

No:1 Yenibosna, İstanbul

Tel: 444 62 18

Matbaa Sertifika No: 12351

Dağıtım

DPP: (212) 622 22 22

©Her hakkı saklıdır

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonlar elektronik ortamlar da dahil olmak üzere yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

İllüstrasyon & Kolaj

Tülay Palaz

Rabia Gençer

Eren Caner Polat

Tayfun Yağcı

Erişcan Türk

Yeliz Akın

Gizem Gündüz

Abdullah Sarışen

Alkim Beyhan

Onur Şahinoğlu

Zülal Öztürk

Alper İstanbullu

Ezgi Karaata

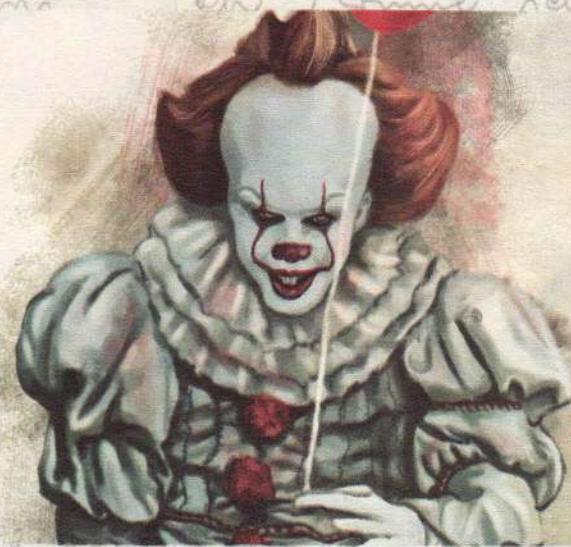
Ezgi Karaman

Aysu Bekar

Desdina Elmas

Ayşenur Maden

Esma Ak

6 **Stephen King** İsmail Yaprak

16 **Gürültüde Fısıldamak** Ece Temelkuran, Deneme

18 **Papatya'nın Ev Yemekleri** İsaçag Uygar Eskiciyan, Öykü

20 **"Yazma Sanatı" Üzerine** Merve Öz Dolap, Deneme

22 **Kuş Kehaneti** Bahri Butimar, Şiir

23 **19.42** Nazlı Başaran, Şiir

24 **Köşesiz Köşe** İpek Atcan, Deneme

26 **Fikret Kızılık, Egoist Kumsal (1991)** Rabia Gençer, Kolaj

28 **Toprağın Bereketli Telaşı** Gonca Özmen, Deneme

31 **Kabuk** Nihan Özkoçak, Anlatı

32 **Kelimelerin Karanlık Ustası** Nermin Tan, Film İnceleme

38 **Şahsiyet Dizisi Üzerine...** Oğuz Kaan Boğa, İnceleme

41 **Kimiz Biz?** Deniz Barut, Deneme

42 **Panik** Baran Güzel, Öykü Dizisi

45 **Her Şey Çok Güzel Olacak (1998)** Erişcan Türk, Film Alıntısı

46 **Uzaya Uçan Serçe** Özlem Şan, Öykü

48 **Gazoz Kapağı** Sumru Uzun, Anı

50 **Ayrılık Ertesi** Ömer Okatalı, Şiir

51 **Deniz Kızı Medusa** Emre Demir, Şiir

52 **Yitirilen Geçmişten Son Adım** Sıdal Yurt, Anlatı

ENDİŞE YOK

Gökhan Demir

Tütün kokusu, kahve kokusuna karıştı
Kahvem soğuk, yağmur gri
Ellerimde tütün kokusunu bastıran kokun, içimde kanayan tenin
Evim soğuk, odalar gri, yağmur gibi

Sokağından geçiyorum, alıştim karanlık pencerene
Penceremden bakıyorum, sokağında kimse yok
Kimselere ait olmayan sokaklarda ise yüzlercesi
Kabullendim sensizliği, düşünebiliyorum şimdi

Sonu masal kadar yumuşak olsa bitmelerin
Prens öpse, kız uyansa mesela
Bataklığındaki kurbağa, prense dönüşse kız öpünce
Ama işte o cin lambadan hiç çıkmaz...

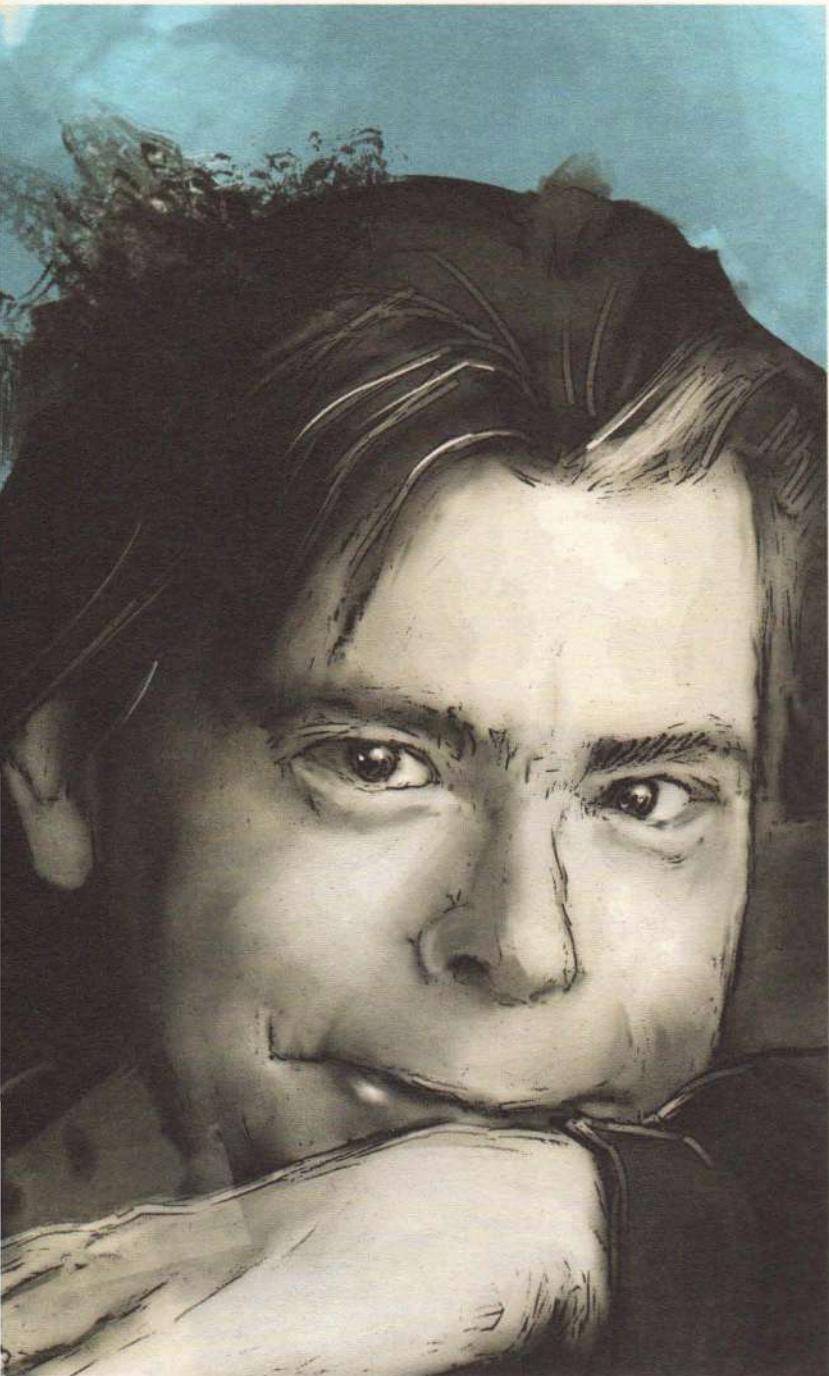
Aciyor düşüncelerim.

O aynı bankta oturuyorum yıllardır
Yalnızlığıma yarenlik etmek için
Islanıyorum bazen ama endişe yok
Gün batımlarını görmem için beklemem gerek,
Bekliyorum.

Artık yağmur yağmıyor...

Esma Ak

STEPHEN KING

Ismail Yaprak

Tayfun Yıldız

“Kitaplar eşsiz bir şekilde taşınabilir büyülerdir.

HAYATI

Stephen King 1947'de, romanlarının büyük çoğunuğunun geçtiği Portland, Maine'de doğdu (Maine Amerika'nın en kuzey doğusunda bulunan bir eyalet.) Babası, King iki yaşındayken abisi David ile annesini bir başına bırakarak bir daha görünmemek üzere ortadan kayboldu. Anne Nellie Ruth iki oğlunu büyük ekonomik zorluklar içinde büyütmeğe zorunda kaldı. Sırayla Wisconsin, Indiana ve Connecticut'ta yaşıyip King 11 yaşındayken tekrar memleketlerine döndüler. Anne Ruth, kendi anne babası ölene kadar onlara baktı ve sonra hayatını bakıcı olarak geçirdi.

King ortaöğretimini Maine'de bitirdi. Sıkı bir korku çizgi roman okuruydu ve okul dergisi için eğlencesine korku hikâyeleri yazmaya başlamıştı. Abisinin çıkardığı gazete ye katkida bulunuyor, izlediği filmlere dayanan öykülerini arkadaşlarına satıyordu. Bu öykülerinden biri *I was a Teenage Grave Robber/ Ergen bir Mezar Soyguncusuydum* 18 yaşındayken bir fanzin olan *Comics Review*'da yayınlandı. İlk profesyonel kısa öyküsünü *The Glass Floor/ Cam Zemin* 20 yaşındayken *Startling Mystery Stories*'e sattı (çeşitli dergilere yolladığı bu öyküler daha sonra ilk öykü kitabı olan *Night Shift/ Hayaletin Garip Huyları*'nda yayınlanacaktı.) King yavaş yavaş yazmayı hayatının bir parçası haline getiriyordu ve daha ilk gençliğinde, yetenekli gençleri keşfetmeyi ve onlara burs vermeyi amaçlayan Eğitsel Sanat ve Yazı Ödülü'nü kazandı. Bu bursu kazananlar arasında Andy Warhol, Richard Linklater, Truman Capote, Sylvia Plath, John Updike gibi ünlüler de vardır.

1970'te Maine Üniversitesi Edebiyat Fakültesinden mezun oldu. 1971'de üniversite kütüphanesinde tanıtıltı Tabitha Spruce ile evlendi. Öğretmen olarak iş bulana kadar hademelik, pompacılık, sanayide işçilik gibi çeşitli işlerde çalıştı. Kızı doğdu. Birlikte faturalarını zor ödedikleri, karavanda yaşadıkları zor bir dönemden geçtiler. King'in başına bela olacak ve on yıldan fazla sürecek alkol problemi bu dönemde ortaya çıktı. Öğretmen olarak işe başladıkten sonra da dergilere öyküler yollamaya, telif ücretleri kazanmaya ve roman fikirleri peşinde koşmaya devam etti. 1973'te, yirmi altı yaşındayken ilk romanı *Carrie/ Göz'*ü yazdı. Fakat King romanın taslağını bir noktadan sonra beğenmeyip çöpe attı, karısı çöpte bulduğu müsveddeyi okuduktan sonra eşini devamını yazması noktasında cesa-

retlendirdi. Sonrasında *Doubleday* yayinevi tarafından ödenen iki bin beş yüz dolarlık ücretle ilk büyük başarısı gelmiş oldu. Annesinin sağlık durumu kötüleştiği için Maine'in güneyine taşındılar ve o süre zarfında King *Salem's Lot/ Korku Ağrı*'nı yazdı. Göz'ün 1974'te basıldığı yıl annesi vefat etti. Bunun üzerine aile King'in *Shining/ Medyum'u* yazacağı Colorado'ya taşındı. 1975'te aile tekrar Maine'e döndüğünde King dördüncü romanı *Stand/ Mahşer'i* tamamladı. 1977'de üçüncü çocukları doğduğunda, Maine Üniversitesinde yaratıcı yazarlık eğitimi vermeye başlamıştı. O dönemde beri Maine eyaleti yaştısının merkez noktası olmayı sürdürdü.

Hayatını derinden etkileyen en büyük olay şüphesiz, 1999 yılının yaz ayında geziye çıktıığı bir günün akşamında bir kamyonun kendine feci şekilde çarpması oldu. İddialara göre kamyon King'e arkasından vurup onu dört metre kadar fırlatmıştı. King'in olay yerine gelen polis memuruna ailesinin telefonunu verecek kadar bilinci yerindeydi ama inanılmaz bir acı çektiği de belli oluyordu. Hızla Bridgton'a, oradan helikopterle Lewiston'a nakledildi. Sağ akciğeri göçmuş, sağ bacağının birçok noktasında kırıklar oluşmuş, kafatası çatlamış, kalçası kırılmıştı. On gün içerisinde beş ameliyat geçirdi ve fiziksel terapi gördü. Daha sonra avukatları aracılığıyla kamyonu satın alıp bir hurdalıkta parçalattı.

King yaşadığı bu zorlu süreci otobiyografik kitabı *On Writing/ Yazma Sanatı*'nda ayrıntılarıyla anlatır. Yaşadığı güçlüklerin kazadan on iki yıl önce yazdığı *Misery/ Sadist*'teki yazarın başına gelenlerden pek bir farkı yoktur. King, *Sadist*'teki yazarın hayatı kalabilmek için yazıya sığınması gibi acılarını dindirebilmek için pes etmeden yazmaya çalışır. Kırk dakika- dan fazla oturduğunda korkunç acılarla yüzleşmek zorunda kalan usta yazar, bu acıların ürünü olan yapıtı *Dreamcatcher/ Rüya Avcısı*'nı iki yıl sonra bitirmeyi başarır.

King ailesinin ailecek korku yazarı olduğunu söylemek mümkün. King'in eşi Tabitha Spruce'un sekiz adet, maalesef hiçbiri Türkçeye çevirilmemiş, romanı var. Oğlanların küçüğü Owen King çeşitli hikâyeler ve romanlar yazmış olsa da pek sesini duyurduğu söylememez (en son babasıyla birlikte yazdıkları *Sleeping Beauties/ Uyuyan Güzeller* (2017) [henüz Türkçeye çevrilmiş değil] Amerika'da gündem olmayı başardı). Büyük oğlan Joe Hill ise (babasının soyadını kullanmayı reddediyor) ilk romanı *Heart-Shaped Box/ Kadife Kutudaki Hayalet* ile ciddi bir başarı sağladı. Bu ve sonraki romanı *Horns/ Boynuzlar* sinemaya uyarlandı. Bizde de ilk üç romanı çevrilmiş durumda.

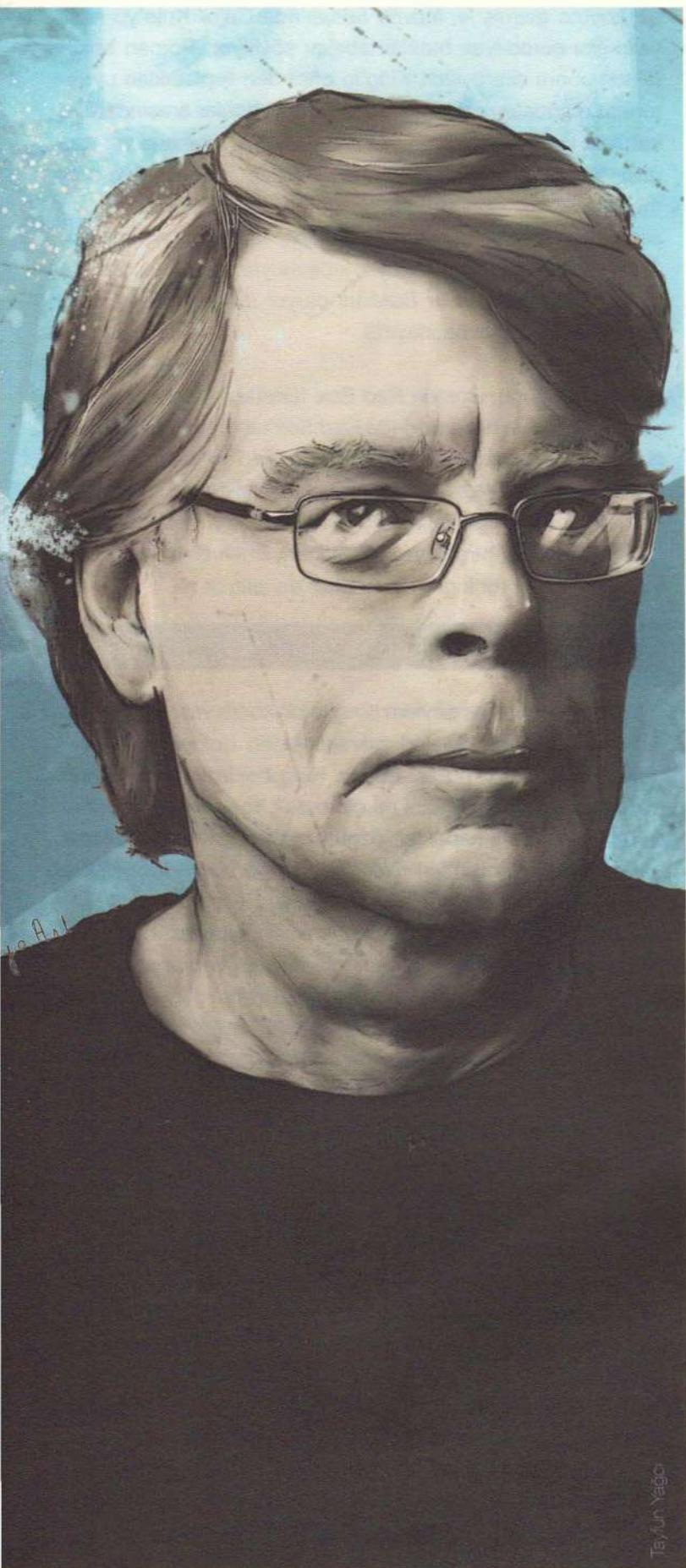
Yazarın bağımlılık sorunundan bahsetmeden geçmeyelim. King'in alkol ve uyuşturucu bağımlılığı 80'lerde o kadar ciddi

bir boyuta gelmiş ki, *Yazma Sanatı*'nda Cujo/ Kujo'yı nasıl yazdığını neredeyse hatırlamadığını söylüyor. Roman basıldıktan sonra aile üyeleri King'in ofisinden topladıkları uyuşturucu maddeleri onun önüne döküp (ki bunlar arasında bira kutuları, izmaritler, kokain, Xanax, Valium, marihuna vs. varmış) "Bunlarla yaşamaya devam edecek misin?" diye sormuşlar. King o gün vahabetin büyüklüğünü fark ediyor ve alkol dâhil bütün uyuşturucu madde kullanımını bırakıyor. O zamandan beri ayık ve ayık kafayla yazdığı ilk romanı da *Needful Things/ Ruhlar Dükkanı* oluyor (*Ruhlar Dükkanı*'nın 1991'de basıldığını hatırlayın.)

Beyzbol tutkunu. Boston Red Sox taraftarı. Maçlarını kaçırıyor, roman ve hikâyelerinde Red Sox'tan bahsettiği oluyor. Hatta 99'da yazdığı *The Girl Who Loved Tom Gordon/ Tom Gordon'a Åşık Olan Kız*'daki Tom Gordon Red Sox'ın ünlü bir oyuncusu. King ayrıca hard rock ve heavy metal tutkunu. Üyeleri arasında birçok yazar bulunan, Rock Bottom Remainers isimli bir rock grubunda gitar da çalışıyor.

BİR KORKU YAZARI... MI?

King'le ilgili genel bir söylem King'in bir korku yazarı olduğu... Gençken korku hikâyeleri meraklımdan dolayı King okumağa başlamıştık, burası doğru. King benim için korkunun kralı, karanlıkların efendisi mi olmuştu? Yoo, olmadı aslında. Bütün o caf caflı kapaklar, özgün isimleri göz ardı edilerek çevrilmiş roman isimleri (*Needful Things/ Gerekli Şeyler*'in çevirisi *Ruhlar Dükkanı*'ydı mesela veya *Desperation/ Umutsuzluk*'un çevirisi *Yaratık'tı!*) büyük bir illüzyondan başka bir şey değildi. Evet, ilk okuduğum romanı *Medyum* özellikle otel koridorlarında geçen sahneleriyle gerim gerim geriyordu ama genel olarak King korkuya hiç de öyle doğrudan bir ilişki kurmuyordu. *Medyum*'dan sonra Göz'ü, sonra da Kujo'yı okuyunca yavaş yavaş bu fikir kafamda şekillenmeye başladı. Çünkü bizatihî korkutmaktan önce King'in başka dertleri olduğu anlaşılıyordu. Bu konuya ilgili çevremden hayli ilginç ve bir bakıma komik dönütlər de almaya başlamıştım. Arkadaşlarım korkmak için King kitapları almaya başladıklarını ama hiçbir şekilde korkmadıklarını anlatıyorlardı bana. Örneğin bir arkadaşımın birlikte gittiğimiz kitapçıdan King'in *Body/ Ceset* isimli bir romanını aldığıni hatırlıyorum. Kapığında bir tren yolunun üzerinde oyuncak bir bebeğin başı duruyordu. Bugün *Stand By Me* olarak bilinen meşhur gençlik filminin *Ceset*'ten uyarlandığını düşünürseniz arkadaşımın kitabı okurken ne kadar korktuğunu (ve belki bol bol güldüğünü) hayal edebilirsiniz. Bir de King'in anlattığı şöyle bir anı var. Süpermarketin birinde yaşlı bir teyze kendisini hiç sevmediğini söylemiş. Bizimkisi "Hayırdır?" diye sorunca teyze korku hikâyeleri okumaktan nefret ettiğini ve kendisini bu

Tayfun Yıldız

yüzden hiç okumayacağını dile getirmiştir. King korku yazmadığını ikna etmeye çalışırken bir mucize olmuş ve kadın “Mesela ben Shawshank Redemption/ Esaretin Bedeli gibi öyküleri seviyorum,” demiş. King de “Ciddi olamazsan, o öyküyü yazan benim işte,” diye bağırmış. O halde nasıl yapacağız? Korkunun kralı diye bildiğimiz adam korku romanları yazmıyor mu gerçekten?

Bu sefer de başa saracağiz. Elbette korku hikâyeleri yazıyor. Ama daha önce dediğim gibi King'in derdi ilk elde korkutmak değil. Kendisinin raportajlarda “Korkutamazsam bu işi bırakırım,” dediğine bakmayın. Dünyanın en çok sevilen filmlerinden biri olan Esaretin Bedeli, King'in uzun bir öyküsünden uyarlamadır (özgün adı Rita Hayworth ve Shawshank Redemption) ve doğrusu ne kadar “korkunç” olduğu da ortadadır. Ama Pet Sematary/ Hayvan Mezarlığı'nın veya It/ O'nun ne kadar korkunç olduğu da ortadadır! O halde şuna varıyoruz: King'in doğa dışı, metafizik, ruhani öyküler anlatan bir tarafı var. Bir de bunlardan arınık, hayli gündelik, dünyevi öyküler anlatan başka bir tarafı var. Bu iki dünyayı birbirine bağladığı “Şöyle bir şey başıma gelse ne olurdu?” diye özetleyebileceğim de bir tekniği var. Bütün mesele bu üçünün birleşiminden ibaret. Örneğin; “Ölü hayvanları hortlayan bir mezarlık olsa ne olur?” (bkz: Hayvan Mezarlığı) Bu soru metafizik alana giriyor. “Elleri kocası tarafından yatağa kelepçelenmiş bir kadının kocası, seks esnasında –dağın başında– kalp krizi geçip ölüse ne olur?” (bkz: Gerald's Game/ Oyun) Bu da dünyevi alana giren bir soru. King bu sorulardan yüzlerce sorup onlarcasını kurgusal esere çevirmeyi başarmış bir makine adeta. Dolayısıyla King'in eserlerinin hangi alana düştüğünü yukarıdaki formülle tespit etmek sizin için kolaylaşacaktır. Ben dayanamayıp birkaç örnek daha verip aradan çekiliyorum: “Bir araba başka bir boyuttan gelen bir portalsa ne olur?” (bkz: From A Buick 8/ Buick 8) “Dünyaya bir sis çokse ve bu sisin içinden devasa yaratıklar çıksa ne olur?” (bkz: The Mist/ Sis) “Bir çocuk ormanda kaybolursa ne olur?” (bkz: Tom Gordon'a Âşık Olan Kız) vs.

KING'İN DERDİ NE?

Peki, çocukluğunu kırlarda yuvarlanarak, eğlenerek geçirdiğini söyleyen King'in romanlarına ve hikâyelerine sırayet etmiş bu tekinsiz ve tirnak içinde “korkunç” olayların arkasında neler yatıyor olabilir? İlla geçmişinde bu işi tetikleyecek bir delilik arayanlardansanız, sizin için King'in çocukken bir arkadaşına tren çarptığını görmesi ve eve şoke olmuş bir şekilde dönmesi dışında elimizde başka bir olay yok, ki King bu anısını Yazma Sanatı'nda anlatmıyor. Tabii bir de babasının “sigara almaya gidiyorum,” diye çıkış King daha iki yaşındayken ortadan kaybolması ve kardeşiyle annesini bir başına

bırakması var. Yatağının altında veya dolabının içinde umacı görmekten daha yaralayıcı ve “korkunç” bu olayın King'in romanlarında çok önemli bir tema olması şaşırtıcı değil. En genel tabirle King için ‘ötekilerin yazarı’ desek yeridir. Özellikle çocukların ve kadınların... *Dark Tower/ Kara Kule* serisinde silahşörün yanında, onun yoldaşı olan üç kişi King'in ne derece madunsever olduğunu belli etmesi açısından iyi bir örnektir: Bu üçlüden biri çocuk; biri aktivist, şizofren, tekerlekli sandalyeye mahkûm, zenci bir kadın; diğerinin de uyuşturucu bağımlısı bir adamdır. İlk romanı *Göz'de*, lise öğrencisi Carrie; hikâyeyin sonunda radikal dindar annesinden ve kendisini dışlayan okul arkadaşlarından intikam alır; King adeta tüm inek öğrencilerin intikamını almış gibidir. *Medyum'da* anne oğul, otel tarafından ele geçirilen kötü babaya karşı savaş verip kazanırlar. Dolores Claiborne'da Dolores kendisine şiddet uygulayan beş para etmez kocasını bir güneş tutulması gününde kuyuya atarak öldürür. *Rose Madder/ Çılgınlığın Ötesi*'nde, polis kocasından şiddet gören Rose'un; Oyun'da babası tarafından cinsel tacize uğrayan Jessie'nin hikâyesi anlatılır. “Kadın üçlemesi” olarak anabileceğimiz bu üç romanın King tarafından üç yıl içinde yazılmış olması hayli manidardır. *Firestarter/ Tepki*, *Kujo*, *Christine*, *Talisman/ Tilism*, *O, Desperation/ Yaratık*, *Tom Gordon'a Âşık Olan Kız*, *Apt Pupil/ Başarılı Öğrenci*, *Ceset*, *Hearts in Atlantis/ Maça Kızı* gibi roman ve hikâyelerinde ana karakterler gençler ve çocuklardan oluşur. Harold Bloom, King için şunları diyor: “King çocukları yere göye koyamazken yetişkinlere nadiren güvenir. King'in etkilendiği kişi Mark Twain'dir ve birçok King kahramanı aslında Huckleberry Finn'in değişik versiyonlarıdır.”

Bir gün bir sohbet ortamında, konu King'ten açıldığından, King'i okuduğunu, çok sevdigini söyleyen tanımadığım bir genç, onu en çok romanlarının sonlarında kötülerini kazandırıldığı için sevdigini söylemişti. Bir saniye! King'te kötülerin kazanması mı? Doğrusu iyi bir trolleme. King'ten ortalama beş kitap okuyan birisinin, kendisinin iyinin tarafını tutan romantik bir humanist olduğunu anlamaması mümkün değildir. Romanların çoğunda korkunç bir kötüluğun peyda olduğu doğrudur. Ama özellikle süper kahraman çizgi romanlarını animsatın, adeta dünyayı ele geçirmek isteyen karikatürize kötü güçlerle iyilerin kapıştığı belli başlı romanlar da yazmıştır. Bunların en meşhuru bin sayfayı geçen epik destanı *Mahşer'dir*. Bu romandaki kötüluğun temsili Randall Flagg kadar kötüsü, King âlemine gelmemiş olabilir. Peter Straub ile birlikte yazdıkları *Tilism*, çocuklara musallat olan bir kötüliğin arzıendam ettiği O, terk edilmiş bir kasabada vahşi hayvanları kontrol edebilen tarih öncesi bir yaratığın olduğu *Yaratık*, bütün bir kasabayı birbirine düşürmek ve her birinin ruhlarını almak için dükkân açan Leland Gaunt'un olduğu *Ruhlar*

Dükkâni en meşhur yeknesak iyi ile kötüünün savaşını anlatan King romanlarıdır.

Onu ‘kötü’ yazar yapan özelliklerinden biri bu iyilerin tarafını tutma hâlidir. Ama yine onu ‘iyi’ yazar yapan özelliği iyi ile kötüünün savaşında masalsı bir iyiliğe inanmamasıdır. Gönlü iyilerin tarafındadır ama kötülerin de öyle çocuğu bir duayla yok olup gitmeyeceğini bilir. *Kujo*'da kuduz köpek tarafından arabaya hapsedilmiş anne oğulun hikâyesini animsalım. Çocuk babasının yazdığı duayı okuduğunda içten içe bu duanın işe yarayacağını düşünürüz, oysa King şaşırtıcı şekilde çocuğu kitabın sonunda öldürür (romandan uyarlanan filmde ise çocuğun yaşamasına izin verilir; düşünün King bile Amerikan sinemasına ağır gelebiliyor!). *Medyum'da* otel tarafından ele geçirilen babayı iyileştirmek yerine öldürmeyi yeğler. *Tepki*'de başkarak터 olan küçük Charlie'yi romanın sonunda yalnız bırakır. *Sadist*'te başkarak터 yazar Paul Sheldon'in orasının burasının kopmasına, parçalanmasına izin verir. *Ruhlar Dükkâni*'nda kasabanın yarısını gözünü kırmadan havaya uçurur. *Bag of Bones/ Kemik Torbası*'nda Ki'nin annesinin ölmesine göz yumar ama evet, yüzde doksan iyiler kazanır. Bu açıdan King'in sinema uyarlamaları bana en çok George Romero veya David Cronenberg tarafından değil de Steven Spielberg veya James Cameron gibi yönetmenler tarafından yapılmış gibi gelir. Çünkü bu romanlarda insanoğluna olan inanç her daim vurgulanır, ortak bir çatı altında birleşilebilirse (bu din de olabilir, sevgi de olabilir, dostluk da olabilir) kötülüğe karşı koyulabileceği aşıkârdır.

KÖTÜLÜĞÜN KAYNAĞI

Tabii bu noktada King'in kötülüğü nerede aradığı da önemli bir soru olarak karşımıza çıkarıyor. Kötülük bize dışardan gelen bir şey midir, yatağımızın altında olduğundan şüphelenip durduğumuz çocukluk korkumuz mudur? Yoksa bizatihî içimizde cebelleşip durduğumuz, kendi kendimizi yediğimiz bir ‘öteki ben’ midir? King'in kötülige yaklaşımı zaman zaman içkin olduğu kadar, zaman zaman aşķındır. *Medyum'da* Jack'i ele geçiren kötücul güçler öylece sebepsizce beliren hayaletler degildir. Otelin şaibeli, yolsuzluklarla, cinayetlerle, yozlaşmayla dolu geçmişinin bir yansımasıdır. Bizden bir King çıksayıdı eğer Overlook yerine Madımkı'ı anlatabilirdi gayet. *Hayvan Mezarlığı*'nda ölü hayvanların gömüldüğü zaman hortlamasını sağlayan mezarlık bir Kızılderili mezarlığıdır. Ailenin taşındıkları evin önünden dev tırlar ve kamyonlar geçmektedir. Ufak oğlan kamyon altında kalıp ölü, babası tarafından mezarlığa gömüldüğünde canlanıp gelen çocuk asla önceki çocuk değildir. Burada kötüluğun kaynağı mezarlıktır ama o mezarlık Amerikalıların kanlı geçmişinin bir tezahürüdür. Soykırıma uğramış Kızılderililer yeni evlerine yerleş-

miş aileye huzur vermezler çünkü tarihin karanlık geçmişinde haksız yere yok olup gitmişlerdir.

O'da çocuklara musallat olan yaratık, korkunç bir palyaçodur. Kitap boyunca palyaço-yaratığın Derry kasabasının her bir noktasında çocukların karşısına çıktığını görürürüz. Çocuklar yirmi yedi yıl sonra yaratığı yok etmek için birləşirler ve onu yer altındaki kanalizasyonların bitiş noktasında gerçek görüntüsüyle köşeye sıkıştırırlar. Karşılardaki palyaço değil, dev bir örümcek! artık ve bu yaratık hayatları boyunca doğup büyüdükleri kasabaları Derry gibi kokmaktadır! Grup, otuz yıl sonra Derry'nin kokusu diye düşündükleri kokunun bütün kasabaya sinmiş yaratığın kokusu olduğunu anlar. King çarpıcı bir kötülük tasvir eder: Bin sayfa boyunca karakterlere musallat olan şey klişe bir ölü değildir, bizzat çocukların yaşadıkları memleketleridir. Bizden bir King çıkıp O'yu yazsaydı, bir Anadolu kasabasından çıkıp gitmek isteyen gençleri "Oturun oturduğunuz yerde," diyerek tehdit eden köylüler 'O' olarak anlatabilirdi. Doğrusu bundan muhteşem bir korku hikâyesi de çıkarırıdı. *Kujo*'da kötülük, bir yarasa tarafından kuduz bulaştırılan sevimli Saint Bernard cinsi köpekte vücut bulur (ne kadar dünyevi bir durum), oysa King romanın başında bunun nedeninin *Dead Zone/ Çağrı*'daki öldürülen sapık polis olduğunu açıklar. Polis öldürülülmüş olsa da kötücül ruhu bir köpeğe bulaşarak insanları öldürmeye devam eder. Kötülük, King için basit bir oltadır. Onu dünyevi bir noktada bulduğu gibi, doğaüstü yerlerde de keşfedebilir. Şu kesindir: King kötülüğü yaratmak için vampirlere, seri katillere, cinslere, tuhaf yaratıklara gitmek zorunda değildir. Kötülük bir bakmısınız yazarına biraz fazla hayran bir kadında (*Sadist*), bir kadının kocasında (*Claiborne*), bir belediye başkanında (*Çağrı*), bir köpekte (*Kujo*), bir arabada (*Christine ve Buick 8*), bir kamyonda (*Kamyonlar*), bir menene (*Mengene*), bir ormanda (*Tom Gordon'a Âşık Olan Kız*), bir uzaylıda (*Rüya Avcısı*), teknolojide (*Cell/ Cep*), bir oyuncağın maymunda (*Maymun*), su yüzeyindeki kapkara bir petrol görüntüsünde (*Raft*), bir liseli gençte (*Apt Pupil*), çocuklarda (*Children of the Corn*), bir bedduada (*Thinner/ Falci*) ortaya çıkabilir.

KING EVRENİ

King'in romanlarını okuyanlar yavaş yavaş bazı karakterlerin kendilerine tanındığını fark etmeye başlarlar. Bir romanda tanıdıkları karakter başka bir romandalarına karşıdır. Bunun nedeni King'in yazdığı ilk romandan itibaren hemen hemen tüm olayları memleketi Maine'de geçirmesidir. Maine içinde bulunan en meşhur King bölgeleri Castle Rock, Derry, Haven, Little Tall Island ve Lodlow'dur. Derry'e bir yaratık musallat olduysa bu bütün Maine'i etkileyecektir. Castle

Rock'ta ölen kuduz köpektен ve onun öldürdüğü şerif Bannerman'dan diğer romanlarda bahsedilir. King evreninde bütün karakterler sanki dev bir romanın parçalarını oluştururlar ve iyi bir okur her birinin birbirine bağlı olduğunu fark edip büyüler. *Dark Half/ Hayatı Emen Karanlık*'taki yazar Thad Beaumont'tan *Kemik Torbası*'ndaki bir başka yazar Mike Noonan "Çok satanlar listesinde beni geçerdi," diye bahseder. *Çılgınlığın Ötesi*'ndeki Rosie, *Sadist*'teki yazar Paul Sheldon'in kitaplarını okur. *Tommeyknockers/ Şeffaf*'ta bir karakter arabasıyla Derry'den gezenken yol kenarında sarı parlak gözleri olan bir paylaço gördüğünü söyler. *Korku Ağı*'nın karakteri Father Callahan romanda Salem's Lot'dan kaçar ve daha sonra *Kara Kule* kitaplarında karşımıza çıkar. Birbirine neredeyse paralel yazılmış iki roman olan *Dolores Claiborne* ve *Oyun*'da iş inanılmaz boyutlara varır. İki romanda da aynı güneş tutulması meydana gelir. İlkinde *Claiborne*, kocasını tutulma esnasında kuyuya attığında, karşısında hayal meyal küçük bir kız görür. Bu kız *Oyun*'daki Jessie'dir ve babası tarafından tutulma esnasında tacize uğramıştır. Odasında dehşet içinde giysi ararken birden karşısında hayal meyal bir kadın görür. Jessie ile Dolores gördükleri hayallerle karşılıklı konuşurlar ve kitapların o bölümlerini açıp okuduğunuzda diyalogların birebir aynı olduğu görülür. Romanlar adeta birbirine bulaşmıştır (aynı şey *Yaratık ve Regulators/ Düzenleyiciler* için de geçerlidir).

Ve aslında tüm bu evrenin merkezi *Kara Kule*'dır. *Kara Kule* yedi (7 büyük da denilebilir) ciltlik dev bir seridir (bizdeki basımı toplam 4158 sayfa). King, *Kara Kule*'yi "Bambaşka evrenler var ve hepsini birbirine bağlayan şey Kule," diye özetler. *Kule* serisi *Yüzüklerin Efendisi* gibi fantastik bir eser olsa da içinde başka boyutlar taşıır. Seri hem bilim kurgu hem fantastik hem korku hem de western öğeleriyle bezenmiştir. King "Şimdije kadar yazdıklarım içinde magnum opus'um *Kara Kule*'dır," diyerek *Kule* serisine verdiği önemin altını çizer. King'in bütün romanlarında aslında tüm yollar *Kule*'ye çıkar. Roland isimli silahşor seri boyunca orta-dünyada *Kule*'ye ulaşmaya çalışır. Üç farklı boyut mevcuttur. Bir tanesi bizim dünyamız, diğeri orta dünya, bir diğeri ise son dünyadır. Olayların çoğu orta dünyada geçer. King'in evreninde Amerikan hükümetinin desteklediği gizli deneyler yapan bir birim vardır (adı The Shop) örneğin. Vaya Todash olarak bilinen bir başka boyut söz konusudur, bu boyut korkunç ve doğaüstü unsurların hayat bulduğu bir yerdir. *Kara Kule* serisini biraz yakından incelediğinizde Shop'ın Todash boyutunu fark edip buradan yararlandığını, Sis öyküsündeki yaratıklarla dolu sisin buradan ortaya çıktığını tahmin edebilirsiniz. Veya *Buick 8*'deki başka boyuta geçişini sağlayan arabanın alçak adamlar (low men) tarafından dünyamıza getirdiğini, bagajın içine girenlerin Todash'e geçiş yaptığını da fark edebilirsiniz.

Tepki'deki bilimsel deneylerin arkasında Shop'in olduğundan da artık emin olabilirsiniz. Asıl büyük bomba elbette Stephen King'in kendisini bile King evreninin bir parçası hâline getirmesi idi. *Kara Kule*'de King, bizim dünyamızda *Kara Kule* isimli roman serisini yazan bir yazardı. King'in başına gelen trafik kazası ise tüm King külliyatının yüce büyük kötü karakteri Crimson King tarafından düzenlenmiş bir cinayet girişimi ve King'in hayatını *Kara Kule* serisinin kahramanlarından biri olan genç Jack Chambers kurtarmıştı!

KÜÇÜK DEĞİNİLER

Bir alter-ego mu: Karşınızda Bachman.

Peki, King neden Bachman ismiyle romanlar yazdır? Kimisi yayınevlerinin yılda bir kitap basma prensibi olduğunu, bu yüzden King'in üretken bir yazar olduğu için yazdığı diğer eserleri sahte isimle piyasaya sürdüğüne iddia etti. Bir diğer iddia King'in "alışveriş listesini verse 'bestseller' olur" ithamına karşı kendisini denemek istediği yönündeydi (bir not: Bachman adıyla basılan *Falcı* 28.000 kopya satarken, kitap King adıyla basıldığından bunun on katı kadar sattı). Her ne olursa olsun King bu isimle beş roman yayınladı (*Rage/Öfke*, *Long Walk/Uzun Yürüyüş*, *Roadwork/Ateş Yolu*, *Running Man/Azrail Koşuyor* ve *Falcı*). *Sadist'i* Bachman adıyla yayinallyacağrı yıl bir okur tarafından durum ortaya çıktı ve 85 yılında King, Bachman'ın olduğunu ilan etti. 12 yıl sonra *Düzenleyiciler* Bachman adıyla basıldı. 2007'de *King Blaze* isimli romanını yine Bachman adıyla kendisi bir ön söz yazarak yayımlamayı tercih etti.

Çoklu ve azlı karakterler

King kalabalık bir kadroyla roman yazmayı sevdiği kadar hepsi topu birkaç kişiden oluşan romanlar da yazmıştır. *Ruhlar Dükkanı*'nda örneğin âdeten bütün kasabaya yer verilmişdir. *Mahşer*, *Şeffaf*, *Yaratık*, *Rüya Avcısı*, *Under the Dome/Kubbe'nin Altında* gibi romanlarında yiğinla karakter havada uçuşur. Bütün roman nerdeyse bir araba içinde geçen *Kujo*, sadece yazar ve psikopat hayranı arasında geçen *Sadist*, roman boyunca yatağa kelepçelenmiş bir kadının hikâyесini anlattığı *Oyun*, bir otelde üç kişinin birbirini çekememesini anlattığı *Medyum*, bir ormanda kaybolan bir kız çocuğunu anlattığı *Tom Gordon'a Âşık Olan Kız* gibi romanları da az karakterli eserlerine örnektir.

Çok üretken bir yazarın çok kalın romanları

King ciddi anlamda üretken, dur durak bilmenden yanan biridir. Yazarlık kariyerine başladığından bu yana nerdeyse bir şey yayımlamadan boş geçtiği bir yıl olmamıştır. Bir romanı altı ayda bitirdiğini söylemiştir. Külliyatına bakıldığından bir yıla ortalama iki roman düşmektedir, ama romanlar da alabildi-

ince kalındır. *Mahşer* 1216, 'O' 1064, *Tılsım* 648, *Kara Ev* 633, *Ruhlar Dükkanı* 528, *Uykusuzluk* 645, *Yaratık* 632, *Kemik Torbası* 590, *Bir Aşk Hikayesi* 574, *Duma Adası* 685, *Kubbe'nin Altında* 1024, 22/11/62 ise 815 sayfadır. Yedi ciltlik *Kara Kule* serisinin sayfa sayısı nasıl hayal gücüne dur diyeleyen bir yazarla karşı karşıya olduğumuzun en büyük delili olsa gerek.

SİNEMA MACERASI

Bir yazar düşünün. Yazdığı hemen her şey sinemaya uyarlanın. King; eserleri en çok sinemaya uyarlanan yaşayan yazar unvanına sahip. Bu uyarlamalar arasında on sayfalık öyküler olduğu kadar bin sayfalık romanlar da mevcut. Bana ilginç gelense kariyerinin başında, 27 ve 30 yaşında yazdığı iki romanın (*Göz* ve *Medyum*), iki üç yıl arayla dünyanın en iyi yönetmenleri tarafından filme çekilmesi. Tabii King roman uyarlamalarının çoğunu beğenmemesiyle meşhur. Gelmiş geçmiş en iyi korku filmi olarak bilinen *Shining/Cinnet*'i zerre sevmediği ve Kubrick'le kanlı bıçaklı olduğu biliniyor. Bir yazar düşünün, filmlerini Kubrick, Romero (*Creepshow*), Reiner (*Misery*), Cronenberg (*Dead Zone*), Carpenter (*Christine*), Darabont, Singer (*Apt Pupil*), Hackford (*Dolores Claiborne*) gibi yönetmenler yönetsin. Bu bir yazarın başına gelebilecek en güzel şeylelerden biri olsa gerek. Ama uyarlamalara baktığımızda şöyle ilginç bir durumla da karşılaşıyoruz. Maharetli ellerin dışında King'e el atan yönetmenlerin ortaya çıkarıldığı filmler doğrusu hayli kötü duruyor. King'in uyarlamalarını ya işin ehli yönetmenlere vermeniz ya da hiç bulaşmamanız lazım. Aksi takdirde ortaya *Cat's Eye*, *Silver Bullet*, *Maximum Overdrive*, *Graveyard Shift*, *The Mangler*, *The Night Flier*, *Riding the Bullet* gibi kötü filmlerin çıkması kaçınılmaz oluyor. Kaldı ki *Maximum Overdrive*'ı "Kimse doğru düzgün bu işi biceremiyor," diyerek çeken ve dünyanın kaç bucak olduğunu anlayan da kendisi.

King'i en iyi anladığı ve uyarladığı söylenen yönetmenlerin başında, dört uzun metrajından üçünün King uyarlaması olduğu Frank Darabont geliyor. IMDB'de hâlâ en sevilen film unvanını koruyan *Esaretin Bedeli*, ağlatmaktan komaya sokan finaliyle *Green Mile/ Yeşil Yol* ve ciddi gerilim öğeleri taşıyan son filmi *Sis*, Darabont'un bu işi bildiğinin kanıtı. Son yirmi yılda doğru düzgün King uyarlamasında bir düşüş olduğu muhakkak, *Yeşil Yol*'dan beri çekilen 14 filmin içinden *Hearts in Atlantis*, *1408*, *Sis* ve O'nun kalburüstü olduğunu söyleyebiliriz (ki ben O'yu sevemedim). Özellikle arada kaynayan ve King hayranlarının merakla beklediği *Kara Kule* filminin bekleneni vermemesi insanı gerçekten hüzünlendiriyor. *Kara Kule* serisi *Yüzüklerin Efendisi* gibi büyük bir ciddiyetle ve emekle, bizzat seriyi seven ve ona hâkim biri tara-

findan çekilmekçe hiç çekilmesin daha iyi. O'nun yarattığı sansasyon hayli etkileyici ve seneye ikincisi de geliyor. Gelecek uyarlamalardan birinin *Medyum'un* devamı olan *Doctor Sleep/ Doktor Uyku* olduğunu da King severlere duyuralım.

İşin dizi bölümünde gelince, bu kadar uzun yazan birinin romanlarının diziye uyarlanması kulağa çok makul geliyor. O ve *Mahşer* gibi dev iki yapıt da 90'larda mini-dizi olarak çekildi. *Cinnet'i* beğenmeyen King romanın dizi olarak çekilmesini istedi ama dizi (1997) pek tutmadı. Bizzat dizi olması için yazdığı *Storm of the Century/ Yüzyılın Fırtınası* (1999) izlendi ve başarılı bulundu. Orjinali Danimarka yapımı *Riget'a* dayanan *Kingdom Hospital* (2004) senaryosuna Lars von Trier'in katkıda bulunduğu 13 bölümlük bir diziymi. King'in *Nightmares and Dreamscapes/ Rüyalar ve Karabasanlar* öykü kitabından uyarlanan aynı isimli sekiz öykünün dizisi de bir-kaç bölüm hariç düşük kaliteli bir ihti. Üç sezonluk *Kubbe'nin Altında* (2013) dizisiniyse, yalan söylemeyeceğim, beklenimin çok altında olduğu için bitiremedim. 11.22.63 ise herhalde King hayranlarına nefes alıran mini-dizi olarak tarihe geçti. Şunu belirtmekte fayda var: Dizi yapımlarının kalitesinin böylesine arttığı son yıllarda King'in iyi bir dizi uyarlamasıyla tanışmaya muhtacız. Çünkü üstün dizi uyarlamaları, sinema uyarlamalarının maalesef katbekat altında kalıyor.

İYİ BİR EDEBİYATÇI MI, ABARTILAN BİR KÖPÜK MÜ?

Stephen King yillardır süregelen bitmez tükenmez bir tartışmanın merkezinde yer alır. King'in yeri Stephenie Meyer'in yanı mıdır yoksa Shirley Jackson veya Edgar Allan Poe'nun mu? Doğrusu King okuyan kimseyi gönlü onu ucuz, piyasa kitaplarının yazarları arasında görmek istemez. Evet, popüler edebiyatın göbeğinde yer alır, basılan hemen her kitabı derhal 'bestseller' olur, dünyanın en çok kazanan yazarları arasındadır; ama bunların onu popüler bir ikinci sınıf yazar olarak görmezden gelinmesine yol açmaması gereği vurgulanır. King savunucuları King'in edebî gücünden, temalarının evrenselliğinden, tasvir yeteneğinden, karakter yaratmadaki hünerinden bahseder ve onu kanonik edebiyata dâhil etmeye çalışırlar.

Bu tartışmanın dünyada en hararetli yaşadığı yıl, King'in Amerikalı yazarlara verilen Ulusal Kitap Ödülü'nü kazandığı 2003 yılıydı. Prestijli bir ödül olan Ulusal Kitap'ı kazanan yazarlar arasında King'ten önce kimlerin olduğunu gördüğünüzde tartışmanın nedenini anlamaz mümkün: Saul Bellow, Toni Morrison, John Updike, Ray Bradbury, Arthur Miller, Philip Roth vs. 2003'te, King'ten sonra ödülü alan yazarlar arasında da şu isimler var: Joan Didion, Gore Vidal, Tom Wolfe, John Ashbery, Elmore Leonard, Don Delillo vs. Bu durumda

çıkıp biri şunu sorsa ne kadar haksız olur: John Ashbery veya Don Delillo ile Stephen King'in aynı ödülü alması ne kadar sağlıklı? Ashbery ile King'in aynı potada eriyebildiği bir eleştirel sözgeç ne kadar güvenilir? Harold Bloom, King'e bu ödülü verilmesinin ardından, bu tercihin kültürün gün geçtikçe seviyesizleşmesinin şoke edici bir örneği olduğunu iddia etmişti. Ona göre King ucuz romanlar yazan, Poe'yla hiçbir ilişkisi olmayan, her açıdan ve kelimenin tam anlamıyla yetersiz bir yazardı. Tabii Bloom gibi bir dâhinin King'te ilgi duyulacak hiçbir şey bulamaması bana gayet makul geliyor. Bir gün arkadaşım Orhan Pamuk'un *İstanbul'u* okurken ben King'in *Joyland/ Eğlence Parkı*'nı okuyordum ve *İstanbul'u* daha önce okudüğüm için birden içimden "Eğer King edebiyatçısı o zaman Pamuk ne?" diye sorduğumu hatırlıyorum. Bu soru aslına bakarsanız cevabin çok açık olduğu bir soru ama yine de King severler King'in 'beş para etmez' bulunmasına tepki göstermeye haklılar. Dolayısıyla gözden kaçırıldığımız şey King'in iyi bir yazar olup olmadığı değil. Cevap King'in Harold Bloom'a verdiği cevapta gizli. King o cevapta Harold Bloom gibi 'elit' eleştirmenlerin popüler kültür karşısındaki cahilliklerini utanarak değil, bir madalya taşircasına gururla savunduklarını iddia etti. Bu eleştirmenler Mark Twain ve Nathaniel Hawthorne okurlar ama Jim Thompson veya Dean Koontz okumazlar. King'e göre bu kategorik bir hatadır. *Yazma Sanatı*'nın, 2008'de birçok insan şaşkına çevirmesinin nedeni King'in inanılmaz geniş bir okuma skalasına sahip olmasının keşfedilmesiydi. Açıkçası gerçekten de elit kavramının tam ziddi bir noktada durup büyük kanonik yazarlardan popüler yazarlara kadar ayırt etmeden her şeyi okuduğu ve net bir kitap kurdu olduğu anlaşılmıştı. 2007'de verdiği en sevdiği on romanın yazarları arasında Mark Twain, Salman Rushdie, William Golding, George Orwell, William Faulkner, Cormac McCarthy gibi yazarlar vardı.

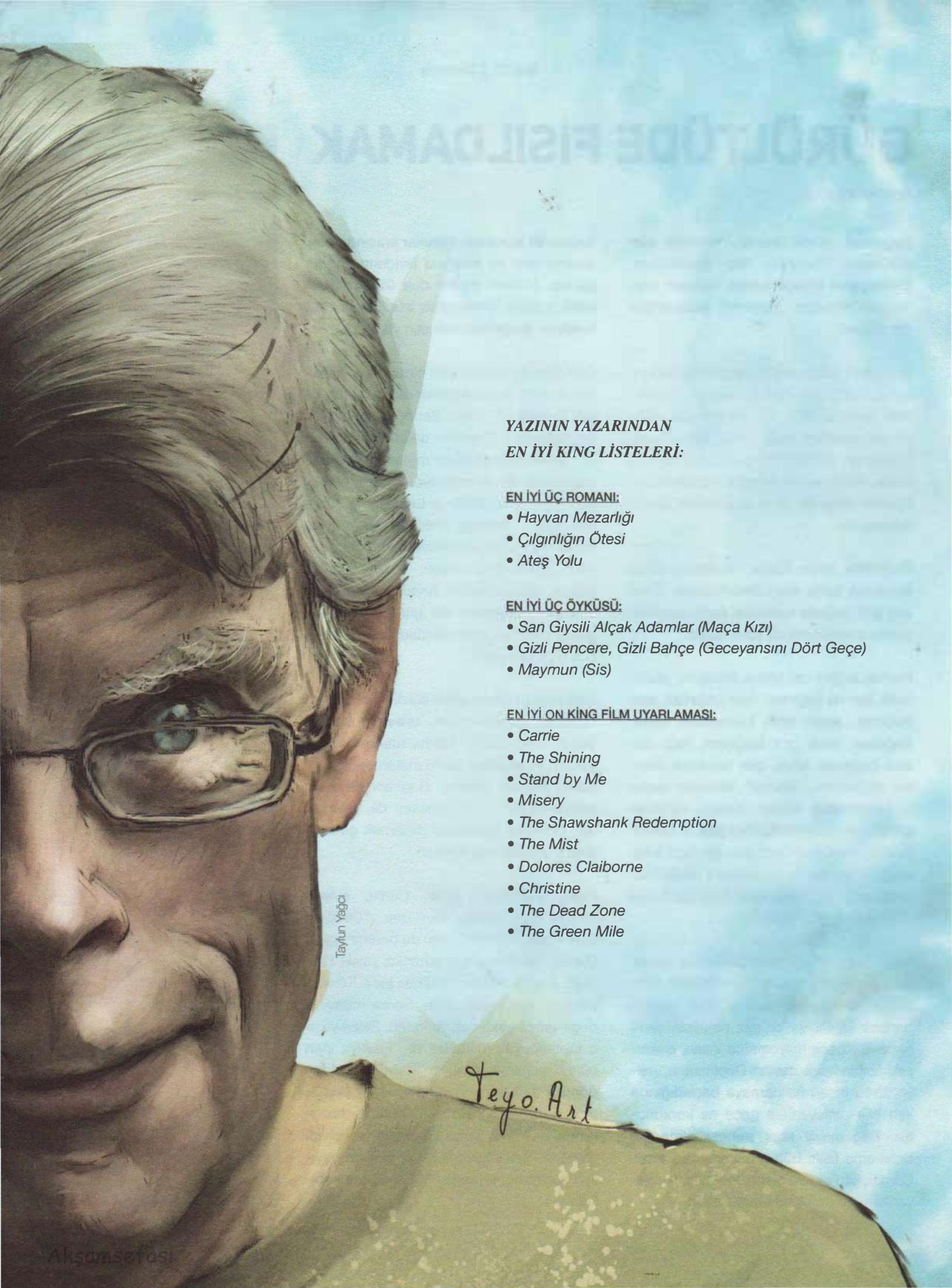
Bir bakıma kalitesinden ödün vermeyen ve kendisine edebiyatı muhatap alan Bloom gibi eleştirmenler, tüm bunlar gözden geçirildiğinde haklı olmalarına rağmen asıl noktayı gözden kaçırıyorlar. King; Faulkner, Melville, Proust gibi bir yazar değil elbette. İyi hoş da Agatha Cristie veya Arthur Conan Doyle, Melville'den veya Kafka'dan daha iyi yazarlar mı? King, günümüzün korku türünün akla ilk gelen yazarlarından. Kendisinden edebî gücü yüksek bir eser beklemek başından en büyük hatayı teşkil ediyor bence. Neden R. R. Martin'den, J. K. Rowling'ten bir Joyce çıkarmaya çalışıldığını anlamak mümkün değil. Dünyanın her bir köşesinde milyonlarca okunan bu yazarların ucuz, kalitesiz, yetersiz yazar olmalarından bize ne? Bizler neden bu popüler kültüre mâl olmuş yazarları bu açıdan eleştiriyoruz? Bana kalırsa King edebî gücüyle, büyük yazar oluşuya değil; hayal gücünün büyülükleyle ve bizatihi dünyaya yön vermiş onlarca eseriyle büyük bir yazar.

KING'İN DİLİMİZE ÇEVİRİLMİŞ KİTAPLARIyla İLGİLİ BİRKAÇ NOT

Bizde King'in çevirileri nedenini anlamadığım bir şekilde hep tuhaf olmuştur. Örneğin; *Altın Kitaplar* 90'lar ve 2000'lerde, üçüncü *Kara Kule* kitabını iki ayrı kitap olarak basmıştır (ki kitabı birinde *Kara Kule* serisinin devamı olduğuna dair bir not bile yoktur.) Yine içinde dört adet novella bulunan *Gece Yarısını Dört Geçe'yi* ikiye bölmüşlerdir (biri 2, diğer 4 gece.) İçinde dört adet öykü bulunan *Different Seasons* kitabı bizde *Kuşku Mevsimi* olarak ama nedense içinden bir öykü (*Ceset*) çıkarılarak çevrilmiştir (bu kitabı yakın zamanda yeniden basılmasına rağmen bu hata düzeltildi.) Bu tuhaf yayıncılık anlayışına ben hiçbir zaman bir anlam veremedim. Yıllar geçtikten sonra *Altın*, *İnkılâp* ve *Sayfa6* yayınevleri bu tuhaf çarpıklığı giderecek adımlar atıp birçok şeyi düzelttiler, ama hâlâ düzeltilmemiş noktalar bulunuyor ve bunları özellikle dil bilmeyen okurlara bildirmek isterim:

Mesela; bizde Richard Bachman adıyla, Bachman romanlarının toplandığı bir eser mevcut değil. *Kuşku Mevsimi* içinde olması gereken *Ceset*, bir Bachman kitabı olan *Öfke* ile birlikte basılmış. İki Bachman kitabı bir arada olduğu tek bir eser var: *Altın Kitaplar*'dan çıkan *Azrail Koşuyor* (icinde *Uzun Yürüyüş* ile birlikte.) *Falcı* ile *Ateş Yolu* da ayrı iki roman olarak King adıyla basılmışlar. Oysa Amerika'da dört Bachman kitabı bir arada olduğu, King'in duruma açıklık getirdiği ön sözüyle basılmış bir eser mevcut. Türkiye'deysse Bachman'ın görmezden gelinmesi tam bir yayıncılık harikası. Bölük pörçük çevrilen öykü kitaplarının ise çoğu düzeltildi. İlk baskısında sadece sekiz öyküsü çevrilen *Rüyalar ve Karabasanlar*'nın tüm öykülerini çevirdi ama bu sefer marifetmiş gibi üç ayrı kitap olarak basıldılar. *Sis*'in çevrilmemiş on üç öyküsü nihayet çevrilip yeni basımda bir kitapta toplandı. Şu an tek sıkıntı yaratan öykü kitabı dokuz öyküsü çevrilmemen *Hayaletin Garip Huyları*. İnşallah yeni baskında bu sorun giderilir. Son olarak King çevirmenlerine bir çağrı: Üstadın çevrilmemiş dört adet kurgu dışı kitabı daha bulunuyor. Romanların çıkar çıkmaz çevrilmesi büyük bir nimet ama deneme ve makalelerin görmezden gelinmemesi daha hoş olur.

**YAZININ YAZARINDAN
EN İYİ KING LİSTELERİ:**

EN İYİ ÜÇ ROMANI:

- *Hayvan Mezarlığı*
- *Çılgınlığın Ötesi*
- *Ateş Yolu*

EN İYİ ÜÇ ÖYKÜSÜ:

- *San Giysili Alçak Adamlar (Maça Kızı)*
- *Gizli Pencere, Gizli Bahçe (Geceyansını Dört Geçe)*
- *Maymun (Sis)*

EN İYİ ON KING FİLM UYARLAMASI:

- *Carrie*
- *The Shining*
- *Stand by Me*
- *Misery*
- *The Shawshank Redemption*
- *The Mist*
- *Dolores Claiborne*
- *Christine*
- *The Dead Zone*
- *The Green Mile*

Tayfun Yıldız

GÜRÜLTÜDE FISILDAMAK

Ece Temelkuran

Bağırmak, sürdürülemez. Yeminler sürdürülebilir. Yeminler hep fisildayarak. Fisildayarak birleşir sesler. Birleşen sesler yenilemezler. Yeminler saraylardan uzun sürer.

Bağırmak yukarı doğru, bağırmak boyun, kollar, sırt, alın, çene kemiği. Fisildamak göğüs dibi. Yeminler orada edilir ve yeminlerden kolay kolay dönülemez. Kavgadan dönülür, kavgada yenilebilir de insan. Ama yemin edenler yenilemezler. Biterler, düşerler ama göğüslerini teslim edemezler.

Bağırmak sesin kadar. Yeminler, etten kemikten daha uzun ömürüldürler. Öfke kaç gün önünde sonunda! Ama yeminler, yemin edenlerden de uzun yaşar.

Herkes bağırsınca, işte o bildiğiniz gürültüde, sen de bağırsan, hep bağırsan, son gücünle, sesin artık kalmayana kadar bağırsan, ama çok bağırsan, hep birlikte bağırsan fakat, çok kalabalık olsanız bağırsınken... Sonra? Yeminler kadar korkutamazsınız kralları. Krallar, tahtların gürültüyle yıkılamayacağını pek iyi bilirler. Krallar, yeminlerin gazabından korkarlar. Bağırlanlara karşı başkalarını bağırtırlar ama yemin edenlere karşı bir kurşun icat edemediler, edemezler.

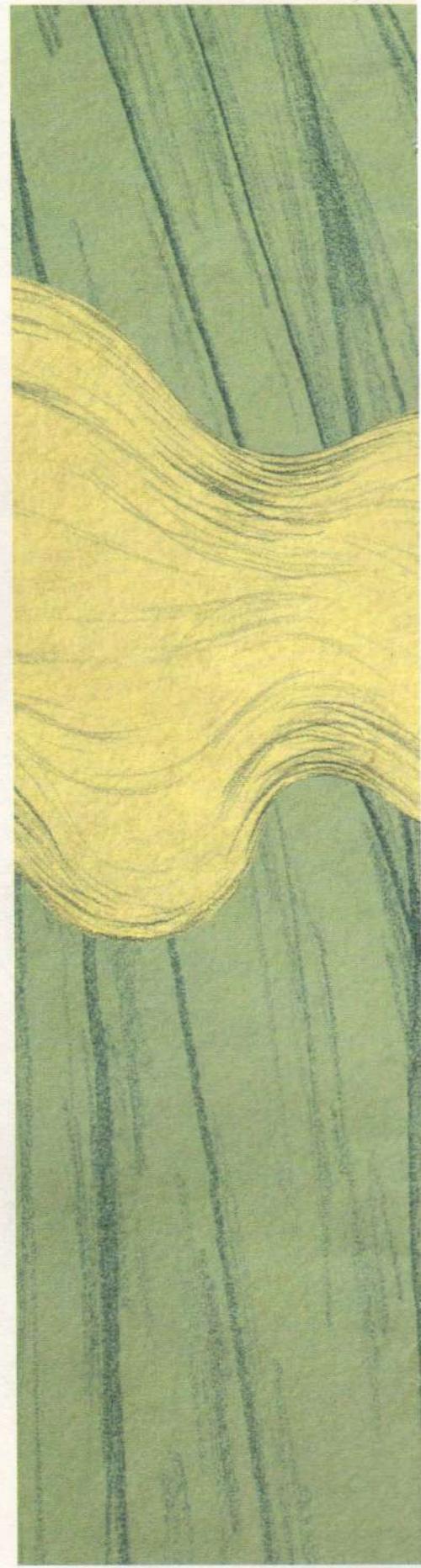
Fısıltı sızar, bağırmak zamanda durur. "O yaz ne bağırmıştık," dersin ama fisıltı bütün mevsimleri kaplar. Kişi duşer, baharla kalkar ve bir yaz bakarsın şehri sarar. Bir gece milyonlarca insan, bakarsın, fisıldamaya başlar. Düşünsene, milyonlarca insan fisıldamaya başladığında kim bilir dinleyenlere gece ne korkunçtur. Bağırmaya kapı pencere kapatılır belki ama fisıltı bütün duvarlardan sızar. Çünkü, kim olursa olsun, kral bile, fisıldayanların ne dediğine kulak kesilir.

Bağırarak kurulmaz insanlar arasında bağ. İnsanın ismi de kulağına fisıldanır doğduğunda, örükten de bir dua üflenir küçük sesle yüzüne. İçine işlesin istediğin her şey fisıldanır. Bağırmak hep etin yüzeyinde.

Çok gürültü var. Gürültü olduğu için fisıldıyorum ben. Bu sayfayı her okuduğunda bir şey fisıldıyorum sana. Merak ediyor musun ne dediğimi? Dışarıda onca gürültü varken bu sözlerimi okuyor musun dura dura? Çünkü ben bir şey söyleyorum, sen bir şey duyuyorsun ve böylece tutuluyor gürültünün kaydı; fisıltıyla. Fisıldadıklarım içine işliyor mu? İçine işlemezse demek ki yete-rince düşük değil sesim. Sesimi düşürüyorum. Düşen sesleri tutacak birileri hep olur diye biliyorum. Bu gürültü gelecek, geriye seninle benim fisıldadıklarımız kala-cak diye diliyorum.

Çok bağırdım ben, yıllar sürdürdü. Çok şeyleri bağırdım gazetelerden, televizyonlardan. Şimdi bakıyorum, fisıldadıklarım kalıyor geriye, ekseriyetle. Garip matematiğidir bu sesin, fisıltılar dinlenir. Bağıranı duyarsın zaten, istesen de istemesen de. İstemesen de! Ama fisıldayımı dinlemek gerektiğine bilmeden inanır insan.

Fısıltı, gürültüyü yener. Çünkü evlerin yanına incir ağacı dikmezler. "Ocağına incir ağacı dikilmek" sözü de buradan gelir. Çünkü incir kökleriyle amansız yayılır toprağa. Bağıra bağıra büyümeyecektir. Kökleri, bir fisıltı gibi yayılır dipte. Sonra mümkün değil kimse sökemez yerinden. Evleri yıkar o dipteki fisıltı, sarayı da. Fısıltıya inan çünkü yeminler fisıltıyla edilir. Kavgadan dönülür ama yeminden kolay kolay dönülmmez. Ben yemin etmişim. Burada, huzurunda, fisıldıya fisıldıya. Sızyorum şimdi zamana. Sen okuyorsun ya, sen de yayılıyorsun şimdi toprağa. Sonra sök sökebilirsen.

PAPATYA'NIN EV YEMEKLERİ

İsahag Uygar Eskiciyan

Elindeki çimlenmiş iki patatesi koşuturarak toprağa yetiştirmeye çalışan bir kadın gördüm ki yüreğim denizini buldu. Onu ilk bu şekilde gördüm. Görmelerim arttı. Gözümden gönlüme tıkalı kanallar yeniden açıldı. Parmaklarının lezzetini de tattım. Her akşam aynı masada oturur, tezgâhin arkasındaki telaşını izlerdim. Önüme konan tabaklardan onun kokusunu alırdım. Mekân kapanana kadar sürdürdü mutluluğum. Bir süre daha geldim. Tozlanmış pencereden masalara ters bindirilmiş sandalyeler, bomboş mutfak tezgâhi, birbirinin uzağındaki tuzluklar bakıyordu. Fesleğeni kurumuş, küçük yaprakları etrafa saçılmıştı. Gözüme siper ettiğim ellerimin altından kaktüsünün de kuruduğunu görünce bir daha uğramaz oldum. Kokusu da ardından gitmişti zaten. Anıların bir kısmı duvarlarında kaldı. Önünden aylar sonra geçtiğimde mekânın emlak ofisine dönüştüğünü gördüm. Rüyalarımvardı, bazen gördüğüm onu. Bir gece gelip beni bulmasa öldüğüme inanacaktım. Kendime üzülecektim. Sonra bir sabaha beraber uyanmak, bu rüyadan bile güzeldi ve gerçekti.

Yeliz Akın

Akınsefasi

İyisi mi, baştan alayım ve geceyi hiç yaşanmamış sayayım. Yaşanmamış saymanın altında berbat bir gecenin deneyimi yok, hayır. Bilakis diyelim, öylesi görülmemiş, yaşanmamış, duyulmuşsa bile "ah keşke" dederken bir his. Ben o hissin mukimiyim. O his geldi derimin altında iki üç santimlik yere "çat" diye oturdu. Çat, dedim ama "zink" da olabilir. Kanımın damlacıkları o gün bambaşka dolandı vücudumda. Bir alyuvar, omuz başından bileklere doğru yüksek kaydırıklardaki gibi kaydı, parmak uçlarını gördü ve tekrar yükseldi. O sadece biri. Kanımın diğer hücreleri de coşkundu. Gittikleri her hücreye ağız dolusu kahkahayı, göz dolusu neşeyi dudak yumuşaklığında taşıdılar. Ben taştım, onu nasıl anlatayım. Arabaya binmekten başlayayım. Zira olayı oradan anlatmaya başlamasam uzar gider hikâye.

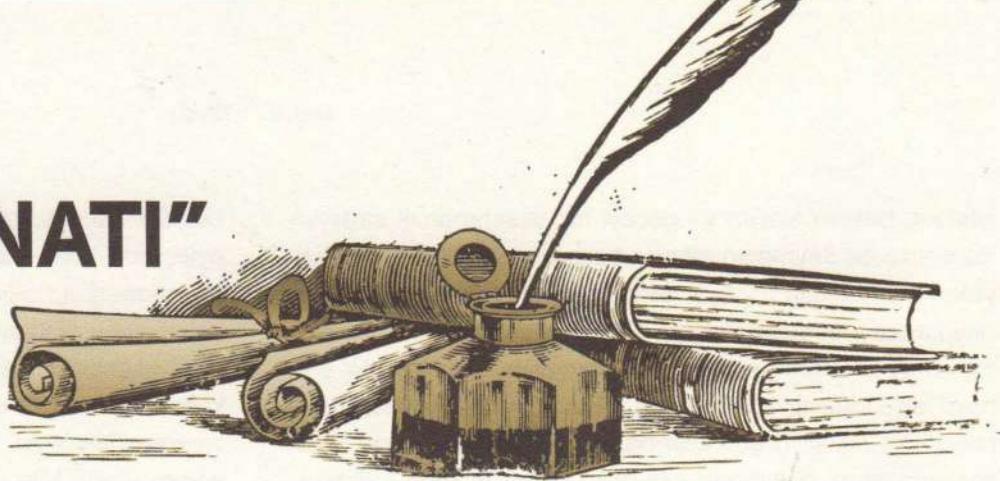
Bir kadın sesine döndüm. Karanlık ve gözlerimde patlayan araba farlarından kadını tanıymadım. Ama elindeki ufak patates tüm ışık ve karanlıklara rağmen net seçiliyordu. Arabanın kapısını göstererek buyur ettim. Tereddüt etmeden bindi. Bunu bekliyor gibi değil, bunu o planlamış gibi daha çok. Aracın tavan ışığının yardımıyla kadını tanıdım. Kapılar kapandı, ışık söndü. Tekerlekler ve asfalt birbirini ezdi. Gözümün biri arada yan koltuguma meylediyordu. O sustu, ben sürmeye devam ettim. Zeki insanların konuşmayı başlatabacak en doğru yere ulaşana kadar sessiz kaldıklarını hatırlatacak bir tavırla, biz salona geçmeden ağını bile açmadı. Nefes aldıysa da sadece burnunu kullandı. Elindeki patatesi masaya koydu. Elindeki nesli tükenmekle tehdit bir balaban yumurtası olsa ancak bu kadar narın koyardı masaya. Bense şimdi kıyamet kopsa ve hemen dibime melekler yağsa ancak bu kadar güzel seyrederdim olanı.

Benim kim olduğumu hatırladınız galiba, dedi. Evet, dedim, iyi bir aşçısunız, birçok defa o enfes yemeklerinizi yedim ama maalesef ki mekân kapandı. İyi aşçılık, kışına mütevazı bir mimikle "Ne haddime ama yine beni güzel hatırlamanıza sevindim," yanıtını verdi. Onu daha da güzel şekilde, hatta tüm hatırlamaların en güzeli olacak şekilde anımsıyorum. Elinde iki çimlenmiş patates, koştururken uçuşan gömlek yakası, hareketlenen bedeni, boynundan göğsüne inen ter daması. Bu hatırlamanın sadece patates kısmını söyledim. Gülmüsedî "Komik göründüğümé eminim," dedi. Ben araya bir "Masaldan güzeldiniz," sığdırıldım ancak. O ise devam etti: "Gece gece neden sizi rahatsız ettiğimi merak ediyorsunuzdur." Ediyordum tabii. Hem de bu merak henüz yarı saat olmadan içime sayısız kuyu açtı, o kuyulara hücrelerimden su doldu, o suda canlılar türedi, o canlılar birbirini incitti, o incitmeler suyu buza kesti, o buzdan tümsekler oluştu, o tümsekler birleşti, sadece o meraka kan aşırı ikinci bir yüreğe dönüştü ve o meraktan çatladı çatlayacak

bu yürek şimdî. Ben de merak ediyorum, demez mi. Aynen öyle, dedi. Ben şaşırışların merkezinde, gözüm bir aşağı bir yukarı gidip geldi. Elim saçımı, yok olmadı şakaklarımı, sonra karar değiştirip enseme gitti. Ne diyebilirdim ki? Ah ayakta kaldınız, diyerek koltuğu göstermesem konuşacak kelime bulamazdım ve o an ağızma dünyayı tıkasalar farkına varamazdım. Beni buraya getiren şeyin ne olduğunu bilmiyorum, dedi. Masadan patatesi aldı. Avucunun içinde döndürdü. "Ama doğru yerde olduğuma eminim." Gözlerim ellerinin beyazından patatesin rengine gidip geliyordu. Ara sıra gözlerini tutturuyordum. İlk defa göz sayımızın yetersiz olduğunu bu güzellikler karşısında kabullendim. Ah ne kabayı, çay mı kahve mi, diye sordum. Bana bıraktı seçimi, kahve koydum. "Papatya miydi adınız?" Bu soru değildi, bildiğimi duyurmak istedim. Evet, dedi, nereden bildiniz? Papatyâ'nın Ev Yemekleri tabelasını hatırlattım. "Ah evet," dedi, serindim biraz. Patatesi avucuma koydu. Ellerimi o şekilde avuçlarına aldı ve bastırdı, "Size güvenebilir miyim?" Gözlerimin içindeydi gözleri. Evet tabii, dedim. İyice sikişti ellerimi. Ufak patates etime gömülecek sandım. Anladı ve gevşetti. "Bu patates benim için sıradan bir şey değil, umarım bunu anlatabilirim ve umarım beni anlarsınız." Gözün lisanına ne kadar hâkimim bilmem ama "Siz rahat rahat anlatın, ben bugün siz burada, bu halde dinlemek için kırk iki yaşımlı devirmişim, sizi dinlemek için hayatı kalmışım," şeklinde baktım. O belli ki anladı ve huzurlu bir tonla anlatmaya başladı. "Babam ceplere taşlar doldurup kendini denize atmadan evvel annesinin mezarına bastığı patateslerin devamı bu. Patates mezarda can buldu. Tesadüfen fark ettim. Geniş yapraklarından tanıdım. Mezarı eşeleyip içinde oluşan patatesleri aldım. Bu bir tür doğum gibiydi. Babaannemin karnında babamı tekrar alır gibi hissettim. Bunları başka baharda tekrar ektim. Çoğaldı, ekmeye devam ettim. Yıllarca aynı yumrulan sürdürdüm ekimi. On iki yıl oldu. Ne zaman onlardan biri çimlense toprağa koşarım. Babam var, babaannem var, ben varım o yumruda. Babamın mezarı yok. Sadece bu kaldı elimde. Başka yakınım da yok." Anlatırken eli elimden uzaklaşdı. Sözcüklerine yardımcı oluyordu parmakları. Oysa o parmakların yeri ellerimdi. Oysa o parmakların yeri yüzümdü ve oraya ince beyaz ipler dikilmeliyidiler. O anlatmaya devam etti. Gözleri arada yaşarıyor, küçük yıldızlar halinde damlacıklar oturuyor içlerine. Akmiyor. Aksa, o yaşlar yere değse deðdiği yerden dünya temizlenmeye başlayacak. Ben artık siyah beyaz bir filmi izler gibi bakıyordum ona. "Kafanı hikâyemle mesgul etmeyeyim. Birkaç zamandır toprağın içini özlüyorum. Tenimle." O nasıl söz, diyerek kestim hikâyesini. "Daha gençsiniz, yaşayacak çok fazla güzellik var." Ellerimi tekrar avucuna aldı. Gözlerini gözlerime bıraktı. Burunlarım uça. Dudaklarımı en yakın mesafede açıldı dudakları. "Mutluyum. Rica etsem bu patatesi kalbimin hizasına basar misiniz?"

"YAZMA SANATI" ÜZERİNE

Merve Öz dolap

Stephen King'e göre yazmak telepatidir. Okumak için elimize aldığımız kitapları, dergilerin, yazılanların bizi mevcut andan alıp olmadığımız bir zamana, o zamanda ortaya çıkışmış düşünceleri ve görmediğimiz olayları algılama durumuna getirdiğini hesaba katarsak bu, çok da yanlış bir tanımlama sayılmaz. Yazma sanatı üzerine, özellikle severek okuduğumuz yazarların kaleminden çıkışmış, kaynaklara ulaşabiliriz. Bence, bollar arasında en samimi olanlardan biri Stephen King'in *Yazma Sanatı* adlı kitabı. King'in kendi hikâyesini anlatarak başladığı kitap, yazmak üzerine tamamen kendi fikir ve deneyimlerini paylaştığı bir bakış açısıyla devam ediyor.

Yazma sanatını icra etmek isteyenler için akademik olmaktan ziyade deneyimlere dayanan tavsiyeleri barındıran kitapta King'in vurguladığı noktalardan ilki, kendinize yazmak için özel bir alan inşa etmenizin gerekliliği. Bu alana zevkinize göre bir masa yerleştirin, burası ve bu masa yalnızca belirli bir amaç için kullanıldığından her görüşünüzde size amacınızı hatırlatacaktır. Masanızın başına yazmak için hangi motivasyonla oturmuş olursanız olun işe, asla hafife almadan başlamalısınız. King bunu mizahtan uzak durmanız veya yalnızca saygılı olarak, kurallara uyarak yazmanız vurgulamak için söylemiyor, kendinize ve yazacağınız herhangi bir şeye olan inancınızı, buna verdığınız önemi unutmamanız gerektiğini belirtmek istiyor. Bir şeyler üretiyorsanız, sizi yetersiz olduğunuza inandırmaya çalışacak kişiler ve etkenler olacaktır; vazgeçmeyin. Ona göre, yazmayı hafife alıyzanız, o masaya hiç oturmamanız daha iyi.

Yazarken kullanmanız gereken kaynaklarınız arasında en değerli kelime dağarcığınızdır ve King tabii ki kelime dağarcığınızı geliştirmeniz için bol bol okumanız öneriyor. Okumağa vakınız yoksa, yazmaya da vakınız veya donanımınız olamayacağını belirtiyor. "Kitaplar eşsiz bir şekilde taşınabilir büyülerdir," diyen yazar, sinema lobileri, bekleme salonları, uzun kuyruklar gibi bekleyerek zaman geçirmek zorunda kaldığınız anların, küçük yudumlarla da olsa okuyarak değerlendirebileceğini söylüyor. Hatta kendisi sesli kitapları araba dinleyerek yolculuklarını da değerlendiriyormuş. Zevk alarak bu yoğunlukta okuyor olmak hem yazmak için yaratıcılığını artıracak hem de kelime dağarcığınızı zorlamadan, doğaçlama bir biçimde geliştirecektir. Ancak King, yazarken

kısa ifadeler kullanmaktan utanıp bunun yerine uzun ve süslü sözcükler ve benzetmeler tercih etmeye çalışmanızın yazınıza yapacağınız en büyük kötülüklerden biri olacağını da belirtmiş. Sade ve direkt sözcükler kullanmanın ve ilk aklınıza gelen renkli ve uygun kelimeleri tercih etmenin en doğru yöntem olacağını unutmayın. Çok okuyarak edinmiş olduğunuz geniş kelime dağarcığınız size en doğru sözcüğü ilk anda sunacaktır.

Stephen King'in vurguladığı bir diğer nokta, gramer kurallarına uygun cümleler kurmanın güvenilirliğidir. Metnin, kabul edilmiş gramer kurallarına uyularak yazılması, anlaşılırlığını arttırmak ve kafa karışıklığını minimize eder. Bu da yazan kişinin zihninden okurun zihnine giden yolda daha az engebe demektir. Elbette, pek çok iyi yazar farklı ve daha derin anımlar yaratmak adına bazen bu kuralları göz ardı ederek cümlelerini bir araya getirir. Önemli olan eseri oluştururken art arda gelen bu cümlelerin tutarlılığı ve anlamlılığı konusunda emin olmak ve ne yaptığını bilmektir. Bundan emin olacak bilginiz yoksa ortaya çıkan işten de emin olamazsınız. Bu durumda dil bilgisi kurallarına hâkim olmak kurtarıcı olacaktır.

King, dil bilgisi başlığı altına iliştirebileceğimiz, yazılrken yapılmasından nefret ettiği iki konudan daha bahsetmiştir. Bunlardan ilki; sürekli pasif cümleler kullanılması. (Örneğin; "Kalemi aldı." aktif, "Kalem alındı." pasif bir cümledir.) Bu tarz cümleler gerektiği yerlerin dışında sıkça kullanıldığından metne dolambaçlı bir hâl katarak metnin daha zayıf gözükmeye neden olacaktır. King'e göre, çekingen yazarlar pasif cümleleri kullanmayı seviyorlar; pasif cümlelerde başa çıkmak zorunda olacakları pek fazla hareket olmuyor ve onlara bu daha emniyetli geliyor. Aynı zamanda, bu tarz cümleler resmi bir anlam kattığı için daha ihtişamlı gözükyor da olabilir. Ama King, bunların ancak kullanma talimatları veya avukat sözleşmeleri kadar ihtişamlı durduğu eleştirisi getiriyor. İki konudan diğeri ise; sık sık zarf kullanılması. King, gereğinden fazla zarf kullanımının da zihnen çekingen yazarlar tarafından yapıldığını düşünüyor. Yazan kişi kendini ve akıldakini, zihindeki resmi yeterince iyi açıklayamadığını düşündüğünde zarf kullanımına sarılıyor, ki bu da yine anlatımı zayıflatır bir etki yaratıyor.

Yazarken dikkat edilecek bir ayrıntı da paragraflar. Paragrafların görünümünün de içeriğinin de önemli olduğunu söylüyor King. Özellikle kurgu yazında paragraf oluşumunun çok daha az planlı olduğunu ve yazarken bu paragrafların yerini çok düşünmemek gerektiğini belirtiyor, gerektiği yerde hoşunuza gitmediği noktalarda düzeltmeleri sonradan yapabilirsiniz. Çünkü paragraf yapmak için uğraşırken anlatımın doğal akışını bozma riskini almanız gerek yok. Bol bol kurgu okudukça ve yazdıktan sonra paragrafların kendi kendine ortaya çıkışlarına şahit olacaksınız.

Masanızda oturdunuz, zihniniz ve mekânınızı hazır hâle getirdiniz ve kaleminizi elinize aldınız. Peki şimdi ne hakkında yazacaksınız? Stephen King “büyük soru”nun bu olduğunu söylüyor ve ona büyük bir cevap veriyor: **“Ne biliyorsanız onu yazacaksınız.”** Tabii, ne bildiğiniz konusunu çok kapsamlı ele alarak başlamanızı istemiyorum. Teori ve pratikte bildiklerinizin yanında kalbinizin ve hayal gücünüzün de bildikleri vardır. Bunlara açık olmak, özgün ve yaratıcı yazmanızın anahtarı olacaktır. Bunun yanında King, yapacağınız en büyük yanlışın çevrenizi ve diğer yazarları etkilemek yahut yalnızca para kazanmak için bir şeyler yazmanız olacağını söylüyor. Ona göre; hoşunuza giden şeyleri yazmalı, gerçek hayatı ve iş, aşk, dostluk ilişkilerinizi, deneyimlerinizi buna ekleyerek harmanlamalısınız. Ve bildiklerinizi de öğretmek değil, hikâyeyi zenginleştirmek için kullanmalısınız.

Stephen King’ın gözünde hikâyeler ve romanlar üç bölümden oluşur; “öyküyü bir noktadan diğer noktalara taşıyan akış, okur için gerçeklik sağlayan tanımlamalar ve karakterlere hayat veren diyalog.” Bunların belirli bir taslağı olmadığını ifade eden King, yaratıcılık aşamasından onların kendi kendilerine oluştuğuna inanmaktadır ve yazarın görevinin onlara büyüp gelişmeleri için alan açması olduğunu söylüyor. Bu yöntem yazan kişiyi özgürlestirecektir ve yazar kroki çıkarmaya çalışmaktan daha eğlenceli bir yol izlemiş olacaktır. Yazarın elinde güçlü bir “durum” olması kroki ile ilgili sorunları ortadan kaldırır. En ilginç “durum”ları ortaya çıkarmak için “... olsa ne olurdu?” sorusunu kullanabilirsiniz. (Örneğin; “Vampirler küçük bir New England köyünü işgal etse ne olurdu?” vb.)

Betimleme, öyküde akışı sağlamak adına önemlidir. King, betimlemelerini yaparken okura ne yaşamak istediğini gözünün önüne getirir ve zihinde gördüklerini kağıda döker. Betimlemeyi düzgün bir biçimde yapmanın zor olduğunu belirtir çünkü yetersiz betimleme okuru kafa karışıklığına itip dışında kalmasına sebep olabilirken aşırı betimleme okuru ayrıntılara boğarak hayal gücüne alan bırakmaz. Orta noktayı bulmak önemlidir;

“Betimleme yazarın hayal gücünde başlar ama okurun-kinde bitmesi gereklidir.”

Diyalog ve karakterlerin oluşturulması birlikte ele alınabilir. Çünkü diyaloglar, tüm tanımlamaları geride bırakarak bir karakter hakkında en önemli bilgileri ele verirler. Diyalogları ve karakterleri geliştirmenin en iyi yolu çeşitli insanlarla iletişim kurmak, çevreyi gözlemlemek, insanların davranışlarına, verdikleri tepkilere dikkat etmek ve bunları dürüst ve net bir şekilde hikâyeye işleyerek kağıda aktarmaktır. Kisaca yapmanız gereken; “bakmak değil görmek, duymak değil dinlemek,” diyebiliriz.

King’e göre kurguda tema ve sembolizm hiçbir zaman hikâyeden önce gelmemelidir. Bir kitap yazmışsanız bitirdikten sonra okuyup onun neden bahsettiğini, ne anlatmak istediğini kontrol edersiniz. Gerekli değişiklikleri ilk müsveddeniz üzerinden yapabilirsiniz. Kurguda, bir tema seçip bunun üzerinde sembolizm ve hikâye devşirmek ise iyi bir sonuç vermeyecektir. Kitabınızı yazdığını ve bitirdığınızı varsayıyorum. King, bittiğine inandığınız bu noktadan sonra, en az altı hafta dinlenmeye brakmanız ve ondan sonra kontrol etmenizi tavsiye ediyor. Bu dinlenme süresinin ertesinde kitabınızı tekrar okuduğunuzda sanki siz değil ruh ikiziniz yazmış gibi hissedecesiniz, böylece konu ve karakterler ile ilgili boşlukları, hataları daha objektif bir biçimde görebileceksiniz. Bunun yanında, fikrine önem verdığınız ve yaptığınız işi anladığına inandığınız özel bir kişi seçip ona “İdeal Okur” diyebilirsiniz. Böylelikle, yazarken onun gözünden nasıl görüneceğini düşünerek dışarıdan bir bakış açısını her zaman yanınızda taşımiş olursunuz. Kitabınız bitip müsveddesini “İdeal Okur”una okuttugunuzda, onun size makul gelen fikir, öneri ve eleştiri-lere dikkat etmeniz yararınıza olacaktır.

Son olarak bu kitabın en güzel özeti şu cümleleri ile yine Stephen King yapıyor:

“Insan, para kazanmak için, ünlü olmak için, kızlarla çıkmak için, ilerde rahat etmek için veya arkadaş kazanmak için yazı yazmaz. Yazdıklarını okuyanların hayatlarını ve kendi hayatını zenginleştirmek için yazar. Ayakta durmak, iyi olmak ve kendini aşmak için yazar. Bir de mutlu olmak için, tamam mı? Mutlu olmak için. Bu kitabın bir kısmı - belki çok fazla kısmı - yazı yazmayı nasıl öğrendiğimle ilgili oldu. Çoğu da, size daha iyisini nasıl yapabileceğinizi anlatmak içindi. Geri kalan - ve belki de en iyi kısmı ise bir ruhsat belgesi: yapabilirsiniz, yapmalısınız ve eğer başlayacak cesaretiniz varsa başlayın. Yazı yazmak bir sihirdir, diğer tüm yaratıcı sanatlar gibi hayatın suyudur. Su bedava. Öyleyse için. İçin ve kanın.”

Onur Şahinoğlu

KUŞ KEHANETİ

Bahri Butimar

Kuş sesi var parmaklarında, demişti
Müzisyen bir kadın,
“Gögsünde köz, nefesinde kül.
Köz külü,
Kül özü yeniden doğuruyor sanki...”
Duyulmayan sizilerim vardı hâlbuki,
Sular bilir anlattığımca,
Dilsiz hislerim parmak uçlarında,
Kâğıtlara aynı silüeti düşürdü,
Otuz kuş heyecanı.
Dileklerim vardı,
İçime ekilmiş ağaçın kökünden,
En el değimeyecek dalına kadar çaput bağlayan.
Ve umudum elbette;
Geldiği gibi otursundu,
Barklansındı içinin dört buçağı yoksun benden.
Harici kaderdi zaten,
Kaderdir...
Kaderdir elinden geleni yapmışsan eğer...
Geldin, oturdun ve barklandın,
Kalbimin dört buçağı yurt oldu sana,
Ben dışında kaldım kendimin,
Dışında...
Sahi ben nerdeyim?
Gökyüzüne bakıyorum ara sıra,
Evet yeryüzündeyim diyorum,
Gökyüzüne bakıyorsam,
Yüz yüze baktığımız bir yerdeyim,
Sahi sen nerdesin?
Parmaklarına konacak kuş bahtına,
Gögsümde köz soğutarak
Küle öğütüyorum kehaneti,
Bakmak fiiliyle küle evrilen baht,
Evrendir benim,
Senin ekseninde senden habersiz dönen
Evrendir,
Kül özü doğuracak bir gün,
Otuz baş altmış kanadıyla,
Uçup parmak uçlarına konacak...
Haberin olur illa ki,
Kuşlardan kehanetinden haberin olur
Müzisyen kadın haklıysa...

19.42

Nazlı Başaran

Bekledim.
Seni.
Hem de çok.
Yedi koca gün ve arkasından yedi koca gece.
Açıldım ve soldum.
Boyle solmak görmemiştir hükümetim
Yeni yapılıyordu o ara sahil.
Düştüm dalımdan, topladım eteğimi.
Uzattım bacağımı bacaklara
hem de iki kişilik yataklarda.
Saçına saç dolaşmış, dilime lal
Tepemde gökyüzü denilen illet
ayağının altında yedi cihan.
Duydum ve bildim.
Boyle bilmek görmemiştir dilim.
Sustum da sustukça çoğaldı içim
İçimin içiydin,
kimsesizdir içim.
Bekledim diyorum seni.
Nasıl beklenilebilirse biri öyle delice.
Saatleri kurdum Ahmet Hamdi Bey
Tam 19.42'ye.
Sen kapımı çal yine
cebinde ellerin ve üç kuruşun.
Üç kurşun daha sıklalım şu bilmışlerin yüzüne.
rayından çıkışın gülüşleri
Yenmiş tırnaklarını sakla benden,
öpülen yerlerini de.
Dudak izi kalmış bardaklar,
dolmuş sönmüş sigarayla.

Görüyor sun ya her günahı temize çıkarmıyor bu adamlar.
Bir de üstüne pencereleri sıkı sıkı kapatıyorlar.
Elimle itiyorum insanlığı.
Elinle itmek için vardır insanlık.
Fısıldayarak söyleyorum bu ayıları, üzülme.
Kimse mesul tutmayacak seni buzların eriyişinden.
Yarılmış yuva dibi kümeslerden
hatta yolunu kaybetmiş kül yığını nevresimlerden.
Saat 19.42'yi vuruyor.
Ve orkestra başlıyor.
Camlar bağırıyor
“Hey Adagio!”
Kapılar gülüyör.
“Hey Albinoni!”
Lügatımdan çıkarıyorum böyle deli işlerini,
Dilleriyle sokuyorlar geri.
Kedim küsmüş sana.
Aslında bunu herkes biliyor.
Sen kedimi hiç sevmedin.
Bunu kedim de biliyor.
Kısıyorum içimin sesini
İçimin sesi.
İçim gidiyor sana,
içim.
Canımın içi
içmeliyim boynundan yine içini,
içimin içi.
Özledim içini.
-Ah şu ayrılık olmasayı!-
29.05.2018 / Urla

KÖŞESİZ KÖŞE: BİR TATLI HUZUR

İpek Atcan

Bu aralar en büyük derdim gelecek. Ülkenin genel hâlin- den midir yoksa benim kendi iç dünyamdan midir bilmiyorum ama tek düşündüğüm şey gelecek ve bunun bana verdiği korku hissi. Ne olacağım, ne olacağız, neler olacak türevi bir sürü cevabını bulamadığım soru içinde debelenip duruyorum. Ama karalar bağlamıyorum, yine gülüp eğleniyorum. Çünkü aksi halde yaşayabileceğimi sanmıyorum.

Hayatı boyunca hayaller kuran ve genelde gerçekleştiren şanslı bir insan olarak elimden oyuncağım alınmış hissine kapılıyorum bazen. Çünkü hayal kurmak zor geliyor, üzüyor. Yanında olacak insanlar, içinde olacağım ev, kocaman köpeğim, daha yapacağım işler, göreceğim yerler, yazacağım kitap ve içinde daha neler neler barındıran hayaller... Sonra o hayaller asla ulaşamayacakmışım hissini vererek uzaklaşıp gidiyor kafamdan, sesleri cılızlaşıyor. Kocaman bir boşluk hissediyorum. Yapmam gereken hiçbir şeye konsantre olamıyor, sürekli bir panik hissi yaşıyorum. Sonra etrafıma bir bakıyorum, durum hemen hemen herkeste aynı! Ama, "Oley, yalnız değilim," diye sevinemiyorum. Daha da çok üzülüyorum. Tam dert yanacak oluyorum ama bir bakıyorum o dertler birer sessiz çığlık şeklinde içimde kalıyor, cümlelerim kesiliyor veya zaman olmuyor işte, bir yandan da zaman daralıyor. Sonra bir bakıyorum birilerinin problemini problemim yapmışım, madem kendime hayrim yok başkalarına olsun demişim. Bunu da her zaman seve seve yapmışım. Zaten birçok kişi öyle yapmış.

İstanbul yazar tabelanın üstündeki kırmızı çizгиyi görmek bile yetiyor bazen. Girilen herhangi bir, adını daha önce duymadığın köyün tabelası da... Tek duymak istediğim şey rüzgâr ve deniz sesi. Belki de biraz müzik.

Bir 'an'ımı hatırlıyorum; Central Park'ta çimenlerde uzanıyorum, rüzgâr hafif eserken bir adam Frank Sinatra'dan 'I Fall

In Love Too Easily' çalışıyor... Sonra bir başka 'an'ımı daha hatırlıyorum 'O' bana sarılmışken, gözlerinin içi güllerken ve "Ne kadar da iyi yaptık!" derken... Sonra bir başkası geliyor, ilk kez yurtdışına giderken, 'O' elimden tutarken ve sanki hiç bitmeyecekmiş gibi gelirken... Ardı arkası kesilmiyor! Çocukluğun, annem, babam, bütün sevgililerim... Bütün anılarımın huzurları içime doluyor. Bir tatlı huzur! Sonra oradan "keşke"lere geçiyorum. Neden? Çünkü insan denilen varlık mazoist. Üstüme üstüme geliyor o keşkeler. Keşke dünyada hâlâ görmediğim bir sürü yer olmasaydı çünkü görebilecek kadar yaşar mıyım bilinmez. Keşke hayal ettiğim işlerin tamamını yapabileceğim bir ortam olsayıdı ülkede. Keşke babam hâlâ benimle olsayıdı mesela, görseydi yaptığım birçok şeyi. Keşke geleceğim için bu kadar endişeli olmasaydım. Keşke bu kadar çok kalp kırmamış olsaydım. Keşke kalbim hiç kırılmasydı. Keşke birazcık daha yarınımı bilebilseydim. Bildiğiniz keşkeler işte...

Sonra...

Sonra bir çocuk ölüyor. Henüz hiç hayal kurmamış, gözlerinin içinden masumiyet akan, gözlerinin içi sonsuz gülen...

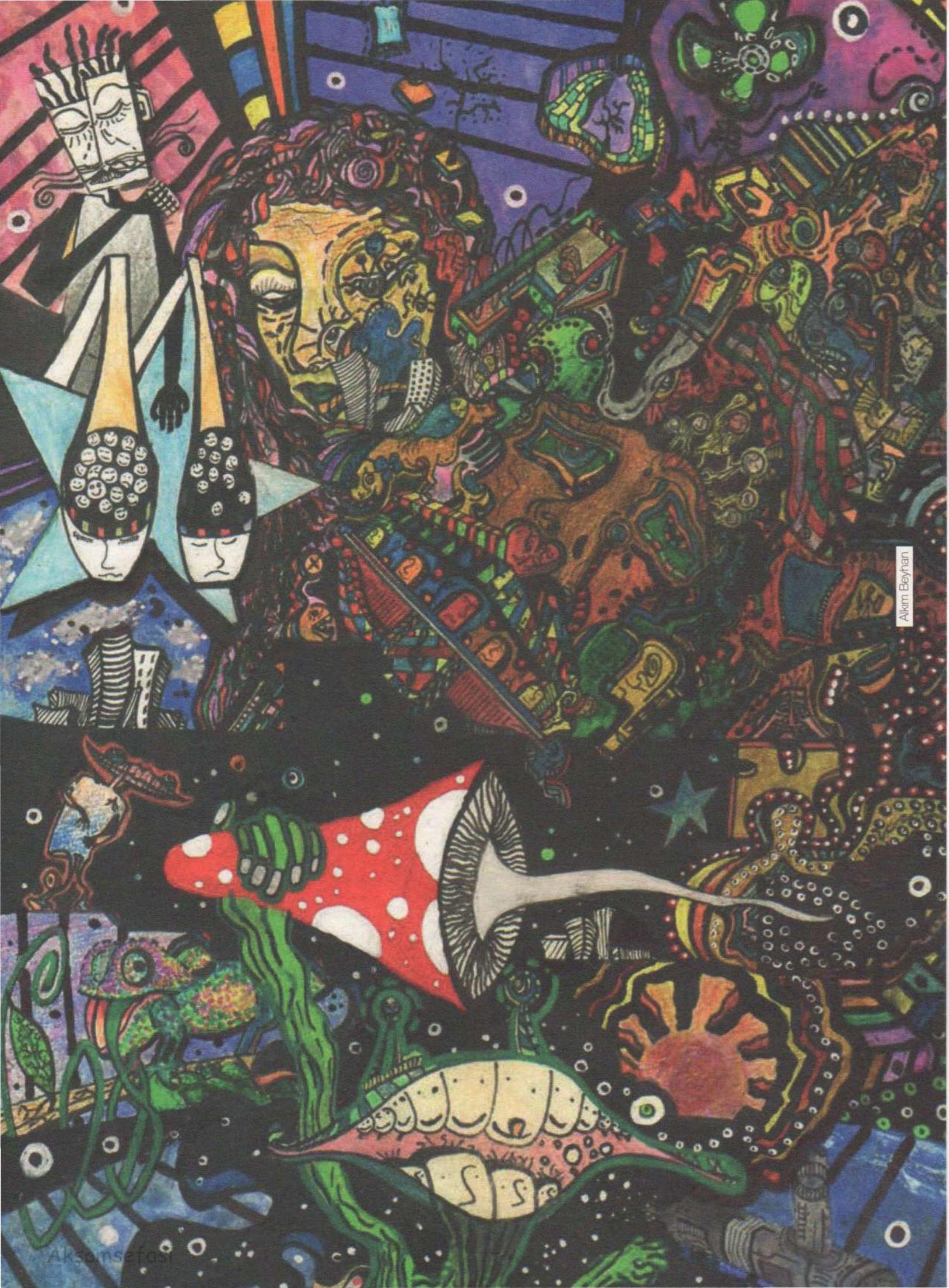
Sonra bir çocuk ölüyor. Henüz 'keşke'si olmayan, daha en favori oyuncağını seçmemiş, hiç ip atlamamış, sınav heyecanı yaşamamış...

Sonra bir çocuk ölüyor. Hiç anı edinememiş, hiç âşık olmuş, çok sevmiş ve çok sevilmiş bir çocuk...

Sonra...

Birçok şey anlamını yitiriyor. Can yanıyor, canlar yanıyor. İnsanlık ölüyor.

Bir tatlı huzur? Almaya gelmeyi çok isterim. Eğer varsa.

Alkim Beyhan

Ne atom bombası
Ne yoksul çocuklar
Kaybolan umutlar
Bunca elem keder
Evrensel boyutlar
Ne de yarınımız var.

Fikret Kızılık, Egoist Kumsal (1991)

TOPRAĞIN BEREKETLİ TELAŞI

Gonca Özmen

Gömsem kendimi senin toprağına
– dallanıp budaklanır miydim?
Büyüyüp serpilir miydi sevincim?
Bir çıvgın verir miydim en çok
kırıldığım yerden?

Köklerimle iyiden kavrar miydim seni?
Derinine, en derinine doğru gün gün
yol alır miydim? Yuva olur muydun
bana? Yuvam olur muydun sahi?

Değil mi ki otlardan ağaçlara,
böceklerden fillere binlerce canlıyı
besler, büyütür toprak. To huma can,
çiçege renk verir. Dağları, taşları,
suları barındırır üstünde. Sular, altını
da bilir toprağın. Gizini deşer –
madenler gibi. Solucanlardan
köstebeklere toprağın düşünü
havalandırır kimi canlılar.

Altüst ederler onu,
icini dışına çıkarırlar bazen.

Yaşamın temel ögesidir toprak. Can verendir o. Dirim dağıtandır. Rahimdir. Besindir. Bıkmadan usanmadan bir verdigini beş kılandır. Çoğaltandır – çoğaltıkça çoğalandır. Karşılıksız verir sütünü, kucağını teklifsiz açar börtü böceğe. O yüzden “*Toprak hepimizin anasıdır,*” der atalar. Şamanistler beş kutsal unsur içinde –ateşin, demirin, suyun ve ağaçın yanında– toprağı da sayarlar.

Türlü efsanelerdir de toprak. Mitlerle katlanır anlamı, çoklanır. Sonsuz bir boşluk ve karanlık olan evrenin yaratılışı. Dünya-nın oluşumu. Yer üstü ve yeraltı tanrıları. Sayısız söylence...

Empedokles'e göre evren; su, hava, ateş ve toprak gibi dört ögeden oluşur. Evrenin zıtların çatışması sonucu, sürekli bir değişim ve oluşum içinde olduğunu söyleyen; yaşam, uyku ve ölümle, ateş, su ve toprak arasında bağlantı kuran; suyu toprağa üstün gören Herakleitos'a göre ise toprak suyun ölümünü yaşar.

Altay yaratılış efsanesine göre Tanrı, sulardan türetmiş yeri. Önceleri yalnızca sular ve Tanrı Kara/Karya Han varmış. Onun emriyle bir kuğu, gagasıyla denizin dibinden aldığı çamurları suların üzerine serpip yaymış ve böylece karalar oluşmuş. Aynı efsanenin bir başka versiyonunda ise tanrıların atası, ilk büyük tanrı dünya üzerinde ilk insanı yarattıktan sonra suyun dibinden çıkardığı bir yıldızdan bir avuç toprak alıp suların üzerine serpmış ve bu toprak büyüterek bir ada oluşturmuş. Yayılsam ben de toprağına, bir ada eder miydik? Bir efsaneye varır, dile düşer, yüzyıllarca söylenen de sil baştan yaratılır mıydık? Bir bereketli tohum – çatlar miydim kucağında? Bir gürültülü çağlayan – devrilir miydim üstüne çekincesiz? Bir sessiz dirim – çoğaltır mıydık aşkı? Kendi rengine boyar miydim beni teklifsiz? Kök verir miydin?

Kutsaldır toprak, kutsal kılınmıştır. Mitolojiden tek tanrılı dinlere Tanrıının insanı topraktan yarattığına inanılır. Kırgızlar, örneğin, bir mağaraya sellerin taşıdığı çamura güneş tanrıının verdiği sıcaklık ve canla, babaları sayılan ilk erkekle annelerinin türediğine ve ikisinin de yüz yirmi yıl yaşadıklarına inanmışlardır.

Doğumundan ölümüne insan, iç içeymiş toprakla. Toprağı anası, dostu, yakını bilmiş hep. Duvarları kerpiçten, çatısı toprakla örtülü toprak damlarda yaşamışlar bir zaman. Ana kucağı gibi sığındıkları bu küçük evlerde, toprak kap kacakta pişirip yemişler yemeklerini. Sularını toprak testilerden içmişler. Gecenin ayazını alıp suyu buz gibi serin tutan toprak testilerinden... Testilerle taşırılmış köy kadınları kuyulardan çektikleri suları evlerine. Topraktan büyük küpler yapılmış – içlerine su, pekmez, zeytinyağı konan.

Ölülerin toprağa gömülmesi de toprağın kutsallığından. Yutkunduğunu gömer çunkü insan. Toprağa emanet eder ölüleni. Ondandır ölüyü gömmek yerine “*toprağa vermek*” deniği. Ondandır ölen biri için “*toprak oldu*”, “*toprağa karıştı*” dendiği. Ondandır “*Toprağı bol olsun*” sözünün “*ruhu huzur içinde olsun*” anlamında olduğu.

Yaşlı, hasta veya kötülük yapan kişiler için “*toprak pakkılar*”, “*toprağa bakıyor*” denir. Varlıklı oldukları halde, mal-mülk edinme ve para hırsları hiç azalmayan aöğzüler için “*Gözünü toprak doyursun!*” sözü kullanılır. İskenderun'da ölen birinin karısının “*toprak başıma*” diyerek ağıt yakıp saçlarını yolması adeti, “*Ben de öleyim!*” anlamındadır. Köroğlu'nu mezarda, toprağın içinde doğurtan bir Anadolu efsanesine karşın, Yunan mitolojisine göre Troya kentinin son kralının kızı olan Laodike, yenilgiden sonra düşmandan kaçarken toprak onu yutmuş. İnsanların sevdiklerini alan toprağa “*kara*” renk uygun görülür.

Kara toprağa giresi heveslerimin oyuğu olur muydu? Arzumun makası karışır mıydı toprağına? Örter miydin içiminzin buzullarını? Fıskırana kadar filizim, yarıvana kadar ortadan incirim bekler miydin? Döne dolana dal dal büyür müydüm? Örter miydin üstümü kara borana karşı? Çimlenir miydim ki sebepsiz sana doğru? Toprağın toprağıma sevgili olur muydu? Tozar miydi ele güne karşı?

Toprağın düşü bahardır; karabasani ise kara kişi! Yazın güneşte uyuyan yılanlar gibi ovalarda sere serpe yatan toprak, kişiň üzür çıplak ovalarda ve karlı dağlarda! Sanki üşümüş, yorgun, kar üzerinde donarak uyanmamak üzere uykuya dalan bir avcayı andırır. Toprak geceleri uyumak istese, çağlayan ırmaklar uyutmaz onu kimi yerde, kimi yerde de dalgalı denizlerin uğultusu! Göl suları bile kımıl kımıl, uykusunu kaçırı toprağın. Dağlarda ise çakalların, kurtların ulumaları, uğursuz baykuşların haykırışları!

Gün olur dosttur su, çatlayan dudaklarına merhem olur toprağın. Yağmur suları güneşten kavrulan, kir, pas içindeki yeryüzünü yıkar, serinletir. O zaman üstündeki çiçeklerle, yapraklarla birlikte toprak da gülümser bize. Turgut Uyar'a göre,

“...kar suları toprağa / İnce bir sevda gibi işlemektedir.”

Gün olur aynı sular oyar toprağın hem üstünü hem de içini. Seller ve akarsular, yerinden yurdundan eder toprağı, ya baraj göllerinde boğar ya da denizlere dökerek yok eder.

Üzerinde yaşayan insanların yarattığı kültürle yazarları, şairleri de besleyen toprakta şair; o toprağın mayasıyla üre-

tir yapıtlarını. Bu nedenle olsa gerek İlhan Berk, şirle ilgili yazlarını topladığı bir kitabına *Şairin Toprağı* adını vermiştir. Çünkü Nâzım Hikmet'in de dediği gibi "Toprak da insan gibi, / Türküler gibi tipki," çünkü "insan yaşadığı yere benzer / O yerin suyunu, o yerin toprağına benzer /.../ Toprağını iten çiçeğe" (Edip Cansever). Âşık Veysel'e göre hem yaşarken hem de öldükten sonra insanların gerçek dostu kara topraktır. "Dost dost diye nice sine sarıldım / Benim sadık yârim kara topraktır / Beyhude dolandım boşça yoruldum", "Aslıma karışıp toprak olunca / Çiçek olur mezarnı süslerim /.../ Ne zaman toprakla birleşir cismim".

Bedri Rahmi Eyüboğlu "Açılı toprak açılı / Kurulsun sofralar! / .../ Açılmış toprak açılı / Yabani incirin dallarına süt yürüsun! / Açılmış toprak açılı / Bire on veren başak bin versin / Açılmış toprak açılı / Donansın bahçeler / Toprağın altında yakası açılmadık bir sürü bahar;" derken Behçet Necatigil'e göre de baharıyla yazıyla, sonbaharıyla kişiyle, bitkisi, kurdu kuşuya, insanıyla "Bir alem bu toprakların üstü". Dağlarca, "Sevgi Yakınlığı" şiirinde sevenlerin birbirine yakınlığını "Buğday biçimindedir / Toprakta /.../ Sevdiklerimizin yakınlığı" diyerek anlatır. Nâzım Hikmet, toprağın altındaki zenginlikleri de unutmaz: "Senden ekinimizin tohumu / ve yapılarımızın temeli. / Demirimiz ve kömürümüz sendedir."

Kutsal sayılan ama hep ayaklar altında çiğnenen, ezilen toprak ve ölüm için Yunus Emre söyle dizeler söyler: "Düşüm ayaklar altına / Topraklayın tozar oldum", "Çürümuş toprak olmuş ten / Kara toprağın altında". Burçak tarlasında, ellere batan dikenleriyle pitrakları da aynı topraklar yetiştirmiştir. Madenlerde göçük altında kalanlara, heyelan sonucu toprağa karışarak ölenlere de cehennem olur kimi zaman. Kaçan âşıkların, dağlarda dolaşan av hayvanlarının izlerini düşmanlarına, avcılara göstererek bilmeden de olsa kötülüğe yardım ettiği de olur toprağın.

"Toprak uğrunda ölen varsa vatandır," denmiş ve bu uğurda milyonlarca insan can vermiştir "vatan" sayılan, "yurt" sayılan toprakları korumak için! Tarımın öğrenilmesiyle yerlesik yaşama geçiş ve toplumların devlet örgütlenmesinden, yeryüzü toprakları üzerinde sınırların çizilmesinden sonra ve özellikle imparatorlukların yıkılıp ulus devletlerin oluşumuyla, "kutsal" sayılan vatan toprakları belirlenmiş. Bir ülkenin topraklarını işgal etmek amaçlı savaşlarda, milyonlarca insan yerinden yurdundan edilmiş; toprağından sürgün uzaklaştırılmış, göç etmek zorunda bırakılmış. Irak'tan Suriye'ye, Afganistan'dan Myanmar'a...

Geçmişten günümüze savaşlarda ölen milyonlarca insana, her geçen gün yenileri ekleniyor. Ölenler, kahraman, şehit

denilerek yüceltiliyor ama yine de katillerle, hırsızlarla aynı topraklara gömülmüyorkar. Bazılarına mezarlıklarda bir bölüm ayrılsa, güzel mezarlar yapılsa, kimileri adına anıtlar dikilse de –Kore'de, Çanakkale'de olduğu gibi– mezarları binlerce kilometre uzakta, başka ülke topraklarında kalanlar da var. Kiminin yattığı toprak belli değil.

Tarih kitaplarında, komutanlar gibi, adları "kahraman" olarak geçmeyen, kimi tüccarlar gibi savaş vurgunuyla zenginleşmemiş askerlerin kazancı, savaş karşıtı şair Brecht'in de vurguladığı gibi, boy ve derinliği iki metreden az bir çukur. Nâzım Hikmet de "Kuvâyi Millîye Destanı"nda, savaşa katılan kahramanlarından Kartallı Kazım için şu dizeleri yazar. "Ve kavga bittiği zaman / ne çiftlik sahibi oldu ne apartman. / Kavgadan önce Kartal'da bahçivandı, / Kavgadan sonra Kartal'da bahçivan."

Nâzım Hikmet, toprağı, "o toprağın insanları"yla anlatır. "İpek bir hali"ya benzettiği memleket toprakları üzerinde yaşayan, "toprağın nabzı"nın "onun nabızlarında" attığını söyledişi "Türk köylüsü" için "Topraktan öğrenip / kitapsız bilendir," der. Onlar ki "Toprakta karınca gibi" hem çok hem de çalışkan olmalarına karşın, çoğu "Toprakta bir tarla sıçanı gibi" yaşıyor. Çünkü toprakları yoktur, başkalarının toprağında çalışırlar.

Çoğunluğu köylü olan, ekonomisi büyük oranda tarıma dayalı bir toplumun şairi olarak Nâzım, "Toprağın ismiyle başlarız söyle. / Sen ki topraksın / seni sevmeyi bilmeli" dizeleriyle toprak sevgisini dile getirir. Şu dizelerdeyse Ankara'da bir pazar günü, hapishane avlusuna çıkarılma onda uyanan duyguları anlatır: "Sonra saygıyla toprağa oturdum, / Toprak, güneş ve ben... / Bahtiyarım..." Turgut Uyar ise doğumdan ölümüne toprakla uğraşmış bir köylüyü söyle anlatır: "Adını bilmemişim bir köyde doğmuşsun.. / Kucak kucaga büyümüşün toprakla, /.../ –Topraktan korkum yok ki zaten/ –Diyebilmişsin ölüren.."

Biriktirir toprak. Birkir de. Unutmaz. Gömer de büyütür bazen – gömer de çürüter bazen. Varlığı da yokluğu da bağışlar. Bitkilere durak yeri. Nehirlere yatak dinginliği. Ölülere çardak keyfi.

Yumrusuyla toprağın altında usul uslu duran patates – toprak cinini bekliyor. Yumrumla toprağın altında usul uslu duran ben – seni bekliyorum. "Göğsümün altında yirmi milimlik bir derinlikte."

Bir başaklı benim ömrüm – rüzgâr değişinde yana – toprağa – sana doğru eğilen.

KABUK

Nihan Özkoçak

*Bir acının hatırlası,
bir mutluluğun
hatırasından
daha az can yakar...*

Ezgi Karahan

Yaraya dikkatlice baktı. Kahverengi kabuğu biraz kavlamıştı, kuru bir ağaçın gövdesi gibi. Parmağını kabığın üzerinde gezdiriyor, kabaran yerlerine tırnağını batırıyor ve sıslayan kısımlarda daha fazla bekliyordu. "Yarayla oynamaz," dedi bir ses. Vücutunda izleri kalan eski yaralarına göz gezdi. İyileşmelerine fırsat vermeden kaldırılmıştı kabuklarını. Annesinin yaraların iyileşmesine zaman tanınması gerektiğini söyleliğini anımsadı. Oysa o, hayatı hiçbir şeye sabır göstermek istemediğini çok iyi biliyordu. Parmağı ile yarasının kenarlarını yokladı. Kabığının derisinden ayrıldığını fark ettikçe onu çekip alma isteği daha da kuvvetleniyordu. "Sakin ol," dedi başka bir ses, "neyi istiyorsan, kimi istiyorsan önce sakin ol. Acele kararlar verme."

Çok yakında iyileşecekti. Başlarda yaranın göründüğü kadar derin olduğunu düşünmemiştir. Bir süre acısını da hissetmemiştir zaten. Ne zaman ki bir yara bandıyla durdurulamayacak kadar kan akmeye başlamıştı, işte o zaman biraz endişelenmiştir. Sonunda bulduğu sargı bezile üzerine kapatabildiğinde bir süre görmezden gelebileceğine kendini inandırdı. Ama yara kabuk bağlarken isınır, isınır ve hafif sıcak bir acı bırakır. Bu acıyı duymaya başladığında yarasına bakması gerektiğini düşündü. Üzerini kaplayan iltihap, kurumuş kaniyla bütünlüğe ve derisinin içine yerleşmişti. Endişeli olmaktan daha da öte korkuya ne yapacağını bilmeden bir süre durdu. Bu işin içinden çıkamayacağını, yaranın vücutunda daha kötü bir hasara yol açacağını düşündüğünde ümitsizce beklemeye karar verdi. "Kendi yarattığı girdabin içinde ancak bir aptal boğulabilir," diye fisıldadı öteki ses. İlk yenilgisi değildi ama yeniden bir aptal olmak istiyor muydu? Yitik ruhuna dönüp zar zor toparlandığında yarasını temizleyebildi. Biraz zaman ve biraz ilgiden sonra iyileşeceğini inanmak istedı.

Her gün yaralandığını kendisine hatırlatan bir acıyla uyanıp üzerine pansuman yaparak eski sargıları yenileriyle değiştirmeye başladı. İnsan bir yarayla devamlı karşılaşlığında ona

ve onun verdiği acıya alışabilirdi. Ama konu, içinde olup biteni anlamaya geldiğinde sadece bakmak yeterli değildi. Tıpkı bir insana bakarak onu anlamayı başaramayacağımız gibi. Vücutundaki yara izlerinin çoğalması bu yüzdedi. Hiçbir zaman yaralarının sebebini anlamaya çalışmamış, her seferinde onları kendi haline bırakıp yok olmasını dilemiş ve sabırsızlandııkça kabuklarını yolu muştı. Belki de nedeni, en dibi her zaman çıktıığı bir basamak zannetmesiydi. Ve belki de bu, şimdiye kadar pek ciddiye almadığı hayatını altüst eden hâliydi.

Kabığın içinde sertleşen ve yok olmaya yüz tutan bir ruhun izleri belli belirsiz kabarmıştı. Kavlayan yerinden tırnağını geçirip koparacakken durdu. Onu orada artık istemediğini çok iyi biliyordu. Kendi yarattığı bu kabığın altında henüz hiçbir şey yolunda değilse ne yapacağını düşündü. "Bir acının hatırlası, bir mutluluğun hatırasından daha az can yakar," demişti aynı ses ve devam etmişti, "bisikletten düştüğün gün dizinde oluşan yaranın bıraktığı iz, hiçbir zaman canının ne kadar acığını hatırlatmayacak. Hep küçükken bisiklete bindiğinde ne kadar mutlu olduğunu anımsayacaksın."

Yara açan bir anayı defalarca hatırlatacak o izi taşımak ne kadar umutsuz ve boşunaydı. Üstelik buna neden olan iyileşmesine izin vermediği küçük bir kabuktu. Onu görmezden gelmişken, onun vereceği acidan korkmuşken ve kendini çaresiz hissetmişken aslında hayatına bu kadar tesir etmesine izin vermeyi dilerdi. Vücutundaki yara izlerine göz gezdi. Bu hatırlamak değil unutamamaktı. Geçmişin ona oynadığı bir oyundu ve o her seferinde bu oyuna alet olmuştu. Parmaklarını yarasının üzerinden çekti. Bu sefer yarayı kurcalamayacak, onu rahat bırakacaktır. Eskiden "biraz üflez, geçer," derdi annesi. Sonra durdu, yarasına biraz üfledi ve geçmesini bekledi. Kabığın altında oluşan ve tekrar dirilemeye çabalayan o taze deri üfledikçe güçlenecekti. Tatlı bir büyünün tutması gibi, her şey yoluna girecekti.

KELİMELERİN KARANLIK USTASI

Nermin Tari

Söz konusu üretmek olunca, insan aklının uçsuz bucaksızlığı her seferinde hayrete düşürür. Bu hayreti deneyimleyebilmemize olanak sağlayanlardan biri de kimileri için evren yaratmak üzerine edebî bir ilah olan Amerikalı bir usta, Stephen King. Rekor satışlara imza atan kitaplarıyla ve öykülerinin benzersizliğiyle tüm dünyanın adını duyduğu bir isim. Hâl böyle olunca Stephen King aynı zamanda yapımcıların ve yönetmenlerin de kapısını aşındırdığı biri olarak karşımıza çıkıyor. Senaryoları King'in kitaplarından aktarılan birkaç film var ki, adını mutlaka duyduğunuz, belki de defalarca izlediğiniz, izlemediyseniz ise mutlaka izlemeniz gereken cinsten. İşte sizler için minik bir liste sevgili okur: Hem gülme hem ağlama en çok da korkma garantisini veriyorum!

Stand By Me (Benimle Kal)

Yapım: 1986 / ABD • Tür: Macera-Dram • Yönetmen: Rob Reiner

İnsan Hüzün Biriktirmeye Çocukken Başlar.

Stephen King denilince akla korku gelse de *Stand By Me* bir macera-dram filmi oluşuya kendini diğer King filmlerinden ayırmıyor. Stephen King'in *The Body* (Ceset) isimli kısa romanından Raynold Gideon ve Bruce A. Evans tarafından uyarlanan filmi, King'in kendi çocukluğundan esinlenerek yazdığını belirtmeden geçmeyelim.

Film, ana karakterlerden Gordie'nin (Wil Wheaton) yıllar sonra bir gün çocukluk arkadaşı Chris'in (River Phoenix) gazetedede gördüğü ölüm haberi üzerine geçmişe dönerek çocukluğunun yegâne dostlarıyla çıktıgı bir yolculuğunu hatırlamasıyla başlıyor.

1959'da geçen öykü, bir sonraki dönem ortaokula başlayacak dört kafadar çocuğun Oregon Ormanı'nda, tüm kasabanın konuştuğu kayıp çocuğun cesedini bulmak için çıktıgı yolculukla süreliyor. 60'lar Amerika'sının taşra hayatının sosyal yaştısını da gözlemleyebildiğimiz filmde Gordie (Wil Wheaton), Chris (River Phoenix), Teddy (Corey Feldman) ve Vern (Jerry O'Connell) kendilerini kasabaya kanıtlamak adına iki günlük bir maceraya atılıyorlar. Orman yolunda tren raylarını kendilerine pusula edinen çocuklar, yolculuk boyunca öyle diyaloglar kuruyorlar ki aslında hepsinin birer çocukluğunu yarasının temsili olduğunu görüyoruz. Ailesel faktörlerin çocuklar üzerindeki yansımaları filmdeki diyaloglarda sık sık kendini gösteriyor.

Onur Şahinoğlu

Abisinin ölümü üzerine evde silik bir siluet olarak var olan ve abisine duyduğu özlemi ailesine olan öfkesiyle harmanlayan Gordie, yazar olmak isteyen grubun efendi ve sakin çocuğu. Ailesinin kara geçmişiyle adeta soyadının lanetini taşıyan Chris ise Gordie'nin en büyük dayanağı. Babası deli olarak bilinen ve sürekli olarak babasından şiddet gören Teddy babasının deliliğinden nasibini almışçasına bıçıkın bir çocuk. Grubun son üyesi ise şişmanlığını ve ürkükliğini yenmeye çalışan Vern. Dört erkek çocuğunun masumane bir dostluk üzerine kurulu güvenleri sanırım filmdeki en önemli nokta. Yolculukları sırasında birbirlerinin korkularını ve yaralarını gören, çocuk olmanın utanmazlığıyla bunları kucaklayan dört arkadaş zaman zaman birbirleriyle çatışsa da yetişkinlerin çok zor başardığı bir şeyi başarıp birbirlerini oldukları gibi kabul ediyorlar.

Karakterlerin oyunculukları ise yaşlarına oranla oldukça etkileyici. Cesareti, hüznü ve öfkeyi bir arada gösterebiliyorlar. İzleyici olarak çocukların film boyunca sigara içip sıkça küfür etmeleri ilk etapta şaşırtsa da bu durum idol alındıkları yetişkin toplumun kısa bir özeti olarak yorumlanabilir.

Maceranın sonunda yollar ayrılmış ve her biri hayatlarında farklı bir noktaya gitmiş, hatta birbirlerini bir daha hiç görmemiş olsalar da film, ne kadar uzakta kalmış olursa olsun çocukluğun hissettirdiklerinin asla unutulmadığını gösteriyor.

Son olarak şunu söylemeden geçemeyeceğim, filmde Chris karakterini canlandıran River Phoenix, gerçek hayatı da 1993 yılında genç yaşta hayatını kaybediyor. Yani aslında gerçekten de gruptan ilk ayrılan Chris oluyor. *Stand By Me*, IMDB'nin en iyi 250 film listesinde yer alıyor.

Onur Şahinoglu

The Shining (Cinnet)

Yapım: 1980 / EN- ABD • Tür: Korku- Gerilim • Yönetmen: Stanley Kubrick

Cinnet Geliyorum(I) Dedi

Bu film için kesin diyeboleceğimiz sadece iki şey söz konusu. Birincisi usta bir yönetmenin başyapıtları arasında gösteriliyor olmamız, ikincisi ise filmin aslında bir kesinliğe sahip olmayı.

Sinemayla biraz bile ilgisi olan herkesin duyduğu Amerikalı yönetmen Stanley Kubrick namına yakışır bir film ile karşımızda. 1999'da aramızdan ayrılan usta yönetmenin kendine özel, sıra dışı tekniklerini göz önüne alınca acaba 2000'li yılın teknolojisine bir el atsaydı neler olurdu diye düşünmeden edemiyorum.

The Shining tek seferde sindirebileceğiniz bir film diyemem. İmgesel yorumlamaların çok fazla olduğu filmin başrolünde Jack Nicholson ayakta alkışlanacak bir performans ile Jack Torrance karakterine can veriyor. Torrance ailesinin Rocky Dağları'nda eski kızılderili toprakları üzerine kurulmuş olan Overlook Hotel'in de kış bekçiliği yapmak için otele yerleşmesiyle başlıyor. Jack Torrance'nın eşi Wendy ve küçük oğlu Danny, otel müdürüünün otelin kötü geçmişinden bahsetmiş olmasına kulak asmayarak otele yerleşiyorlar. Yaşanabileceklerin tek habercisi ise küçük Danny.

Burada bir parantez açalım, Overlook Hotel gerçekten de kötü bir geçmişe sahip ve pek çok korku unsuruyla özdeşleştiriliyor. Otelin bazı odaları bu hususta mimlenmiş durumda ve meraklıların peşine düştüğü odalara aylar öncesinden rezervasyon yaptırdığı biliniyor. Hatta öyle ki otelde dönemsel olarak korku turları düzenleniyor. 70'lerde oteli ziyaret eden Stephen King de bu mistik oteli merak edenlerden.

Jack Torrance'ın kitap yazma niyetiyle kabul ettiği otel bekçiliği, bir süre sonra cabin fever yani Türkçe karşılığıyla kulübe çığlığını adı verilen bir depresyonla onu cinnet noktasına getiriyor. *The Shining*'in en büyük özelliği; "Adam depresyondan delirdi yahu," deyip filmin içinden çıkalabilecek noktaya gelindiğinde, işin içine çelişkili bir biçimde paranormal etkenlerin girmesiyle merak uyandırması ve karmaşıklık yaratması diyebiliriz.

Film içerisinde pek çok kızılderili unsuru mevcut. Otel içerisinde bulunan dekorlarda bile gözlemlenebiliyor. Tekrar eder şekilde izleyiciye verilen görüntüler ise oluşturulmak istenen sarmalın birer parçası. Son sekâsta gördüğümüz fotoğraf ile ne olacak dediğimiz bu çıkmaz durum ise öylece kalıyor ya da kalmıyor. Karar sizin.

IMDB'den 8,4 puan alan *The Shining* filminin meşhur Overlook Hotel'ine yolunuz düşer mi bilmiyorum ama filmi izledikten sonra enteresan tarihçesine bir göz atmanızı öneririm.

It (O)

Yapım: 2017 • Tür: Korku- Macera • Yönetmen: Andy Muschietti

Kırmızı Bir Balonla Uçmaya Ne Dersiniz?

Öncelikle şunu söylemeliyim ki eğer palyaçolardan korkuyorsanız bu filmi izlemenizi tavsiye etmem zira uzun süre uyumayabilirsiniz! Film bitmiş bile olsa, Pennywise'in tiz kahkahası uzun süre kulaklarınızdan silinmeyecek.

Kitabı kadar filmi de etkileyici olan *It*, aslında 1990 yılında bir mini dizi olarak izleyiciyle buluşmuştur. Film, dizinin yayınlanmasından tam 27 yıl sonra ise beyaz perdede boy gösterdi. 35 milyon dolarlık bütçesine karşılık tüm dünyada 700 milyon dolar gişe hasılatı elde etmesi ise bekleniyi ne derece karşıladıını gösterir niteliktir.

Derry kasabasında gerçekleşen olaylar yedi çocuğun çevresinde gelişiyor. Kendilerini "Losers" olarak tanımlayan bu grubun, onlarla uğraşan kasaba zorbaları harici ortak bir dertleri daha vardır ki o da Pennywise. Senaryo ilk başta kulağa sıradan bir katil palyaço senaryosu gibi gelebilir ama durum sandığınızdan daha fazlası. İçselleştirilmiş karakterleri ve Pennywise'in, gerçekle zihnin arasında gidip gelen hâli mükemmel bir uyum içerisinde.

Film her ne kadar daha ilk anlardan korkunun temposunu yüksek tutsa da karakterlerin her birinin travmatik yönlerini su yüzüne çıkarıyor olması, bazen korkuyu unutup o anın dramını yaşamamıza olanak sağlıyor. "Losers" ekibinden Bill Denbrough'un (Jaeden Lieberher) kardeşinin Pennywise'in ilk kurbanı olmasıyla av tam anlayıyla başlıyor. İnsanların özellikle çocukların korkularından beslenen ve zaaflarına bürünebilen Pennywise, korkuların gerçekliğiyle paralellik gösteriyor. Yani ne kadar korkuyorsanız, Pennywise o kadar yakınınzda, elinde kırmızı balonuya sizi bekliyor... Korkular derken taşınılan yaraların getirdiği korku demek bu durumu daha çok karşılıyor. Kendilerine "Losers" diyebilen bir ekibin ise doğal olarak farklı farklı korkuları bulunuyor. Film bu yönden çok katmanlılığa sahip, her bir korku ve travma farklı bir Pennywise. Özellikle grubun tek kız üyesi olan Beverly Marsh'in (Sophia Lillis) babası ile yaşadıkları ve diálogları travma kelimesinin tam olarak karşılığı diyebiliriz.

Film içerisinde sıkılıkla vurgulanan bir durum var ki o da korkuların tek başına yenilemeyeceği. Çocukların korkularını birbirleriyle paylaşması ve insanın korkularını alt etmesinin paylaşmaktan ve birlik olmaktan geçmesi filmde sürekli görebileceğiniz bir durum. Sanırım Stephen King'in her seferinde farklı yollarla dile getirmekten bıkmadığı bir şey varsa

Desdina Elmas

o da dostluk. Birliğin ve ne olursa olsun paylaşmanın doğruluğu dostluk ve güven.

Korku severlerin, özellikle Stephen King korkusu sevenlerin, kesinlikle gönlünde taht kurabilmiş *It* filmi için şuna deignum mekte fayda var ki o da görüntü yönetmeni Chung-Hoon Chung'ın mükemmel performansı. Etkileyiciliğin üst seviyede olduğu sahnelerde tekrara düşülmemesi ve korkunun her seferinde farklı bir şekilde hissedildiğini "görebilmek" izleyiciyi oldukça tatmin ediyor. Kendi adıma etkilendiğim sahneleri uzun uzun anlatmak isterdim ama spoiler vermek istemiyorum.

It filmini izlemeyi düşünenlerin acele etmesini öneririm çünkü *It Chapter: 2* yolda. Yönetmen koltuğunda yine Andy Muschietti'nin oturacağı film için şimdiden geri sayım başlıdı. Görünüşe göre Pennywise kaldığı yerden gülmeye devam edecek!

The Mist (Öldüren Sis)

Yapım: 2007 / ABD • Tür: Korku / Gerilim • Yönetmen: Frank Darabont

Hayatta Kalmak İnanmaktan mı Geçiyor?

Stephen King'in bir alameti farikası var ise o da tasarladığı dünyalardır. *The Mist* ise bu dünyanın sizıntılarından oluşuyor.

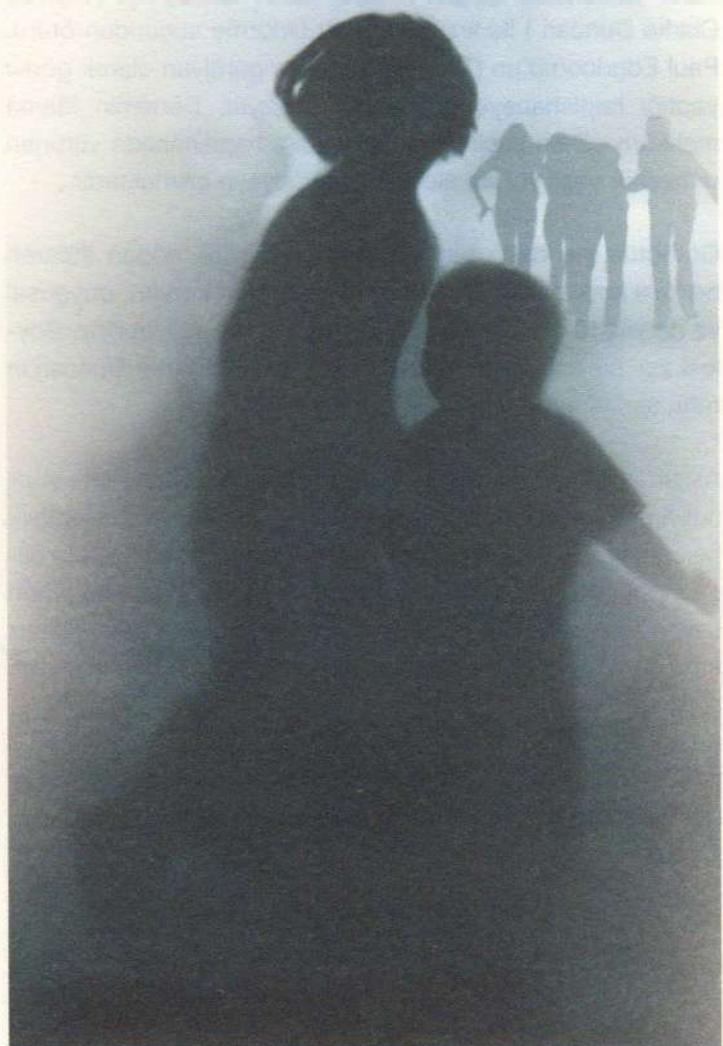
Thomas Jane, Marcia Gay Harden, Laurie Holden, Toby Jones, Jeffrey DeMunn gibi isimlerden oluşan oyuncu kadrosu ön plana çıkıyor. Thomas Jane'nin canlandırdığı David Drayton, oğlu Billy (Nathan Gamble) ve karısı ile kasaba hayatı yaşayan bir ressamdır. Bir gece kasabada çıkan fırtınanın ardından uyandıklarında kasabaya sis çökmüştür. David Drayton oğlu Billy ile kasabanın süpermarketine ihtiyaçları almak için çıkar ve böylece tam anlamıyla filmin içe-risine dalarız.

Kasabanın çeşitli kesimlerinden insanların bir arada süpermarkette mahsur kalması üzerine, çöken sisin aslında sadece bir sisten ibaret olmadığı ortaya çıkar. Kasabanın hemen her yerine yayılan sis ve beraberinde getirdiği öldürücü böceklerle karşı supermarket içerisinde bir mücadele birliği oluşur ama çok kısa bir süre için...

Tüm yaşanılan kaosa karşı sistematik ve akla uygun şekilde hareket ederek mücadele veren David'in yanı sıra süpermarkette bulunan Bayan Carmody (Marcia Gay Harden) ise yaşanılan tüm durumun tanrısal bir imtihan olduğunu öne süren bir din fanatığıdır. Bayan Carmody'nin inancıçılığı karşısında onceleri itiraz eden ve bir deli saçmaloğunu öte geçemeyeceğini söyleyen insanların bile zamanla Bayan Carmody'e biat etmesi filmin gidişatını oldukça etkiler. İki tarafın çatışmasına sıklıkla yer verilen filmde, inanç ve "kendine olan inanç" arasındaki ince ipte yürüyerek ustaca bir cambazlık sergilenmiş.

"...Tür olarak temelimizde delilik var. İkiden fazlamızı bir odaya koy, taraf belirleyip birbirimizi öldürmek için bahaneler yaratırız. Siyaset ve dini niye yarattık dersin?"

The Mist, IMDB'den 7,2 puan aldı ama bence sırı filmin sonu bile bu puandan fazlasını hak ediyor. Uzun süre etkisinden çıkamayacağınız bir son sizi bekliyor!

Onur Sahinoğlu

The Green Mile (Yeşil Yol)

Yapım: 1999 / ABD • Tür: Dram-Fantastik • Yönetmen: Frank Darabont

Patron...

Sinema tarihinin en yürek sizlatan filmleri arasında gösterilen *Yeşil Yol* için ilk önce şunu söylemeliyim; üç saat sürüyor. İçinize işleyecek sahnelerden oluşan koca üç saat. İzlemeydiyeniz eğer en kısa zamanda izlemelisiniz, ben üç saatimize kefilim!

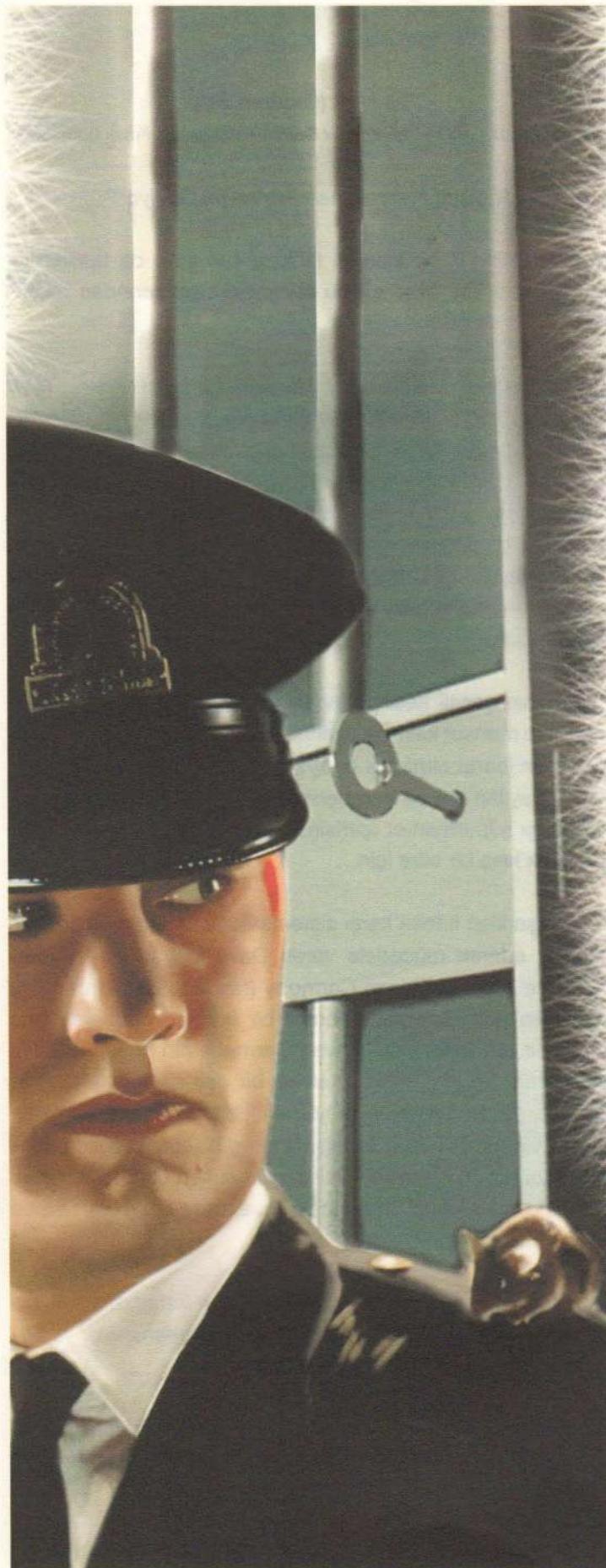
Yönetmen koltuğunda yine bir Stephen King kitabına daha da şaheserleştiren Frank Darabont oturuyor. Tom Hanks ve Michael Clarke Duncan ise başrolleri paylaşıyor.

King'in sevdığı ve Darabont'un ise ustaca işleyebildiği hapse hâlde yaşamında geçen hikâye, John Coffey'nin (Michael Clarke Duncan) iki kız çocuğunu öldürme suçundan ötürü, Paul Edgecomb'un (Tom Hanks) baş gardiyancı olarak görev yaptığı hapishaneye gelmesiyle başlıyor. Dönemin idama mahkûm edilen suçlularının yer aldığı hapishanede yürünen o meşhur yeşil yol ise elektrikli sandalyeye çıkmaktadır.

Görüntüsüyle daha hapishaneye geldiği ilk andan itibaren herkesi korkutan John Coffey'i karanlıktan korkan, duygusal ve doğaüstü güçleri olan bir dev olarak tanımlayabiliriz. Büylesi zor bir rolü layıkıyla üstlenen Michael Clarke Duncan'ın ruhu şad olsun...

Aslında film için ne derece yorum yapılabılır ondan bile şüpheliyim. Yan rollerin de filmi kusursuz bir şekilde beslediğini belirtelim. Filmin en ince noktası ise bildiğimiz ve aslında bilmeyormuşçasına yaşadığımız gerçeklerle, doğaüstü bir adam sayesinde yüzleşmemiz. Bu filmi izlerken çok üzüleceksiniz ama en azından bir kalbiniz olduğunu kesinlikle hatırlayacaksınız.

IMDB'nin 8,5 puan verdiği *Green Mile*'ı izlerken yanınızdan mendillerinizi ayırmayın ve "ışıkları kapatmayın."

The Shawshank Redemption (Esaretin Bedeli)

Yapım: 1994 / ABD • Tür: Dram • Yönetmen: Frank Darabont

Aslında Sadece Bir Çekic

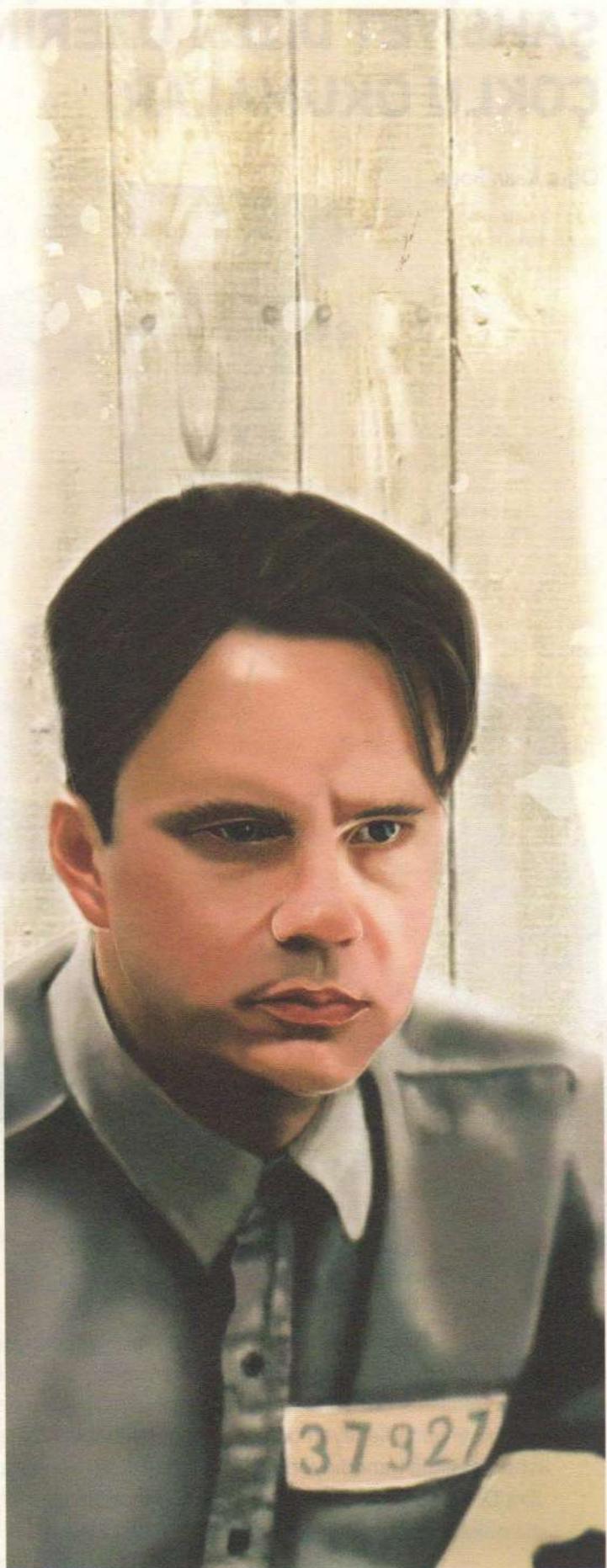
Bir yerde adı geçse övmeye neresinden başlayacağınızı kestiremeyeceğimiz bir başka başyapıt ise *The Shawshank Redemption*. Öve öve bitiremediğim Frank Darabont mu demeliyiz yoksa Stephen King'in yine akillara durgunluk veren hikâyesinden mi bahsetmeliyiz yoksa Morgan Freeman'in mükemmel oyunculuğundan mı yoksa tüm bunlara yaraşır bir başrol olan Tim Robbins'ten mi? En iyisi mi size biraz hikâyeden bahsedeyim...

Tim Robbins'in canlandırdığı Andy Dufresne genç ve başarılı bir bankacıdır. Bir gün kendini hâkim karşısında, kendini aldatan eşi ve onun sevgilisinin katili olmakla suçlanırken bulur ve kendisiyle filmde tam da bu esnada tanışıyoruz. *Shawshank Hapishanesi*'nde 2 kez müebbet hapse çarptırılan Andy Dufresne burada kendine yoldaşlık edecek olan Red (Morgan Freeman) ile tanışıyor.

20 yılı aşkın bir süre *Shawshank Hapishanesi*'nın duvarları arasında yaşayan Andy Dufresne, hapishanede karşısına çıkan her zorluktan öğrendiği bilgi ve zekâsını birleştirerek kurtulmuştur. Pek çok insanın pes etmekten geri kalma yacağı şeyler yaşammasına rağmen, soğuk kanlı, sabırlı ve umutlu hâliyle bir bilgelik timsalıdır.

7 dalda Oscar adayı gösterilen filminin diğer oyuncuları ise Bob Gunton, Clancy Brown, William Sadler, Gil Bellows, James Whitmore şeklinde sıralanıyor. Pek çok yönden suçu psikolojisini ele alan ve bunu aidiyetlikle kıyaslayan film, sadece duygusal olmakla kalmayıp aynı zamanda tüm bunları sorgulayan bir tavır sergilemektedir.

Bir insanın sınırlarının neler olabileceğini görmek isterseniz, bu filmi izlemelisiniz. Büylesi bir film IMDB'den 9,3 puan alarak adını unutulmaz filmler listesine kazılmış durumda.

Onur Şahinoğlu

ŞAHSİYET DİZİSİ ÜZERİNE ÇOKLU OKUMALAR

Oğuz Kaan Boğa

Bomba patlıyor elli kişi ölüyor
panik olmuyorsunuz, teker teker
ölünce mi panik oluyorsunuz?

Rabia Gençer

Çağdaş Türk edebiyatının önemli temsilcilerinden Hakan Günday'ın senaryosunu yazdığı *Şahsiyet* dizisinde, kitaplarda aslında pek de cevap vermeden çomak sokarak irdelediği olguların birçoğuna rastlamamız mümkün. Bilhassa, dizinin anti-kahramanı Agah Beyoğlu üzerinden yaptığı varoluşsal, başkaldırıcı, politik ve sosyolojik ekseriyette ilerleyen çoklu bakış açısıyla yaptığı sorgulamalar, ilk dönem Hakan Günday romanlarındaki nihi-list perspektifi barındırıyor. Tabii, Günday'ın bu noktada bir anti-kahraman üzerinden derdini anlatması çok olağan. Zira Dostoyevski'den bu yana birçok sosyolojik ve tarihsel sebeplerden ötürü anti kahramanlar, eylemsiz ve belirsiz oluşlarıyla yükselmişlerdi. Elbette, Agah Beyoğlu bu bağlamda tipik bir anti-kahraman olarak karşımıza çıkmıyor ama buna daha sonra değineceğim.

Dizi, başlangıçta *Breaking Bad*'e benzer bir izlekle, başkışının (Agah Beyoğlu) alzheimer olduğunu öğrenmesiyle başlar ve bunun üzerine, emekli adliye memuru ve yalnız yaşayan karakterin bir suç makinesine dönüşünü seyretmeye koyulur. Burada Agah'ın Walter White ile benzeşiklikler göstermesinden öte Günday, hafıza ile ilgili bir problemi işleyerek birey kavramı üzerinden varoluşsal bir sorgulama yapmaya koyulur. Bu noktada, dizi Nietzsche'nin nihilizm tanımı üzerinden okumak mümkün olsa da daha geniş perspektifte, hikâyeyi içini boşalttığı (tutarsızlaştırdığı) kanısındayım. Örneğin; Agah'ın hafızasını kaybetmesiyle Günday kitaplarında sıkça rastladığımız hiçe varma metaforu benzesse bile (bk. *Kinyas ve Kayra*) hikâyeyi genelinde bu düstur benimsenmez. Başka bir örnek olarak; Agah'ın alzheimer hastalığı ile, Nietzsche'nin *Güç İstenci*'nde yaptığı nihilizm tanıma benzer şekilde, bir değer ve anlam reddiyesi okuması da yapılabilir; ama bu tür bir okuma, sadece dizinin belli kesitleri içinde anlam kazanırken totalitesinde büyük anlam kaybı yaşıatır. Bu sebepledir ki hikâyeyi, bir başkaldırı olarak okumak daha isabetli olacaktır. Agah Beyoğlu'nun hafızasını kaybetmeye başlaması, sadece karakterini oluşturan hafızasını kaybetmesi değil, üstüne metaforik bir bağlamda kişinin postmodern dünyada yaşadığı varoluşsal sorunla da ilişkilidir. Aslında hafızanın yok olacağı gerçeğiyle, hayatın yok oluşu ve ölümün absurdité'si ön plana çıkarılır. André Malraux'un *İnsanlık Durumu*'ndakine benzer bir şekilde, absurde, revolté (başkaldırma), action (eyleme geçme), existence (varoluş)'ın birbiriley olan ilişkisini Agah Beyoğlu'nun başına gelen olaylarda da görürüz. Elbette Günday, Malraux gibi angaje bir yazar hiç olmadı. Fakat ilk dönem romanlarındaki ağır nihilist alt-metinlerin aksine *Şahsiyet* dizisinde, varoluş problemine daha çok Camus'yü andıran bir hypotext ile yola çıkıyor. "Öleceksem dünyayı anlamlandırmamanın manlığı ne?" sorusunu sormak şöyle dursun, Günday *Şahsiyet* ile bu soruya cevap vermeye kalkıyor.

"...bütün hatırlarım, bütün yaşadıklarım... silinip gidecek. Ben ne olacağım? Yani, telefon numaraları bir şey değil de. Benim şahsiyetim ne olacak? O da silinip gitmeyecek mi? Nasıl bir adam olduğumu unutacağım. Yaşıyorsun ama yoksun. İnsan nasıl dayanır buna?"

Aslında Günday'ın bu çabasını adım adım izlemek mümkün. Örneğin; bahsedildiği üzere Agah Beyoğlu'nun hastalığını öğrenmesi absurde ile insanın ilk karşılaşmasıyken Agah'ın buna başkaldırışı seri cinayetleri planlamasıyla gerçekleşiyor. Aslında absurde'e karşı bir başkaldırı (revolté) bu. Üçüncü aşamada, cinayetleri işlemeye başlıyor ve başkaldırısını eyleme döküyor. Ancak bu şekilde varoluşunun bir anlamı olduğuna ve olacağına inanmak durumunda. Benzer bir

şekilde televizyonunu kırması da bu tip bir nesnel (Descartesçi anlamda, nesneyle ilgili) dayatmaya başkaldırıyı sembole eder. Varoluşun absurde oluşunu kabul ederek onu yok olmaktan kurtarması, Agah'ın macerası. Çünkü kişi, ölümü -bu bağlamda yaşadığı hafıza kaybını- yenmek için kendinden üst bir seçimin varlığına inanmak durumundadır. Bir bağlamda, somut gerçeklikle soyut gerçekliğin verilmesi gibi postmodernist bir tutum sergilениyor. Sartre, insan edimlerinin toplamından ibarettir, diyor; Agah da seçimlerinin sonucunda olduğu kişiyi hafızasını kaybetmeden önce değiştirmek durumunda. Çünkü yine Sartre, insan seçiminde özgür olduğu için sorumludur, der. Bugün korkak olan yarın kahraman olabilir; determinist bir bakış açısını reddeder Sartre. Tabii bu noktada, Günday'ın dizi boyunca rastlantısal ve determinizm kavramıyla ilgili bir problemi ortaya koymaya çalıştığı da çok açık. Öyle ki, dizi boyunca şans ve hayat kavramları ile kurulan analojiyle, bir bakıma Sartre ve Zola'nın fikirleri çarpıştırılıyor. Zola, insanı oluşturan şeyin koşullar, yani soyçekimi ve çevre olduğuna inanırken aslında özgür iradeyi de bir bakıma reddediyordu. Buna karşın, Sartre, bu bakışın sorumluluğu bireyden uzaklaştırması düsturuyla yola çıkarak hem insan doğasına hem de özün varoluştan önce geldiği savına kesinlikle karşı çıktı. Tabii, dizi boyunca rastlantısal ve gereklinci görüşlerin çarpışması, mutlak bir sonuca varmaktan ziyade, çoklu bakışla, özünde aynı durumların farklı yorumlanması olarak ele alınıyor. Örneğin; Agah'ın esir olarak tuttuğu kişinin kaçarken asansör kullanması ve asansörün bozuk olmasının rastlantı mı yoksa nedensellikle mi açıklanacağı sorunsal gibi. Yine de Quentin Tarantino'nun *Ucuz Roman* (1994) filmindékine benzer girift ve nedensel yapıyla (ki aslında *Ucuz Roman*'da da şans faktörü üzerine vurgu yapılır; lakin birbirini domino taşı gibi etkileyen olaylar sonucu karakterler kendileriniambaşa bir düzlemdede bulurlar) olayların gereklinci bir düzlemdede ele alınması taraftarıyım. Şans kavramı çoğu zaman olayları tetikleyici olduğu ölçüde ön plana çıkar. Öte yandan, şans sadece açıklanamadığı için şanstır ve aslında problematigi de burada ortaya çıkar. Örneğin; Agah'ın birini öldürmeye giderken başka bir düşmanıyla karşılaşıp fikrini değiştirmesi gibi. Bu noktada, bu karşılaşmanın tesadüflüğü, sadece açıklanamazlığıyla ilgilidir. Oysa Agah kararını çoktan vermiştir. Bu noktada, şans evrenin kaotikliği bağlamında ele alınmalıdır ve insan tecrübelerinin bir noktada kavranamayacak kadar karmaşık yapısıyla iliştilidir. Örneğin; Agah karakteri garsonu bir sahnede azarlayarak yemeğin tadına bakmasını ister. Garson yemeği değiştirmeyi teklif eder ve bunun üzerine Agah, sinirlenerek insanların birbirini dinlemeden 'otomatik' cevaplar verdiği yönünde bir saptama yapar. Bir bağlamda, en önemli iletişim aracı dilin işlevsizliğiyle, insanın durumu üzerinden tecrübelerinin kavranamayışı ve nedensellikle açıklanamaması gibi bir sav üz-

rine rastlantisallık gündeme gelir; lakin varoluş özden önce geliyorsa ve insan seçimleriyle şahsiyetini oluşturuyorsa ve bu seçimlerinden de yüzde yüz sorumluysa ve bu seçimle-riyle aslında, Sartre'in deyimiyle 'insan'ı seçiyorsa, üstüne seçimlerinin ve seçimlerinin tezahürü olan eylemlerinin neticesinde farklı bir dünya bırakıyorsa bu sadece açıklanamadığı düzeylerde rastlantıdır. Ionesco'nun *Kel Şarkıcı*'sının İtfaiye Şefi'nin vecizesi buna güzel bir örnektir: "Kapayı açtığınız zaman, bazen birisi vardır, bazen de yoktur." Günday ise, bu noktada, rastlantı üzerinde durarak gerekirci bir bakışı ön plana çıkarır. Üstelik, Cemil karakterinin bir konuşmasında söyledikleri de bu bakışı taçlandırır gibidir:

"...Bizim Anadolu insanı bunu bilir mesela. Onun için de... yeni tanıtışı bir kişiye burcun ne diye sormaz. Memleket nere, diye sorar... Ha bir de yükselen burç meselesi var, o da vatandaşlık oluyor, yani hangi ülkenin vatandaşlığı olduğun. O da önemli. Suriye'de doğmuş bir Suriyeliyle, Suriye'de doğmuş bir Fransızın kaderi aynı olmuyor. Burcum Halep ama yükselenim Fransız. O zaman, iş değişiyor tabii... İşte benim burcum da Kambura."

Tekrar Malraux üzerinden Agah'ın varoluş problemine döndüğümüzde; Malraux'ya göre, ölüme başkaldırı ancak kişinin kendi dışında bir şeye inanmasıdır. Bir ideoloji, bir hayat felsefesi, bir din... Kişinin bağlı olduğu ve bu doğrultuda şekillendirdiği bu görüşler izleğinde yaptığı eylemler, aslında bir bağlamda ölümsüzlüğe ulaşmanın ve ölüm gerçekini yemenin tek yoludur (bk. *V for Vendetta*, 2005). Agah Beyoğlu da bu çerçevede, hafiza kaybına (bir bağlamda absurdisme) karşı başkaldırısını, adalet olgusuna yüklediği anlama sürdürmeyi sefer. Agah'ın eylemlerini hatırlamayacağı gerçeğinin farkına varmasıyla birlikte dava dosyalarıyla cinayeti planlaması ve bu esnada Tom Jones'un *Not Responsible* şarkısının çalışır olması da bu bağlamda ironiktir. Sorumluluk bireyden uzaklaşıyor gibi görünür çünkü eylemlerini hatırlamayacağı gerçeğinin farkındadır; oysa bahseldiği üzere, Agah Beyoğlu tipik bir anti-kahraman değildir, daha az belirsizdir ve özünde bağlı olduğu bir ülküsü vardır. Nitekim, işleyeceği cinayetleri daha teşhis konmadan yıllar öncesinde planlar ve sadece harekete geçmekte bir tetikleyiciye ihtiyaç duyar. Bu bağlamda, hiç tanımadığı Reyhan karakterinin yaşadığı problemi bir insanlık problemi olarak ele alarak ülküleştirir ve en çok korktuğu şey, yani ölüm karşısına çıktığında harekete geçer. Bu da aynı zamanda bir bağlamda Nietzsche'nin *Güç İstenci* ile ilintili bir tezahürdür.

"Nerede canlı gördümse ben, orada kudret iradesi gördüm; uşağıın iradesinde bile efendi olma iradesi gördüm. Daha güçlüğe, kendi iradesi kandırır zayıfi hizmet etmeye, daha

zayıflara efendilik etmek istediginden bu irade. Tek hazır bu onun vazgeçmek istemeyeceği. Ve küçük nasıl baş eğerse büyüğe, en küçüğün tepesinde keyif sürebilip hükmedebilsin diye, en küçük de öyle baş eğer ve tehlikeye atar hayatını kudret uğruna."

Friedrich Nietzsche, Böyle Buyurdu Zerdüş

Kambura ve Dogville Benzerliği Üzerine

"...aynı yerde kaldıkça nesneler ve insanlar yozlaşır, çürür ve de leş gibi kokmaya başlar..."

Louis-Ferdinand Céline, *Gecenin Sonuna Yolculuk*

Şahsiyet dizisi için yaratılmış kurgusal Kambura kasabası, Céline'in sözüne benzer bir şekilde, aynı zamanda Lars von Trier'in *Dogville*'ni andıran, bir bağlamda Brechtien ve *Theatrum Mundi* (dünyayı bir tiyatro sahnesi olarak ele alan bir metafor) bakışını ön plana çıkarın bir kasaba olarak göze çarpar. Öyle ki, Lars von Trier, *Dogville*'de Amerikan halkının genel bir portresini çizerek, bir bağlamda politik bir eleştiriye bulunuyordu; lakin Günday'ın özellikle Céline'e olan öykünmesini göz önünde bulundurursak, Kambura daha çok célinen bir eleştiri olarak daha insana dair bir problemi ortaya koyar. Tıpkı *Dogville*'deki gibi dışardan şirin bir kasaba olarak göze çarpan Kambura da, içinde yozlaşmış ve bütün değerlerini kaybetmiş bir insan güruhunu barındırır. *Theatrum Mundi* bakışı da bu bağlamda önem kazanır. Çünkü bu metafora göre, dünya bir oyun sahnesi ise, insanlar da o sahnede rol yapan oyunculardan ibarettir. Günlük hayatlarında takındıkları tavırlar, sadece rol gereğidir ve gerçek kişiliklerini asla yansıtmaaz. Bu büyük sahnede rol yapan yozlaşmış oyuncuların, kendi problemlerine ve yaşamlarına getirdiği çözümler de aynı ölçüde yozlaşmış düşünceleri barındırır. Öyle ki, iyi ve kötü kavramları referansı olmayan anlamsız kalıplara dönüşür. *Dogville*'in finalindeki "*bu insanlara sana davrandıkları gibi davranışacaksın*" repliği de bu bağlamda Agah Beyoğlu'nun Kambura'ya bakışını yansıtır.

Dizinin finalinde, suçluyu öldürüp öldürmemeye konusunda ahlaki bir ikileme düşen polis Nevra karakterini, Agah bu bağlamda ikna eder. Bu infaz sahnesinin bir akvaryumda geçmesi de, platoncu bir bakışla, karakterin yeniden doğuşunu (rebirth) temsil eder. Genelde edebiyatta mağara veya su olarak karşımıza çıkan bu anne rahmine dönüş ve karakterin değişimini sembolize eden metafor, Nevra'nın çocukluğunda yaşadığı kötü tecrübeleri hatırladığı ve yüzleştiği sahnede kullanılır. Aslında bu bağlamda, tekrar Agah'ın varoluş problemine döndüğümüzde, özellikle sadece Nevra'nın hayatında yarattığı değişimle bile, ölümünün ardından bir fikir bıraktığı gerçeğeyle yüzleşmek durumunda kalırız.

KİMİZ BİZ?

Deniz Barut

Abdullah Sanlıgen

AS/17

Kim olduğumuza ve kim olacağımıza dair anlayışımız, zaman acımasızca geçip giderken soluklaşabilen, değiŞebilen veya güçlenebilin anılaraya dayanıyor. Zamanla bellek arasındaki bu ilişkiden hikâyelerimiz doğuyor.

Önemsediğimiz ve hafızamızda yer eden her an gerçekliğini korusa da, zaman içerisinde olmak istediğimiz insana ya da tecrübelerimize yeniliyor. Varlığını koruyan mekânlarda yaşadığımız, yaşadığımızı sandığımız yarı gerçeklerle, hafızamızdakilerle sınırlı hayatlarımız, onlar kadar özgürüz. Hafıza ya bir itaatkâr ya da bir isyankâr.

Sürüp giderken hayat olanca hızıyla insanlar mı yorar bizi en çok yoksa kendimiz mi? Beklentilerimiz mi uğratır hayal kırıklığına yoksa bizden beklenenler mi? Duygularınla köşe kapmaca oynadığını hissettin mi hiç? Hissettiğin sandığın şeylerin anlık yön değiştirdiğini?

Buna neyin sebep olduğunu düşündüm hep. Karşındakinin aklını okuma isteğinin ağır bastığı zamanlardı bunlar. Söylediği kelimeleri tarttığın, hareketlerini, mimiklerini ölçüğün "anlatabiliyor muyum"dan çok "anlayabiliyor muyum" onu anları. Seneler geçtikçe, ilk önce kendini iyi anlatmanın önemi çıkıyor karşına. Ne hissettiğini ifade etmek can damarıymış meğer hayatın, diyorsun. Anlayış sandığın şeylerin aslında feda etmek olduğunu anlıyorsun.

Engeller kimi zaman senin zihinden peydahlaniyor kimi zamanlarındakinin zihinden. Herkes kendinden yana hayatı ve diğerini yok sayıyor. "Mış" gibi duygularla çevriliyiz; kimin, neyin gerçek olduğunu sorgulamaktan anı yaşamayı unutuyoruz. Halbuki ne kadar kolay özgürlüklerine inanmak. Dinlemekse ne zor şu günlerde. Herkes kendinden

bahsetmek istiyor. Öznenin kendisi olmadığı ortamlarda afa-kanlar basıyor. Suçluyor. Tüketiyor.

Şu kadar basittir ki, süreç hepimiz için aynı işliyor; insanın anne karnında su ile başlayan hayatı, yaşam boyu soluduğu hava ile devam edip toprakta son buluyor. Hayatın her aşaması hafızamiza kazınan anılar, bizi biz yapan anılarla doluyor.

Hayat; döngü. Yoluna çıkanlar belirliyor yaşamını, anıların gibi. Yalnızlığı seçiyorsun; bazen uğraşmak istememekten bazen de uğraşmayı becerememekten. Kimi zaman da inadına sosyal. Hep bir laf, ezbere gelen: "İnsanın insanla uğraşması zor." Zor olmasına zor ama insanız hepimiz, birbirimizden besleniyoruz. Sonunda, hayatı bir insanın kendini 'iyi' hissetmesinden daha önemli bir şey olmadığını anlıyorsun. Buna, başkalarının üstüne basarak iyi hissetme, onların duygularını kullanarak yükselme ilkellliğini, bu vahşi beslenme şeklini dahil etmiyorum. Bu şekilde sömürüldüğümde bunu hücrelerime kadar hissediyorum ve kırılıyorum. Bunu gücsüzlük, mücadele edilmesi gereken olağan, sıradan bir çatışma olarak görebilirsiniz. Bu rekabet, hayatı kalma becerisi değil mi? Sonucunda ortaya çıkan sözde rekabet enerjisinin, hırsın sonuçlarının işe yarayacağını, meyvelerini vereceğini, bir şeyleri tetikleyeceğini, çekici kılacağını düşünebilirsiniz. Ben öyle görmüyorum. Gerçek gücün içimizdeki kırılganlık olduğunu düşünüyorum. Ne kadar kırılgansam o kadar iyiyim ve güçlüğüm. Aksini reddediyorum. Tırnaklarımı çıkarmayı biliyorum elbette, tıslamayı, saldırmayı, manipüle olmamayı... Ama tüm bunları yaptığımda görecekim saygıyı ve inancı reddediyorum. Bu gücü, bu anlayışı reddediyorum. İyi hissetmek önce zihnimde yalnızca benim özelimde başlıyor; kabul ve tavsiye ediyorum.

PANİK

Baran Güzel

İnsana en iyi gelen şeyin evi olduğunu dışarı çıkmış bir kez daha anlıyorum. Otoparktan dışarı her çıktığında yaşadığım garip midenin bulantısı yine gelip oturuyor içime. Ellerim terliyor durmadan. Suyun altına yürüyor gibi hissediyorum. Ev güvenlidir, diyorum kendi kendime. Ev güvenlidir. Efraim yorgun görünüyor. Sabah kovboy şapkaklı kadını da gömdük. At, kadını çektiğimizde karşı apartmanın bahçesine götürmüştür. Yanlarına gittiğimizde ayaıyla açmaya çalıştığı cukur epey derindi. Cukur kazma konusunda artık daha tecrübeliydi. Kısa sürede kadını gömdük. Atı eve götürüp yas tutması için yalnız bıraktık.

“İyi misin?” diye soruyor Efraim. *“İyi değilim,”* diyorum. *“Ama bu bir şeyi değiştirmeyecek.”*

Caddeye çıkmak istiyoruz. Büyük kalabalıkların içine tekrar girmek, insanların binlerce yıldır inşa etmek için didindiği medeniyetin içime işlemesine göz yummak zorundayım. Milyonlarca uyarıcıyı algılamak, sesleri işitmek, havaya salınan egzoz, parfüm, yemek ve ter kokularını solumak zorundayım. Nevin'i bulmak, ölü de olsa diri de, görmek için. Herkes gibi ben de eski sevgilimi son bir kez görmek istiyorum. Çünkü bu eksiklikle yaşamamayı biliyorum. Ayri geçirdiğimiz onca zamanı, bir gün karşılaşacağımızı bilerek tükettim. Kaderin bizi tekrar bir araya getireceği ulvi tesadüfü. Onlarca senaryo kuruyordum kafamda. Birbirine benzer onlarca sahne. Karşılaştığımızda söyleyeceğim ilk cümleyi düşünüyordum bazı geceler. Merhaba, diyecekti o muhtemelen. Mesafeli, uzak bir tonda çıkacaktı kelimeler ağzından. Nasilsın, derken belki kibarca gülümseyecek beyinde artık balığa dönüşmüş, birbirine karışmış anıları kederle hatırlayacaktı. Ben ise yıllardır biriktirdiğim pişmanlıklara bir yenisini daha ekleyecektim belki. Basıp gidecek görmezden gelecektim onu. Nevin'i başkasıyla göreceğimi hayal ediyordum korkuya. Onları el ele tutuşurken, birbirlerinin gövdesini bir ağaç sarılır gibi kavrarken, ıslak ıslak öpüşürken, kayıtsız yüzlerle gülerken, sevgiyi kesin ve yalansız yaşarken bulacağımdan korkuyordum. Beraber olduğu adamın Nevin'in saçların tipki benim gibi parmaklarını geçirip elleriyle tararken görmekten korku-

yordum. Onların, kendi kendime döndüğüm karanlık boşlukta yörüngeme bir şekilde girmesinden korkuyordum. Şimdi ise bütün bu korkuların yerini tek ve temel bir korku aldı. Ölüm korkusu.

“Ortalıkta neredeyse hiç kadın görünmüyör.”

“Çoğu öldü, kalanlara dışarı çıkmaya cesaret edemiyorlar,” diyor Efraim. *“Caddelerde, AVM’lerde, adliye koridorlarında, trafikte, sokaklarda, kuaförlerde, hastanelerde dolanan kadınların sayısında bariz bir düşüş yoktu başlangıçta. Her gün bir sürü kadın ölüyordu ama yoklukları o kadar da fark edilmiyordu. Hayatın bir rutini var. Kolay kolay bozulmayacağını, işlerin bir şekilde eskisi gibi devam edeceğini düşünüyoruz. Ama öyle değil. Devasa bir çarkın dişlilerinden biri kırıldığından ne olur?”*

Nutuğuna bir soruya ara vermesine şaşırıyorum.

“Ne olur?” diye soruyorum.

“Çark dönmez. Tam olarak bu olur işte.”

İş hanının issızlığını o an fark ediyorum. Viraneliği, sağa sola saçılmış çöpleri, dükkânların içinde somurtarak oturan erkek yüzlerini.

Caddeye tekrar çıkıp başka kuyumcu arıyoruz. Bir deri bir kemik kalmış köpekler bitkin adımlarla yanımızdan geçiyor. Seyir halindeki otobüslerin içlerinin bomboş olduğunu şaşkınlıkla fark ediyorum.

“Etraftaki kadınlara, erkeklerin nasıl baktığını fark ediyor musun?” diye soruyor Efraim.

“Aciyarak bakıyorlar,” diyorum.

“Hem acıyorken hem de ender bulunan bir bitkiyi inceler gibi ilgiyle izliyorlar kardeşim,” diyor.

“Anlamıyorum,” diyorum. *“Geçen akşam Fener'in maçı varkenstattan yükselen tezahüratlar eve kadar geliyordu. Bütün bunlar olurken kim maça gider ki? Herkesin kaybettiği birileri varken stat nasıl oldu da doldu?”*

“Futbolu bu işe karıştırma,” diyor. *“Bu ülkede ne olursa olsun statlar dolmaya devam edecek, yaşanan felaketler için bir dakikalık saygı duruşu yeter. Birileri şehit mi oldu, bir dakikalık saygı duruşu. Van'da deprem mi oldu, bir dakikalık saygı duruşu. Annelerimiz, eşlerimiz mi öldü, bir dakikalık saygı duruşu.”*

Boğa heykelinin karşı tarafında yan yana dizilmiş bütün kuyumcuların kapalı olduğunu hayretle fark ediyorum.

“Açık kuyumcu bulmamız zor,” diyor Efraim. *“Yüzükler, bilezikler, tektaşlar, kolyeler hep kadınlar için yapıldı. Parmağına yüzük takılacak kadın kalmadığını düşünürsek kuyumcuların kepenk indirmesi çok normal. Kalanlarsa, yatinmılık temel şeyleri satıyor. Çeyrek, Cumhuriyet altını gibi.”*

Döviz bozduran bir yere giriyoruz sonunda. Veznenin arkasında iki adam neredeyse bayıgn gözlerle karşılıyor bizi. Cebimdeki altınları çıkarıp tezgâha koyuyorum. Artık servet sahibi biriyim, diyorum kendi kendime. Sayamayacağım kadar çok altınım var. Hayatını normal ve mütevazı yaşamak isteyen birini evrenin soktuğu bir sınav bu. Altından kalkamayacağım bir yük. Paraları cebime koyarken Nevin'in Şişili'deki evine taksiyle gitmeyi öneriyor Efraim. İtiraz ediyorum hemen.

“Once metrobüs, sonra metro yapalım,” diyorum. *“Çünkü alışık olduğum düzen bu. Paranın beni bozmasından korkuyorum.”*

“Ne düzenlenenden, ne bozulmasından bahsediyorsun oğlum? Olup biteni görmüyor musun? Cimrilik etme şimdi, zaten sıcaktan patlamak üzereyim.”

Bir taksi çeviriyoruz. Taksicinin kadın olduğunu görünce ikimiz de şaşkınlıkla birbirimize bakıyoruz.

“Şişli'ye,” diyorum arka koltuktan. Kadın dikiz aynasından bize bakıyor. Gergin, sinirli birine benzıyor. Otuz yaşlarında, küt saçlı, zayıf, güzel ve sinirli bir kadın bu.

“Sorun hadi sorun,” diyor sertçe.

İmmmm diyoruz m'leri uzatarak, şeyyy diyoruz y'leri uzatarak.

“Bu günlerde kadın şoför bulmak zor,” diyor Efraim sonunda.

“Evet,” diyor kadın. *“Bu günlerde kadın bulmak zor hatta.”*

“Siz nasıl olur da,” diyorum. Lafımı kesiyor.

“Kocam intihar etti,” diyor. *“Eve birinin para götürmesi, çocuklara bakması lazımdır.”*

Yollar o kadar boş ki, hiçbir yere takılmıyor. Işıklar bize hep yesil yanıyor. Korna sesi bile duymuyoruz.

“Ne kötü şans,” diyor Efraim.

“Evet, ölmenden önce not bırakmış bir de. Cansu ben senin ölümüne dayanamam, senden sonra yaşamayı göze alamam.”

“Başınız sağ olsun,” diyorum.

Yol boyunca başka tek kelime etmiyoruz. Boğaziçi Köprüsü'nden geçenken sağ şeritte art arda park edilen bir dizi araba görüyoruz. Şoför mahalleri boş hepsinin. Bir araba daha yanaşıyor arkalarına. Arabaları geçiyoruz, ben arka

camdan izlemeye devam ediyorum. Yeni gelen arabadan bir kadın iniyor, kapıyı kapatıp köprünün korkuluklarına doğru koşuyor. Bir komando atıklığıyle zıplıyor. "Ahhh," diye bir fer-yat kopuyor ağızından. Yumruğumu ısıtıyorum. Alním boncuk boncuk terliyor. Kaos her yanımızı sarmış durumda. Ölüm aramızda gezinip kadınları avlıyor. Dünyanın sonu geliyor. O kadını boğazın soğuk sularına, denizin gergin ve sert yüzeyine atlamaya iten güç bir kutu petibör gibi evlerimize giriyor. Mecidiyeköy'e ulaşınca evin yolunu ayrıntıyla tarif ediyorum şoføre. Buraya her geldiğimde beni çileden çıkartan trafikten eser yok şimdí. Kavşakları rahatça dönüyoruz. Burada gözüme birkaç kadın çarpıyor. Hızlı adımlarla, kendilerine yöneltilen tuhaf bakışlardan kaçmak ister gibi yürütürler. Hangisinin yarına sağ çıkışlığını merak ediyorum. Işıklarda durduğumuzda yolun karşısına saçları rastalı bir kadın geçiyor. İşte bu, diyorum kendi kendime. Bu kadın bugün ölmeyecek. Saçları rastalı kadınlar ölüme karşı gelmeli, direnmeli. Nevin'in oturduğu apartman parke döşeli, Sarigül'ün izlerini taşıyan nezih bir sokakta. Birbirine bakan binaların hepsi yeni ve temiz görünüyor. Hiçbir apartmanın sokağa bakan balkonu yok. 23 numaralı apartmanın önünde duruyoruz.

"Sol tarafa sakın bakmayın," diyor Efraim birden. Şoför de ben de sola bakıyoruz haliyle. Bir kadın bacaklarını beşinci kattaki evinin penceresinden sarkıtıyor. Yerleri süpüren belediye çalışanı koşarak gözden kayboluyor. Bir dükkânın kepengi hızla aşağıya iniyor. Penceredeki kadın kendini boşluğa bırakıyor. Gözlerimi kapatıyorum. Betona düşen bedenin tok sesi kulaklarımında çınlıyor.

"Bir süre yere paralel gittikten sonra," diyor Efraim titreyen dudaklarla. "Kanatlarınızın olduğuna inanacağım."

"Bariş Bıçakçı'nın cümlesi bu," diyorum.

"Hadi inin hemen," diyor şoför. "Kimseyi gömecek halim yok, sivışmam lazım buradan."

Kadına parayı uzatıyorum. Kapıyı kapatır kapatmaz gazı köklüyor. Sokağın sonunda yol ikiye ayrılıyor. Arabalar dönemeçlerde yavaşlar. Taksi durmuyor, sola veya sağa dönüyor. Sokağın sonunda elektrik direği var, tepesinde büyük lambalar olanlardan. Taksi son sürat o direğe tosluyor.

"Hasıktır lan," diye bağıriyor Efraim. "Bu kadından çok umutluydum, kolay kolay intihar etmez diyordum."

Zillerden birine uzanıyorum. O sırada yaşlı bir adam çıkışıyor apartmandan. Kapıyı açınca kanlar içinde yatan kadını görüp tekrar içeri gidiyor. Kapıyı tutuyorum hemen. Yaşlı adam giriş kattaki dairesinin kapısını titreyen elleriyle açmaya çalışırken basamakları tırmanmaya başlıyoruz.

"Nevin'in hâlâ burada oturduğuna emin misin kardeşim?" diyor Efraim nefes nefese.

"Emin değilim ama bildiğim başka bir adres de yok."

"Ya taşındıysa, ya memleketine döndüyse? Nereliydi, Adanalı mı?"

Üçüncü katta, 6 numaralı dairenin önünde duruyoruz.

"Evet Adanalıydi. Umarım taşınmamıştır."

Zile basıp bekliyoruz. Nevin ölmemiştir, diyorum kendi kendime. Birazdan kapıyı açacak, dağınık saçlarını düzeltcecek beni karşısında görünce. Şaşkınlık dolu, sert bir yüze diki-lecek öylece. Ağlamaklı olacak. Gözyaşları içinde birbiri-mize sarılıp öpüseceğiz. Efraim başka tarafa bakacak. Benim mutlu sonum böyle olacak, diyorum kendi kendime. Zile tekrar basıyorum. İçeriden ayak sesleri geliyor. Bir kilit tarihi yeniden başlatmak, bütün pişmanlıklar sonlandırmak için dönüyor. Kapı açılıyor.

"Kime bakmıştin?" diye soruyor bir adam. Şaşkınlık dolu, sert bir yüze dikiliyor öylece. İçeriden belli belirsiz bir esrar kokusu geliyor.

Zorlukla yutkunuyorum, kalbim öyle hızlı atıyor ki, panik atak geçirmekten korkuyorum. Konuşamıyorum.

"Nevin'e bakmıştık," diyor Efraim. "Hâlâ burada mı oturuyor acaba?"

Adam bana dönüp "Sen O'sun," diyor. "Nevin'in eski sevgilisi."

"Evet," diyorum. Beni bilmesi öfkemi dizginliyor, nedense rahatlıyorum biraz. Nevin'le olan geçmişimize bir tanık daha bulmak beni sevindiriyor. Onların birlikte inşa ettikleri sevgiye bir hayalet gibi musallat olduğumu bilmek iyi geliyor.

"Nevin yok, gitti," diyor adam.

"Nereye gitti, intihar mı etti?" diye soruyorum.

"Bilmiyorum," diyor. "Bütün eşyalarını toplayıp gitmiş, not bile bırakamamış, hiçbir şekilde ulaşamıyorum."

"İntihar etmiştir bir yerde, sessizce gömmüşlerdir onu," diyor Efraim.

"Peki ailesine, arkadaşlarına ulaşamaz mıyız?" diyorum.

"Denedim ama kimse bilmiyor yerini." Biraz duraksıyor.

"Nereden çıktı sen, niye geldin buraya?"

"Baba, annem mi geldi?" diye bağıriyor küçük bir erkek çocuğu. Başını kapıdan usulca uzatıyor. Adam, "İçeri gir oğlum," diyor. Merdivenleri hızla inmeye başlıyorum. Gözle-rim kararlıyorum. Efraim, "İyi misin lan?" diye soruyor dışarı çıktı-gımızda. Orada kırıdamadan öylece oturuyoruz. Sonra varlığına bile unuttuğum telefonum çalışıyor, cebimden çıkarıyorum. Arayan Nevin.

Aksaray

"Ama en azından hayattayız."

Erişcan Türk

"Bu da bi'şey be abi."

Har Şek Çok Güzel Olsun (1999)

UZAYA UÇAN SERÇE

Özlem Şan

Şimdi düşünüyor: O bahçe tüm olasılıkları yeşerten küçük bir ormandı. Erik, kayısı, ayva ağacı veya Japon gülü. Hayır, hiç de evcilleştirilmiş değil. Çitlerin kenarında bitmiş iri çamlarla, hiç değil.

Şimdi düşünüyor: Yazısının ihtimallerini... Küçük pembe rastlantı çiçekleri. Simdiki gibi değil. Beyaz yakalı hiç değil. Ofisin beyaz duvarlarına, saatin tik takları, beyaz masası, beyaz bilgisayarı, beyaz kupası, saatin tak tikleri...

Sabah sekiz akşam beş, bir masa başında, hiç değil. Doğanın bir planı vardır elbet. Ama bu plan emeklilik değil. Bir sahil kasabasına yerleşmek mi? Ne diye! Bir bahçe neyine yetmesin? Şimdilerde bu gibi kelimelerle konuşuyor: yetmek, idare etmek, ay sonuna yetirmek, cumaya iş yetiştirmek, otobüse yetişmek, kendi kendine yetmek. Ve hep eklemek ucu ucuna. Parayı, zamanı, kendini... Tüm olmak'ların içinde bunu mu olmak? Bu kadar yalnız olmak bir de!

Oysa bahçe... Tüm olmak'ların olmasının olasılığı. Yani, ol! O bahçe, benliğin ormanıydı. Bu Ben, şu Ben, o Ben. Önüm, arkam, sağım, solum, Ol!

Şimdi düşünüyor: Ben nasıl böyle oldum? Oysa annesi istedigin her şeyi olabilirsin demişti. Ne istersem... Astronot veya kâhin. Çöpçü yahut cumhurbaşkanı. Bir gül veya bir diken. Annesi her zaman güzel bir kadın olmuştu. Omzuna dökülen çikolata rengi saçları, boncuk boncuk bakan mavi gözleri, bir gül yaprağı gibi dudakları. Onun gibi olmak istediği zamanlar olmuştu. Annesinin kadife öpücükleriyle uykuya daldığı zamanlardı. Çok küçüktü. Güzel annesi, her zaman neşeli ve mutlu babası, ağaçlarla dolu bir bahçesi, çocukluğu ve her şey olabileceğine dair inancı vardı. Çok küçüktü.

Büyükünce ne olacaksın diye sorduklarında, neler neler olurdu. Astronot bir çöpçü mesela. Uzayı temizleyen, uzay insanlarını iyileştiren, onlara kendi dilini öğretten, yemekler pişiren, hediyeler ve şekerlemeler veren... Gül dudaklarının güzelliği tüm evrene duyulmuş bir uzay annesi aynı zamanda. Güzel ve şefkatli. Neşeli ve güçlü. Aydaki evinin bahçesinde çeşit çeşit ağaçlar olacaktı. İri yapraklı uzay gülleri, papatyaları, laleleri... Ayın güzel bahçivani. Herkesin sevdigi. Tüm evrenin sevdigi. Sevmek ne büyütür!

İnsanlar sözlerine ve isteklerine güldüklerinde umursamazdı. Onlar bilmiyordu. Onlara öğretecekti. Evrenin gizli bahçe-rini, günahsız. Sevmeyi, günahsız. Nasıl günah olurdu kadife bir öpücükle uykuya dalmak! Bilmiyorlardı. Tüm evrene yetecek bir kalbi vardı. Arkadaşları yanından ayrılmazdı. Hepsini severdi. Sevmek kolaydı, dudaklarının üzerine akmiş sümüklerini yalanlayan arkadaşını bile.

Yazları kahvaltıdan hemen sonra bahçeye çıktı. Nemli toprağa oturur ağaçları dinlerdi. Bir serçe konuverirdi üç adım gerisine. Soluğunu tutarak izlerdi narinliğini. Küçüküktü ama uzaklara gidebilirdi. Hemen kuş olmaya karar verirdi. Kuş olup uzaya uçacak ve her sabah-doneceği evine. Neden olmasın! Hem bir serçe hem bir insan neden olmasın? Öğlene doğru arkadaşları gelirdi. Yeni oyuncuları, serçe olmak. Ve akşamda kadar bir grup çocuk kollarını yukarı aşağıya sal-

lardı bahçede. Serçe olup uçacaklar. Bazı çocuklar güvercin olmak istediler sonra. En yakın arkadaşı Selin'de martı. Böylece denizin üzerinde süzülebilirdi. Onlar olsun. O uzaya uçan serçe olacaktı. Serçenin kanatları küçük, uzaya uçamaz ki! Neden uçamasın! O küçük, güçlü ve kararlı bir serçeydi.

Ahmet'i hatırlıyor. Ne gülmüşti serçeliğine. O kartal olmak isterdi. Serçeleri yiyen bir avcı. O zamanlar anlamıyordu Ahmet'in hırçılığını. Neden hep avcı olmak istediğini neden ona güldüğünü neden onu bahçenin köşesine sıkıştırıp durduğunu neden onunla uğraştığını... Yine de severdi Ahmet'i. Bahçenin yeni dünya keşiflerinde her zaman ona uymuş, güvenebileceği bir asker olmuştu. Birlikte Ay'ı, Mars'ı ve adını bilmediği nice gezegeni fethetmişlerdi. Büyük uzayavaşlarını durdurmuş, dünyaya barışı getirmişlerdi. Her gün başka biri olurdu Ahmet. Geceleri ansiklopedi okur, ertesi gün Napolyon, Piri Reis veya Kolomb olarak gelirdi bahçeye. Her gün bir başkası olmak Ahmet'le... Ne güzel! Olmak'lardan olmak beğenmek kendine, ne güzel... Her şeyi olabilmek! Güzel olabilmek, ne güzel!

Ahmet ondan üç yaş büyüktü. Yeni şeyler öğrenirdi ondan. Uzaya keşfedecek çok gezegen vardı. Ahmet birçoğunun ismini bilirdi. Ona çok özendi. Onun gibi ağaçlara hemen-cecik çıkabilse... Onun gibi taşları kaldırabilse... Onun gibi yazabilse alfabeti baştan sona. Şimdi düşünüyor o anı. Bahçenin serinliğinde, kimseler yokken, ağaçlar, çiçekler ve bedeni biraz daha büyümüşken, Ahmet'in dudakları gül dudaklarının üzerindeyken, kadife bir öpücük, sıcakık.

Onu öptükten sonra hiçbir şey demeden yüzüne bakmıştı. Serçenin kalbi küt küt atıyordu. Üzerindeki titrekliği atabilmek için kanatlarını kımıldattı. Ve Ahmet bir kez daha öptü. Gagasında serin bir ıslaklık... Serçenin kafası karışmıştı. Fakat hoşuna gitmişti. Bu yeni bir dünyanın keşfi... Heyecan bütün tüylerini yaladı. Ahmet'e baktı. Başını eğmiş yere bakiyordu. Yine ondan bir şey öğretmişti. Yine onunla bir dünya keşfetmişti. Napolyon olabilirdi. Piri Reis yahut Kolomb da olabilirdi. Öpebilirdi. Bedenine bir serinlik yayıldı.

Şimdi düşünüyor: Bir başına olmak'lık! İnsanlardan kaçtı. İş ve ev arasında mekik dokuyordu. Hayat bu muydu? Bu yetme, yetişirme? İdare etme? Ne Napolyon ne serçe olmak! Ne güzel ne neşeli olmak! Peki ne olmak? Annesi burada olsa üzülür müydü hâline? Yoksa anlar mıydı? Anne, serçeler uzaya uçamaz. Anne kanatları çok küçük. Bahçedeki tüm ağaçlar kurudu, çiçekler soldu, çocuklar evlerine döndü. Ahmet Kolomb olamadı. Selin martı olamadı. Ben uçamadım. Konamadım. İyileştiremedim. İnsanlara dilimi öğretemedim. Dilimi unuttum anne.

GAZOZ KAPAĞI

Sumru Uzun

Sevgili Günlük,

Nerede olursam olayım yağmur peşimde, yağıdıkça yağıyor. Yağmur damlalarının içinde saklanan ilham perilerini gördüğünden mi, yağmur sonrası toprak kokusunu sevdigimden mi benimle oluyor? Bilemiyorum.

Ankara'dan yola çıktığında hava biraz kararsız gibiydi. Yolun iki yamacı boyunca uzanan çam ağaçlarını izlerken yağmur damları belirli aralıklarla kendini gösteriyordu. Oldukça sakin görünen çamlar, yoldan geçenlere merhaba diyordu. Gözlerimin deðði her yerde yeşillik vardi. Yolculuk tahmin ettiðimden de kðsa sürdü. İki buçuk saatin ardından Safranbolu'daydım.

Daha önce hiç gitmediðim bir şehirde olmanın verdiği heyecanla, meraklı gözlerle etrafına bakarken, eşyalarımı bırakıp biraz dinlenmek için otelin yolunu tuttum. Safranbolu'nun meþhur evleriyle renklenen sokaklar çok güzeldi. Otele geldiðim ilk anda büyülendim! Çiçeklerle süslenen, demir bahçe kapısının ardında restore edilen ahþap bir konak vardi. Tüm yaþanmışlığına bir anı eklemem için beni de davet ediyordu. Bir anlık duraksamanın ardından kapıdan içeri girdim. Resepsiyonda işlemlerimi halledip yüz üç numaralı odama çıktım. Adımımı attıkça holdeki merdivenler gıcırdıyordu. Duvarlarda asılı duran çerçevelerin içinde siyah beyaz fotoğraflar vardı. Yakından bakmak için fotoğraflara doğru ilerledim. Önlüklü öğrenciler ve asil duruslu öğretmenlerin seneler öncesindeki suretleri... Hikâyelerini merak ederek odaya girdim. Her kösesine yaþanmışlık sinen bu yerde kendimi oldukça huzurlu hissediyordum.

Ahþap çerçeveli pencereler otelin arka bahçesine açılıyordu. Eşyalarımı dolaba yerleştirip iki gün vakit geçireceðim Safranbolu'yu keşfetmek için hazırladım. Çantamı ve fotoğraf makinemi yanına alıp odadan çıktım. Resepsiyon kısmındaki

Sabah sekiz akşam beş, bir masa başında, hiç değil. Doğanın bir planı vardır elbet. Ama bu plan emeklilik değil. Bir sahil kasabasına yerleşmek mi? Ne diye! Bir bahçe neyine yetmesin? Şimdilerde bu gibi kelimelerle konuşuyor: yetmek, idare etmek, ay sonuna yetirmek, cumaya iş yetiştirmek, otobüse yetişmek, kendi kendine yetmek. Ve hep eklemek ucu ucuna. Parayı, zamanı, kendini... Tüm olmak'ların içinde bunu mu olmak? Bu kadar yalnız olmak bir de!

Oysa bahçe... Tüm olmak'ların olmasının olasılığı. Yani, ol! O bahçe, benliğin ormanıydı. Bu Ben, şu Ben, o Ben. Önüm, arkam, sağım, solum, Ol!

Şimdi düşünüyor: Ben nasıl böyle oldum? Oysa annesi istedigin her şeyi olabilirsin demişti. Ne istersen... Astronot veya kahin. Çöpçü yahut cumhurbaşkanı. Bir gül veya bir diken. Annesi her zaman güzel bir kadın olmuştu. Omzuna dökülen çikolata rengi saçları, boncuk boncuk bakan mavi gözleri, bir gül yaprağı gibi dudakları. Onun gibi olmak istediği zamanlar olmuştu. Annesinin kadife öpücükleriyle uykuya daldığı zamanlardı. Çok küçüktü. Güzel annesi, her zaman neşeli ve mutlu babası, ağaçlarla dolu bir bahçesi, çocukluğu ve her şey olabileceğine dair inancı vardı. Çok küçüktü.

Büyükünce ne olacaksın diye sorduklarında, neler neler olurdu. Astronot bir çöpçü mesela. Uzayı temizleyen, uzay insanlarını iyileştiren, onlara kendi dilini öğretten, yemekler pişiren, hediyeler ve şekerlemeler veren... Gül dudaklarının güzelliği tüm evrene duyulmuş bir uzay annesi aynı zamanda. Güzel ve şefkatli. Neşeli ve güçlü. Aydaki evinin bahçesinde çeşit çeşit ağaçlar olacaktı. İri yapraklı uzay gülleri, papatyaları, laleleri... Ayın güzel bahçivani. Herkesin sevdigi. Tüm evrenin sevdigi. Sevmek ne büyütü!

İnsanlar sözlerine ve isteklerine güldüklerinde umursamazdı. Onlar bilmiyordu. Onlara öğretecekti. Evrenin gizli bahçelerini, günahsız. Sevmeyi, günahsız. Nasıl günah olurdu kadife bir öpücükle uykuya dalmak! Bilmiyorlardı. Tüm evrene yeteceğ bir kalbi vardi. Arkadaşları yanından ayrılmazdı. Hepsini severdi. Sevmek kolaydı, dudaklarının üzerine akmiş sümüklerini yalayan arkadaşını bile.

Yazları kahvaltıdan hemen sonra bahçeye çıktı. Nemli toprağa oturur ağaçları dinlerdi. Bir serçe konuverirdi üç adım gerisine. Soluğunu tutarak izlerdi narinliğini. Küçüküktü ama uzaklara gidebilirdi. Hemen kuş olmaya karar verirdi. Kuş olup uzaya uçacak ve her sabah donecekti evine. Neden olmasın! Hem bir serçe hem bir insan neden olmasın? Öğlene doğru arkadaşları gelirdi. Yeni oyunları, serçe olmak. Ve akşamda kadar bir grup çocuk kollarını yukarı aşağıya sal-

lardı bahçede. Serçe olup uçacaklar. Bazı çocuklar güvercin olmak istedi sonra. En yakın arkadaşı Selin'de martı. Böylece denizin üzerinde süzülebilirdi. Onlar olsun. O uzaya uçan serçe olacaktı. Serçenin kanatları küçük, uzaya uçamaz ki! Neden uçamasın! O küçük, güçlü ve kararlı bir serçeydi.

Ahmet'i hatırlıyor. Ne gülmüşü serçeliğine. O kartal olmak isterdi. Serçeleri yiyan bir avcı. O zamanlar anlamıyordu Ahmet'in hırçınlığını. Neden hep avcı olmak istediğini neden ona güldüğünü neden onu bahçenin köşesine sıkıştırıp durduğunu neden onunla uğraştığını... Yine de severdi Ahmet'i. Bahçenin yeni dünya keşiflerinde her zaman ona uymuş, güvenebileceğи bir asker olmuştu. Birlikte Ay'ı, Mars'ı ve adını bilmediği nice gezegeni fethetmişlerdi. Büyük uzayavaşlarını durdurmuş, dünyaya barışı getirmişlerdi. Her gün başka biri olurdu Ahmet. Geceleri ansiklopedi okur, ertesi gün Napolyon, Piri Reis veya Kolomb olarak gelirdi bahçeye. Her gün bir başkası olmak Ahmet'le... Ne güzeldi! Olmak'lardan olmak beğenmek kendine, ne güzel... Her şeyi olabilmek! Güzel olabilmek, ne güzel!

Ahmet ondan üç yaş büyütü. Yeni şeyler öğrenirdi ondan. Uzaya keşfedecek çok gezegen vardı. Ahmet birçoğunun ismini biliyor. Ona çok özendi. Onun gibi ağaçlara hemencecik çıkabilse... Onun gibi taşları kaldırabilse... Onun gibi yazabilse alfabeti baştan sona. Şimdi düşünüyor o anı. Bahçenin serinliğinde, kimseler yokken, ağaçlar, çiçekler ve bedeni biraz daha büyümüşken, Ahmet'in dudakları gül dudaklarının üzerindeyken, kadife bir öpücük, sıcakık.

Onu öptükten sonra hiçbir şey demeden yüzüne bakmıştı. Serçenin kalbi küt küt atıyordu. Üzerindeki titrekliği atabilemek için kanatlarını kımıldattı. Ve Ahmet bir kez daha öptü. Gagasında serin bir ıslaklık... Serçenin kafası karışmıştı. Fakat hoşuna gitmişti. Bu yeni bir dünyadan keşfi... Heyecan bütün tüylerini yaladı. Ahmet'e baktı. Başını eğmiş yere bakıyordu. Yine ondan bir şey öğretemiştir. Yine onunla bir dünya keşfetmiştir. Napolyon olabilirdi. Piri Reis yahut Kolomb da olabilirdi. Öpebilirdi. Bedenine bir serinlik yayıldı.

Şimdi düşünüyor: Bir başına olmak'lık! İnsanlardan kaçıyor. İş ve ev arasında mekik dokuyordu. Hayat bu muydu? Bu yetme, yetiştirmeye? İdare etme? Ne Napolyon ne serçe olmak! Ne güzel ne neşeli olmak! Peki ne olmak? Annesi burada olsa üzülür müydü hâline? Yoksa anlar mıydı? Anne, serçeler uzaya uçamaz. Anne kanatlarını çok küçük. Bahçedeki tüm ağaçlar kurudu, çiçekler soldu, çocuklar evlerine döndü. Ahmet Kolomb olamadı. Selin martı olamadı. Ben uçamadım. Konamadım. İyileştiremedim. İnsanlara dilimi öğretemedim. Dilimi unuttum anne.

bardan soğuk bir şeyler almaya karar verdim. Eski cam şişesiyle dikkatimi çeken gazozdan aldım.

Şişenin kapağını açtım. Pısssh!
İç sesim fısıldadı.

“Olman gereken yerdesin, içindeki harareti dinlenerek yeni insanlar tanıyor bilmediklerini öğrenerek dindireceksin.”

Gazozun hafifliğiyle mest olurken elimdeki Safranbolu haritasıyla Demirciler Çarşısı'na gitmek üzere otelden ayrıldım.

Çarşı oldukça hareketliydi, benim gibi şehri gezip görmeye gelen insanlarla doluydu dükkânlar. El baskısı örtüler, meşhur Safranbolu lokumları, kolonyalar, küçük hediyelik eşyalar... Dükkanlardan birine girdim. Sarı renkli, çiçek desenli bir yemeni alıp başıma bağladım. Sıcaktan bunaldığım bir anda, denemem için kolonya şişesini uzatan kızı kıramadım.

Kolonya şişesinin kapağını açıp, elime kolonyayı siki. Fısssh!
İç sesim fısıldadı.

“İçinde biriktirdiklerin arasında keder varsa, ufacık bir kırıntı bile olsa bırak gitsin. Yağmura bırak kendini, tüm şehir gibi seni de ıslatsın. Sonrasını düşünme, yağmur sonrası ferahlığını hisset!”

Kolonyanın kokusu çok hoşuma gitti. Adını sordum, yağmur daması, dedi. Birkaç saatin ardından şehrin yağmura teslim olacağını nereden bileyebilirdim?

Kahve kokusunu hissedince soluğu en yakın kahvecide aldım. Oturdum yol kenarındaki masalardan birine, közde pişen lezzetli Türk kahvesinin etkisine bırakılmış kendimi. Yolculukların insana pek çok şey kattığı doğrudur. Çok gezen mi çok okuyan mı derler ya, aslında ikisi de birbirine bağlıdır. İlk adımı atanla, ilk sayfayı çeviren için yolculuk başlamıştır. Benim de hayatında durup dinlendiğim, kendimi dinlediğim duraklarım oluyordu. Bu gezi onlardan biriydi. Kahveden son yudumumu içerken, gürültülü kalabalıkların etkisiyle kendime yabancılığım ne varsa ruhumdan ayırmak istiyordum. Akşam olunca taksiçinin tavsiyesiyle Çevriköprü'de yemeğimi yedim. Süs havuzunun içinde yüzen su kaplumbağalarının neşesine ortak olup çayımı içtiğten sonra otele döndüm. Gece boyunca yağmur yağdı. Konakta çit çıkmıyordu. Sadece yağmur damalarının sesi... Uykum kaçınca aşağı indim. Resepsyon görevlisi gün sonu işlemlerini yapıyordu. Beni görünce nazikçe selam verdi. Safranbolu'dan, nereleri görmem gerektiğinden, eşe dosta nerelerden hediye alınacağından konuştuk. Sonrasında duvardaki fotoğrafları sordum ona. Resepsyon görevlisi Semih Bey, eskiden bu bina-

nın bir ortaokul olduğunu söyledi. Fotoğraftakiler de okulun öğrencileriymiş. Sonrasında yıllara direnemeyen bu konak, restore edilerek otel halini almış. Bir yerde tarih varsa, orada bulduğum anlarda benden önce orada yaşamış insanları düşünmekten alıkoyamıyorum kendimi. Bir müddet daha orada oturup odama çıktım. Ertesi gün, Yörük Köyü'ne gitmek için sabırsızlanarak uykuya daldım.

Sabah erken saatte uyanıp hazırlandım. Kahvaltı için bahçedeki masalardan birinde yerimi aldım. İki tane kedi masanın etrafında dolanmaya başlayınca, kahvaltıyı onlarla paylaştım. Güneş yeniden yüzünü gösterdiği için mutluydım. Gezi planımı gözden geçirip, arabaya bindim. Yol boyunca radyo dan rastgele çalan şarkıları dinledim.

Yörük Köyü beklediğimden daha sakin bir yerdi. Biraz gezikten sonra hava çok sıcak olduğu için Yörük Sofra'sında dinlenmeye karar verdim. Yöresel detaylar, çeşitli bitkiler ve taş duvarları süsleyen alı al moru mor renklerle harmanlanan resimler ortama sıcaklık katıyordu. En sakin köşeye geçerek Türk kahvesi söyleyip yanında getirdiğim kitabı çantamdan çıkarıp okumaya başladım. Saatler saatleri kovaladı. Bir kedi yanıma yanaştı. Gerindi, sıcak havanın etkisiyle rahat etmek amacıyla minderlerin arasına kıvrıldı.

Başının üstünde yoğunlaşan sarı tüyleriyle oldukça sevimliydi.

Sevgiyle başını okşadım, kedi mirıldadı. Mirrrrh!
İç sesim fısıldadı.

“Sevgiyi fısılda evrene! Evren parlayan kalplerin sesini duyar!”

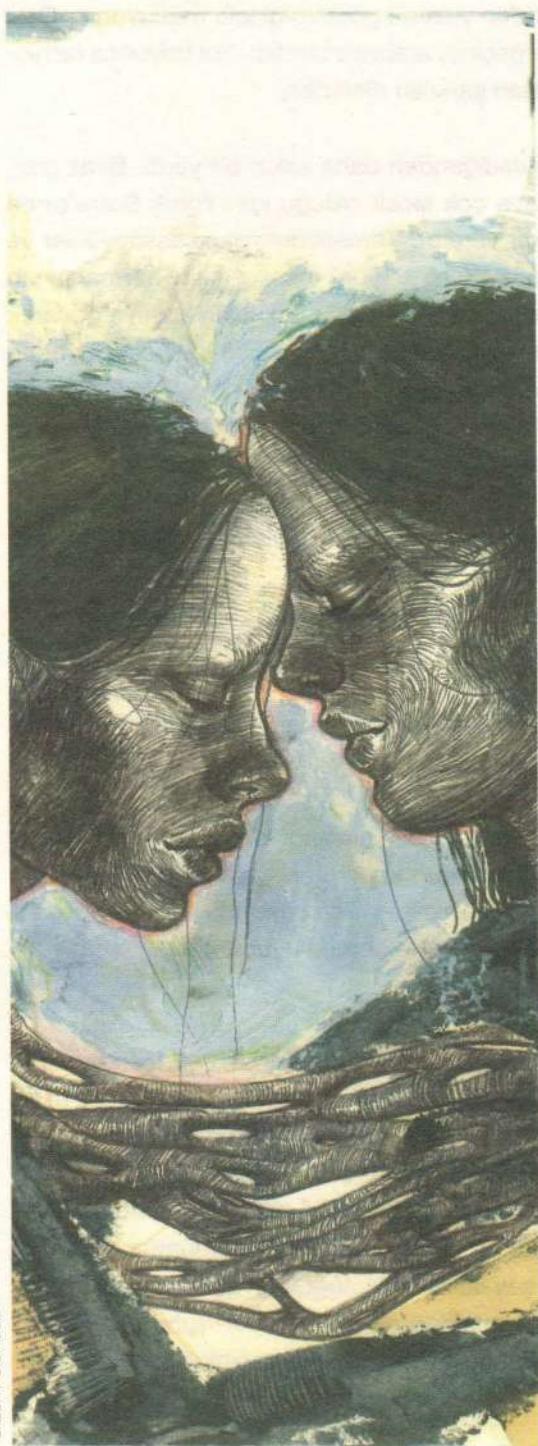
Günün geri kalanında gezi planımı sadık kalarak, Kristal Teras'a gittim. Uçurumun kenarında, cam zemin üzerinden doğanın güzelliğini seyrettim. Gün sonunda o kadar yorgundum ki, otele döndüğümde hemen uyudum.

Sevgili Günlük,
Eşyalarımı toparladım. Otelin bahçesinde çay içerken sana yazıyorum. Onca yaşanmışlığın arasına ben de bir anı ekledim. Anıların ölümsüz olduğunu biliyorum. Benimle veya bensiz yanı başımda duran çam ağacı gibi yaşayacaklar! Onları değerli kılan da bu değil mi? Bir kediden, kökle riyle toprağa tutunan bir çiçekten, yürüdüğümüz yollardan öğrenecek çok şey vardı. Yolculüğümün sonuna yaklaşırken -aslında bir son olmaktan oldukça uzaktı- ruhum ve bedenim arasındaki dengeyi yeniden sağladığımı hissediyordum. Sevgilerimle!

Günün şarkısı: Yann Tiersen/ Sur Le Fil

AYRILIK ERTESİ

Ömer Okatalı

Sen şimdi, yalnızca bir güneş soğukluğunda
şu sehanın köşesine abesle iştigal eden bakışların
İstanbul'un yedi tepesinden şehvet akıtan dudaklarındır
-şimdi seni kadın yapan-

Hinca hinç bir anadolu seferinden bohçası tezek dolu rahmetlikler
ceketinin solunda hiç mangır, iç cepte konyak taşır bilirsin
Çiçeği darboğazında evliliğin mahsülü küçük yaşıta bunak
tutsaklığa bağıran bulutlar özgürlük için yağmur arıyor
Bak bu bir ayrılık değil-bu bir vazgeçistir

Güzel şeyler var diyoruz ya çivili betonlar arasında
balçığın tamamını sıvamaya yetmediği
Tam da o gün kefenliğini yorgan altına biriktiriyor senin aynın bir kız çocuğu
iki insanın düşlerinde kaybolacağını bildiğinden mütevellit

Bizi aykırı düşünmeye iten başka bir çağ'a ait
bu gizli trafik levhaları kurak su kanalları
bu kümese rahatlığında içim bu kanlı canlı bolşevik ihtilalleri
İşte beyoğluun orta yerinde yanağıma konuyor Fransız güzel!
(O gün yerini yurdunu bilmelere sırt çevirir buralı olmam
Türkçem eksik kalır-sen yoksan iyelik eki anlamsızdır)

Çünkü yüce yürekli bir kadınsın-ellerin üç yaşında oysa,
nice çocuk sevinci duyduğun
gözlerin bir sabah ana rahminden doğmayı bekler gibi üstelik
O sabah çıplaktım sen bana parmaklarını dokundun-
yanacaksak bundan yanalım dedin
dudakların dans etmeyi bilir,
bacakların şöyle bir kenetlenirdi yalanların gerçek yerinden
Yastığın diğer yanı serin nereye yatayım bilmiyorum
öyle dokundun ki adam öldürsen benden bilecekler

Hangi vakit başka yöne çevirsem başımı, yahut dokunsam
dokunsam mahremiyet ihmallerine, yanlış telaffuz etsem ahlak kurallarını
Kendini bilmey olarak anılmaktan, yadırgama mercilerinden korkmuyorum
pis düşüncelerden yarıń bırakılmışlıklardan-yanmaktan korkmuyorum
(İnsan çoğunlukla sudan oluşmuş canım-ağladıkça gördüm)

Böylece bugün günlerden seni ilk öptüğüm sokak-ögleden sonra ayrılkertesi
Son bahar senmişsin-fakat ben dökülecekmışım gibi
Aynı sokakta fiyakası yarıń bırakılmış limon saçlı maganda
(işte bunu tam olarak anlayamadık)
göz kirpiyor bir köşeden kenarı siyirlmiş eteklere
Baştan çıkarılmayı bekleyen yol üstü yosmaları, kulak kiri dolusu gürültü
acılıyet koşturmaları, cephelerce huzursuzluk hissi vücudumu kuşatan
-bulantı sebebiyken bunların tümü-
Ne hoştur verdığın nefesin ciğerlerime dolma ihtimali
İşte yaşamak böyle güzel
böyle vazgeçilmez

(Şairin ertesi gün söylediklerindendir.)

DENİZ KIZI MEDUSA

Emre Demir

Kadim zamanlarda ihanetin soğuk kollarına
düşüğünden beri durum böyle
Lanet kazındı ölümlü ruhuna
Ve yalnız ölmen örvüldü zehirli saçlarına
Buna ilk ben karşı çıkmışım aslında
Ben kim miyim?

Açıklarda bir yerde serbest dalıyor gözlerin
Suyun ana renklerinden üçe bölündüğü taşlanmış yeşillerde
Eski usul mercan avcısı, derinlere dikey bakışlar bırakın
Mermer bir labirent oyunu gözlerin
İçinde çıkmazlara boğulduğum.
Su yutmuş kayalıkların kaynağı.
Çok evvelleri
ihanetin soğuk yatağına
sıcak onurunu soyunduğundandır durum böyle.
Bu da bizim bahanemiz olsun
Sırf bu yüzden(?) göz göze gelmeyeşim olur mu?
Kaskatı bir organizma olmak korkusu bu.
Yaklaşma-kaçınma çatışması
Deniz kadar değil
O kadar değil daha derin.
Bir deniz canlısı için bile nefes o anda karaborsa
Bizim resifimizde "aşk" diyorlar buna.

Geçen yüzyıllarda bir yerde kadere şöyle yazıldı gözlerin:
Belki hiçbir düşünürün düşünemediği savunma mekanızması
Ki ölümlü yaradılışının etkisinde
saldırımı mübah kılan tepkisel savaşçı
Kil kitabelere yazılmış kısasa kısas Hammurabi kanunu
Ki taşlandıktan sonra eşsiz doğallıkta heykelleri yontan sanatçı

Dikkatli olmalısın mercan avcısı
Tanrılar kıskançtır bu konuda.

Ben kim miyim?
İlk av.
Kırmızı kırmızı kıvrılıp gözlerine bakan,
kayalıkların özüne bulanmayı göze almış mercan.
Ama dur!
Bizim resifimizde aşk böyle yaşanmaz
Gözlerini çıkar koy yanına.
Saçlarının uçlarını göm toprağa
Ruhundakini boğ kırık yeşil suya
Senin adın Deniz Kızı Medusa.

YİTİRİLEN GEÇMİŞTEN SON ADIM

Sidal Yurt

Geçmiş,
bir zamanlar önemli
ne varsa mahvolmuş
hâllerini saklıyor kendine,
bana yer yok orada.
*Nefes aldığım yerle
boğulduğum yer aynı.*

Gizem Gündüz

Azımsıyorum sevgileri, minyatürleşiyor tüm kayıplar. Şehrin soluk harfleri yansıyor yüreğe, ardından bir tutam ışık sızıyor içeri. Ertesi gün unutulacağını bile bile gecenin son yıldızı parlıyor gökten, içime... Hâlâ sevmeyi öğreniyorum. Yıkıntıyı hatırlıyorum, ardından sar身为. Devinime çekilen küreği ve o kutsal inancı. En soğuk boşluğunuda yaştattığım seni, göğsümüzdeki son nefesi...

Herkes hâlâ acı çekiyor. Zapt edilemeyen duygusal şeridi ciğere her geçen gün biraz daha hasar bırakıyor. Hâlâ kayıplar var, durmadan çoğalan. Ruhun gölgesi, ışığını içinde asimile ederken başkalaşım geçiriyorum. Acı benimle yaşıyor, damarlarında gezinıyor uzunca. Büyü kayboluyor; unuttuğun sözlere hapsoluyorum, orada yaşıyorum. Her hatayı kucaklıyorum, atılan her adımı bir kez daha atıyorum. Zemin kaygan, temel öyle zayıf ki tökezliyorum her adımda. Yol büyüyor gözümde, geriye bakıyorum. Sana dönüş daima en kolayı benim için, arkamdaşın hissediyorum. Saklandığım yerden, unutulan her parçanın içinden sıyrıyorum. Sana gelip yeniden hayatı dönmek istiyorum.

Davetkâr çağrı, içimde yitip giden her duyguya ortaya çıkarıyor; nefret, hasret, haz hepsi burada, ikimizin arasında. Elimi uzatıyorum, tenine değdiğimde yabancılıyorsun beni. Anı-

sayamadığın gözleri süzüyorsun bir müddet. Kivilcimi hissedebiliyor musun? Sevginin pişmanlığa dönüştüğü o an, kaliba sıkıştırılan her umut yıllar sonra kafesi açılan kuş misali kanatlanıyor içimden, uzaklara gidiyor, bilinmez denizlere. Fotoğraflara değiyor parmak uçları, anıların gizlediği sırlarla yüzleşiyorum. Geçmişe dokunuyorum, korkmaya başlıyorum senden. Beni suçluyor bakışların, korktuğum için cezalandırıyorum. Gidiyorsun, gitme diyor bir yanım. Diğer yanımsa en dipteki kum tanelerine değmeni istiyor ve yosun kokusu ciğerine dolarken ağırlaşmış bedeninin benden tamamen uzaklaşmasını... Görüyorum ki hissediyor olmam orada olduğunu göstermiyor, herkes kendi gerçekğini yaşıyor.

Patika yola bakıyorum, tökezliyor da olsam ilerlemeliyim, biliyorum. Geçmiş, bir zamanlar önemli ne varsa mahvolmuş hâllerini saklıyor kendine, bana yer yok orada. Nefes aldığım yerle boğulduğum yer aynı. Yaşama ümidiyle yenilgi birbirine kenetli. Orkestra yok oluşumu değil, benimle birlikte sonsuzluğa karışan sevginin bitişini kutluyor. Gökte kana bulanmış yıldızlar ölüm gibi parlıyor. Karanlığım kalpsızlığından, azalmam eksikliğinden. Seni hatırlayamamam, aslında hiç bilmediğimden. Bilinmezlerin arasından geldin bana, bilinmezliğe doğru bir yolculuğa çıkyorum ben de. Cesetlerimiz hâlâ gelecekte.

KAFKADÜKKÂN

KAFKAOKUR Dergisi ürünlerine

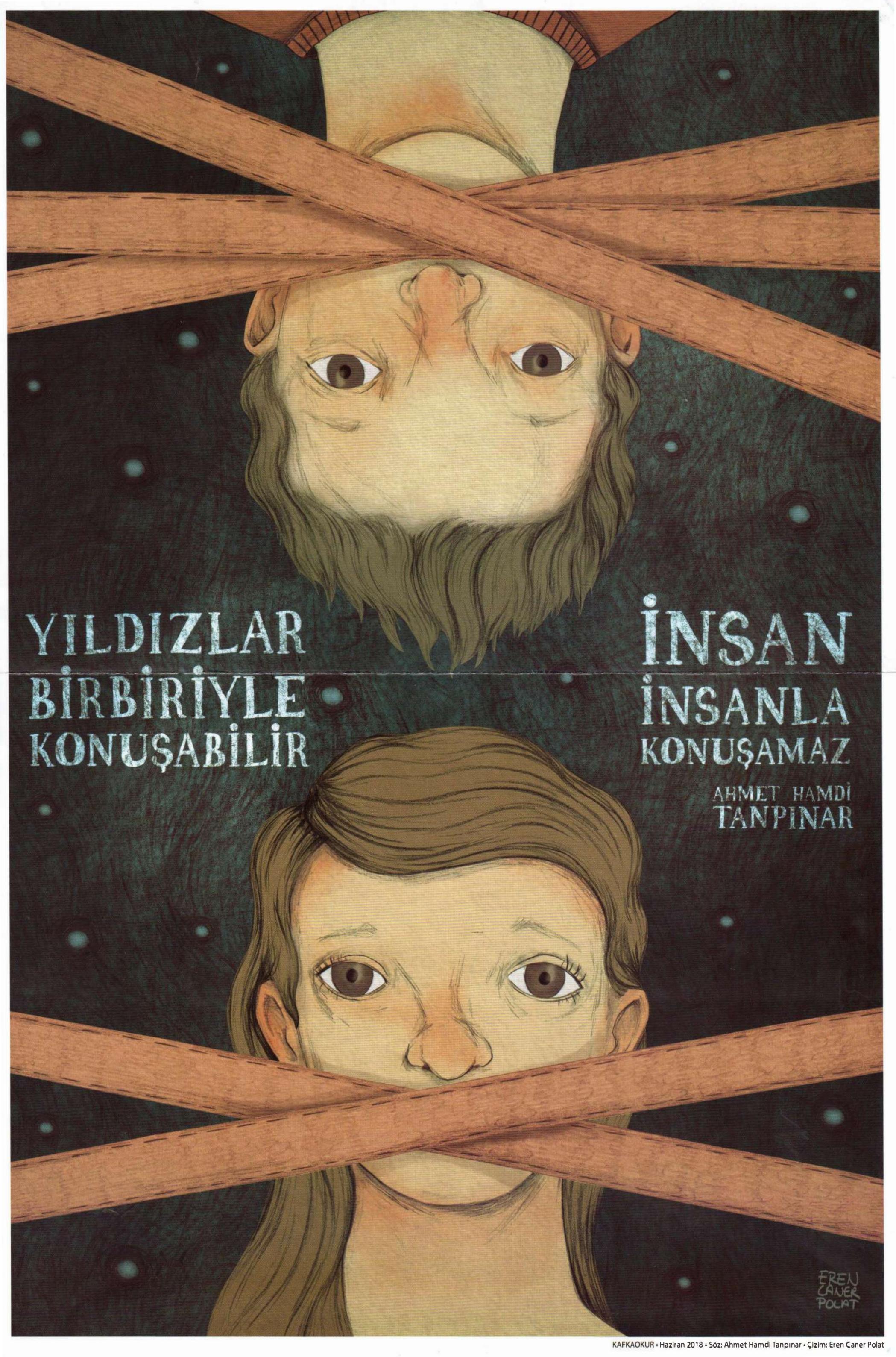
www.kafkadukkan.com

adresinden ulaşabilirsiniz.

*“Korku doğurgandır,
çocuğu da öfkedir ve
öfke intikam ister.”*

Stephen King

YILDIZLAR
BİR BİRİYLE
KONUŞABİLİR

İNSAN
İNSANLA
KONUŞAMAZ

AHMET HAMDİ
TANPINAR

EREN
CANER
POLAT